

ȚARA DE MÂINE

Revistă de probleme sociale, politice și economice

ANUL III.
No. 11—12

Nov.—Dec.
1 9 3 7

138

S U M A R :

- Evoluția ideii de federalizare a
statelor europene *Dr Aug. Tătaru*
Politica școlară a d-lui Dr C.
Angelescu *Ion Georgescu*
Viața economică a României în
timpul guvernării liberale
(1933—1937) *Victor Jinga*
Expansiunea fascismului *B. S. Blaga*

Insemnări:

D-l Ion Mihalache părăsește președinția; D-l Iuliu Maniu reia președinția; Tineretul național-țărănist ardelean; Organizarea tinerețului german; D-l Eduard Beneș elogiază democrația; Populația agricolă și problemele demografice.

COMITETUL DE REDACȚIE:

M. BIJI, GH. DRAGOȘ, C. DRĂGULESCU, I. GHEȚIE, V. IANCU, V. JINGA, ED. MEZINCESCU, O. NIȚULESCU, V. NOVAC, I. OANCEA, A. PAMPU, A. POPOV, B. SCHIOPU, C. SUCIU, A. TĂTARU.

COLABORATORI:

C. ALBU, A. ANDERCO, A. S. BANCIU, GH. BRÂNDUȘ, I. GEORGESCU, VIRGIL MADGEARU, P. MANU, A. MIHALCA, ROMAN MOLDOVAN, PROF. V. MOLDOVAN, I. RĂDUCANU, C. RĂDULESCU-MOTRU, I. V. TARȚIA, V. VLASU, A. VLĂȘCEANU.

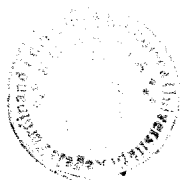
BCU Cluj / Central University Library Cluj
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

PROFESOR VICTOR JINGA, CALEA MAREȘAL FOCH 63, CLUJ.

REDACTOR RESPONSABIL: GH. DRAGOȘ, PROF.

Abonamentul anual Lei 100

Pentru Instituții de orice fel . Lei 500

Evoluția ideii de federalizare a statelor europene

Introducere.

Problema federalizării statelor europene a preocupat pe mulți oameni de stat, scriitori, filosofi, etc., crezând că printr-o apropiere a popoarelor acestui continent, vor da Europei o nouă structură nu numai politică, dar mai ales economică.

Azi, concepția de Europă se conturează prin aceea ce „auzim pe toate căile și în toate părțile. Europa este amenințată de ruină și aservire; producția Europei este haotică, consumația ei haotică, repartizarea produselor haotică, rivalitatea între țările agricole și industriale este fără precedent. De aci consecințele: în afară, un sălbatec protecționism comercial, iar înăuntru o sărăcie și o jale nespusă, o scumpete extraordinară și lipsă de lucru.“¹⁾

În afara celor 27 de state europene, a căror economie națională fărâmițată de granițe vamale este falimentară, se află pe glob încă patru mari puteri, care — datorită unității lor economice — ar putea să facă din Europa o vasală a unuia din cele trei blocuri albe unificate: Uniunea Americană, Uniunea Britanică,²⁾ ori Uniunea Sovietică,³⁾ sau vasală a Asiei de Est —

¹⁾ D. Gusti: *Sociologia Militans*, Buc., 1935, pag. 257. Cf. și Lucien Romier: *Revue des Deux Mondes*, I, X, 1927, pag. 632. „Caracterul economic al Europei prezintă aspectele următoare: pluralitate și particularisme de sisteme de schimb, varietăți de producție, de târguri, de calități și prețuri, câteodată ezitări de spirit de întreprindere.“

²⁾ Anglia, deși geograficește aparține Europei, prin legăturile economice ce le are cu dominioanele, economia ei gravitează mai mult în afara Europei.

³⁾ Și noi credem, că problema considerării Rusiei ca țară europeană sau neeuropeană, nu este o problemă geografică a cărei soluțiune depinde de o altă problemă: aceea de a stabili dacă cultura și civilizația europeană trebuie confundate cu individualismul. (Mihail Manoilescu: *Gândirea Europeană la Congresul dela Roma*. Bib. Ateneul Nic. Jorga, 1933, Buc., pag. 8.)

Din punct de vedere economic, considerarea Rusiei până la Urali, în afara Europei este o greșală. Unitatea economică a Europei este în funcție de regiunile sale economice, ce se completează foarte bine astfel: deoparte regiunile industriale din apus până la linia ce leagă orașele Stockholm, Praga, Budapesta, Triest și de altă parte regiunile agrare dela est de această linie până la Urali.

cu Japonia — al cărui capitalism expansiv a luat în timpul din urmă proporții destul de mari.

Din aceste fapte rezultă că există o problemă a Europei: însăși această problematică a ei a făcut pe unii să exclame: Europa este de cumpărat: aceasta este situația ei economică.

Dacă toate statele europene sunt bolnave această boală constând în izolarea lor, atunci sigur că remediul se impune a fi în unirea lor.

Economistul francez Fr. Delaisi a împărțit continentul european în: Europa industrială (centrul și nordul Europei), Europa agricolă și Europa colonială. Prin această clasificare Delaisi arată că, Europa A (industrială) are legături economice mai intense cu Europa C (colonială), decât cu Europa B (agricolă), explicând fenomenul acesta prin legăturile mai lesnicioase pe mare. Dar cum, „Europa agricolă — Europa B — față de Europa A este debitoare, Europa B trebuie să muncească din greu și prin exportul ei, în care intră și o parte din dărnicia nemăsurată a naturii unor țări, să plătească creditele ce i-a acordat Europa A“. ⁴⁾ În această situație numai printr'o accentuare a legăturilor economice între Europa A și Europa B se poate salva economia europeană. Ecuația această economică rezolvă teoretic problema pusă de Delaisi.

Asemănarea ce se face între Europa actuală și tragedia statului grecesc, care dacă n'ar fi fost divizat în cetăți în antichitate, ar fi putut stăpâni Marea Mediterană, ⁵⁾ este justă și conturează destul de precis situația statelor europene.

Scriitorul german Alfred Kerr, fiind întrebat, pe când se afla în Italia, dacă este posibilă o realizare federativă a statelor europene a spus: Aici în Italia îmi vine în minte următoarea întâmplare neroadă: puterea Pisei fu distrusă în 1284 prin Genova, puterea Genovei fu distrusă în 1830 prin Veneția. Astăzi este Italia unită. ⁶⁾

Evoluția noțiunii de federație este în strânsă legătură cu progresul civilizației: cu cât omul a învins distanța și orizontul i s'a lărgit cu atât spațiul activității sale a devenit mai mare. Însăși organizarea politică ne indică acest lucru: după cum s'a trecut dela formele federative comunale la cele provinciale și naționale, tot astfel pentru a ajunge la solidaritatea planetară (Societatea Națiunilor), va trebui să se creeze mai întâi etapa intermediară continentală (federația europeană). ⁷⁾

De altfel, însuși cuvântul federalism vine dela „foedus, foederis“, ceea ce însemnează pact. Intr'un pact totdeauna două idei sau principii ce par ireconciliabile, ajung la o înțelegere,

⁴⁾ I. Răduceanu: Economia europeană în cadrul economiei mondiale. (Indep. Econ. Nr. 3 și 4, 1931.)

⁵⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: Europa erwacht, Paneuropa Verlag, 1934, pag. 46 și 47.

⁶⁾ D. Gusti: Op. cit. pag. 260.

⁷⁾ D. Gusti: Op. cit. pag. 262.

prin renunțarea de fiecare parte a unei caracteristici, armonizând principiul libertății cu cel al autorității.⁸⁾

În situația actuală, sistemul federal se găsește realizat sub două forme: ca stat federal, exemplul Elveției⁹⁾, și ca federație de state, exemplul Angliei.¹⁰⁾

Creionarea istorică a ideii.

Să vedem evoluția ideii de federalizare și încercările ce s'au făcut în această privință, dealungul secolelor. Desigur că originea ideii de asociere între oameni rezidă la baza activității lor și în special a fost în funcție de putere redusă a omului față de forțele naturii, pe care pentru a le învinge, a trebuit să se asocieze. Chiar acei, cari au voit să creeze o Europă puternică, n'o vedeau decât unită și astfel acest principiu a stat la baza încercărilor ce s'au făcut.

Dl. D. Gusti în opera sa¹¹⁾ spune că: Europa a fost creată de mai multe ori și în diferite feluri. A fost creată întâiu de vechea Grecie și de Alexandru cel Mare. Roma a creat o a doua Europă (prin Iuliu Caesar și Pax romana). A treia Europă a fost creată de germanul Carol cel Mare. A patra Europă a fost datorită domniei papale, cu Inocențiu al III-lea. Crearea unei a cincia Europe a fost ambiția lui Napoleon.

Cetățile vechei Elade s'au unit în așa numitul *consiliu anfictionic*, despre care amintește Cicero, ca despre un consiliu federal al Greciei. Cele 12 triburi ce s'au confederat pe bază de perfectă egalitate, în care Atena, Sparta și Teba trebuiau să aibă numai o influență egală cu cea mai mică cetate, căutând astfel să-și armonizeze interesele politice, l-au îndreptățit pe Dl. Bardoși să spună că „a fost primul consiliu european ce a încercat se simte cruzimile războiului“. Deci, ideia de federalizare o găsim realizată la Greci într'o formă mică, dar păstrând principiile mari ale acestui desiderat de asociere între popoare.

Roma, cu a sa renumită „*pax romana*“ — una din cele mai trainice și mai întinse din Europa — a reușit să dea o soliditate mai puternică principiului asocierii și în special al ordinii.

⁸⁾ Sf. Augustin, în cartea sa „De civita Dei“ a spus: Unire unde este necesar; libertate unde este îndotală, și în toate iubire. Iubire, unire și libertate, iată cele trei elemente constitutive și esențiale ale ideii federative. (D. Gusti: Op. cit., pag. 263.)

⁹⁾ Art. 3 din constituția elvețiană spune: Popoarele a 22 de cantoane suverane ale Elveției, unite prin prezenta alianță (numele cantoanelor) formează în ansamblul lor confederația elvețiană.

¹⁰⁾ Scopul confederației de state este apărarea intereselor comune în comun din afară. Înăuntru confederației fiecare stat membru își păstrează suveranitatea internă și externă. (George Sofronie: Curs de Drept Internațional. pag. 79.)

¹¹⁾ D. Gusti: Op. cit., pag. 261.

„Iuliu Cezar a așezat piatra fundamentală a Europei viitoare,¹²⁾ prin cuceririle pe care le-a făcut și mai ales prin organizarea regiunilor cucerite. „Transformarea lumii cucerite într'o federație fericită română, care forma în acelaș timp un imperiu și o democrație universală, iată opera Romei. Urbi et Orbi, orașul și lumea“.¹³⁾

Încercări de natură diversă în acest domeniu sunt destule. Carol cel Mare la începutul secolului al IX-lea, vroia să realizeze marea idee a imperiului universal european. Papa Inocențiu al III-lea (1198—1216) a spus că, cruciadele au de scop să recucerească pământul sfânt și să aplaneze diferendele, să stabilească pacea, să înfrâneze tirania și să aducă libertatea pretutindeni, considerând biserica catolică, ca singura moștenitoare a împărăției romane în apus,¹⁴⁾ urmărind prin aceasta crearea unei unități politice cu substrat religios.

Această unitate spirituală tinzând la organizarea tot mai unitară a Europei politice a fost distrusă odată cu reformația.

Pulverizată Europa nu numai în state politice, dar și pe principii religioase a influențat ca în acest domeniu să nu se poată face aproape nimic. Înainte exista așa numită „pax ecclesiastica“, conturată prin acelea linii generale ale creștinismului, unde „totalitatea orașelor, regatelor și segnorilor Europei creștine, constituia o mare unitate socială condusă de o legislație și de un drept public comun sub direcția bisericii“. Înfrățirea era posibilă în această pluralitate a statelor, iar „Patria era oriunde unde te puteai ruga.“¹⁵⁾

Toma d'n Aquino (1226—74) a publicat o carte consacrată problemelor politice: *De regimine principum*, scrisă în anul 1274, anul morții autorului și dedicată Regelui Ciprului. În această carte analizează forma cea mai bună de guvernământ, ajungând la concluzia că monarhia îndeplinește mai bine acest rol, și că o conducere europeană nu poate avea la bază decât forma cea mai bună de guvernare.

Concepția de organizare internațională nu dispare, dispar numai amatorii încercărilor pozitive, apărând doctrinarii acestei mișcări. Și până acum au fost mici încercări de conturare a acestei idei,¹⁶⁾ dar nu s'a înjghebat un sistem general în această privință.

¹²⁾ Condanhove—Kalergi: Op. cit., pag. 50.

¹³⁾ D. Gusti: op. cit., pag. 208. Iată cum a caracterizat la Congresul dela Roma, ținut în Noem. în anul 1932, D. Carcopino, pax-romana „Ordinea, care respectă varietatea“.

¹⁴⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: Op. cit., pag. 59.

¹⁵⁾ Societatea Națiunilor era o realitate. Unitatea spirituală a popoarelor porcedea din unitatea credinței. (D. Gusti: op. cit., pag. 209.)

¹⁶⁾ Chiar Semeca — în antichitate — a spus: ce ridicol este omul cu frontierele sale; tot ce vedeți, este unul; noi suntem membrii unui mare corp; țara mea este lumea; Roma este patria comună. Marcu Aureliu a scris în gândirile sale „Statele trebuie să se raporteze între ele ca și casele unui oraș“.

Unul din cele mai vechi sisteme în această direcție este a lui *Pierre Dubois* (*Petrus de Bosco*), care l-a formulat în cartea sa „*De recuperatione Terrae Sanctae*“ (1305—1307). Această operă se compune din două capitole: primul conține o circulară adresată prinților creștinătății, în primul rând Regelui Angliei, pentru organizarea unei armate ce trebuia să elibereze pământul sfânt din posesiunea păgânilor. Principalele puncte asupra cărora insistă, sunt: teoria războiului și a păcii, asigurarea păcii și organizarea unei societăți internaționale. El propunea pentru a putea asigura pacea nu numai un legământ între popoare, dar și crearea unui arbitraj internațional.¹⁷⁾

El cerea creierea unui consiliu „adunare reprezentativă a creștinătății“, compusă din nouă judecători arbitrii. Judecata acestora era susceptibilă de apel numai înaintea Sf. Scaun considerat ca suprem arbitru, tinzând prin aceasta la organizarea unei societăți creștine. „Republica creștină a lui Pierre Dubois este mai degrabă, cece noi numim o federație sub direcția unui consiliu în care diferitele națiuni vor supraveghea o independență absolută“. ¹⁸⁾ Sigur, că Dubois ajunge la aceste concluzii, după ce — în cartea lui — cerea liberarea pământului sfânt și din cauza această unii nu-l consideră ca un precursor al ideii confederației popoarelor. ¹⁹⁾ El dealtfel a propus Regelui Franței să adopte planul său și prin aceasta să devină conducătorul Europei.

Nu trebuie să trecem cu vederea nici pe *Dante* (1265—1321), care în cartea sa „*De Monarhia*“ schița o lume, unde împăratul și națiunea romană să fie singurii stăpânitori. El spunea că, ar fi absurd să-ți închipui că există un scop pentru o națiune și un alt scop pentru o altă națiune și un singur scop pentru toate națiunile, împreună. În cartea întâia a operii sale, *Dante* punea trei probleme în legătură cu monarhia, de care face dependentă fericirea lumii. Umanitatea trebuie plasate sub conducerea unui singur prinț, pentru că, între doi sau mai mulți prinți e posibil în orice moment un litigiu și cel care va conduce, se va numi monarh, deci — conchide *Dante* — monarhia este necesară în lume. ²⁰⁾

Incerări de realizare nu lipsesc nici în epocile următoare. O inițiativă interesantă a luat Regele Boemiei *Podiebrad*, care a fost câștigat pentru un plan de „pan-europă“, alcătuit de „genialul lui sfetnic francez. ²¹⁾ *Marini* din Grenoble.

¹⁷⁾ Evoluția ideii arbitrajului își are originea în instituțiunile arbitrare grecești — anfictioniile — prima formulare științifică o datorăm însă lui Dubois. (D. Gusti: op. cit., pag. 210.)

¹⁸⁾ Cristian L. Lange: *Histoire de l'internationalisme*. Publ. de L'Institut Nobel. Norvegien. (1919) pag. 99.

¹⁹⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: op. cit., pag. 62. (Motiv războinic.)

²⁰⁾ Deux soleils sur l'horizon nous denneraient un faux jour deux souverains sur la terre sont aussi absurdes que deux dieux dans le ciel. (Anarcharsis Cloots) cit. din Dr. Iacob Ter Meulen: *Der Gedanke der Internationalen Organisation in seiner Entwicklung*, pag. 21.

²¹⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: op. cit., pag. 64.

Propunerile Regelui boem au fost primite cu oarecare căldură de către Venetia, Franța, Ungaria, și Burgundia. Principalul scop pentru care s'a încercat această confederație, a fost că numai Europa unită poate să lupte contra Turcilor și aceasta se poate numai prin evitarea războaielor dintre statele confederate.²²⁾ Organe de colaborare ar fi fost după părerea lui Podiebrad: unul principal, consiliu și al doilea un tribunal.

Proiectul lui Georges Podiebrad a fost scris în limba latină și poartă titlul francez „Traité d'alliance et confédération entre le Roi Louis XI, Georges, Roi de Bohême et la Seigneurie de Venise, pour résister au Turc“ (1464). Este compus din mai multe articole din care articolul XI. definește scopul federației, care este războiul contra Turcilor.²³⁾

Proiecte importante în această epocă au mai fost: Proiectul de pace semnat la 2 Octombrie 1518, între Henric al VIII al Angliei și Francisc I al Franței, grație Ministrului englez Wolsey și a fost numit „Ligue contre la Turc“. La acest proiect au fost invitați toți prinții creștinătății, însă legalitatea lui a fost de foarte scurtă durată.

Tot aici trebuie să amintim pe Desiderius Erasmus de Rotterdam²⁴⁾ și pe Tomas Morus, cari s'au ocupat — în mod incidental — cu problema legăturilor de armonie dintre state.

Unul din cele mai importante proiecte pentru organizarea internațională este acela cunoscut sub numele de „Le grand Dessein“, datorit *Ducelui de Sully* (1559—1641), fost ministru al Regelui Henric al IV-lea. Acest proiect — spre deosebire de cele anterioare — a avut în vedere principiul naționalităților ce stă azi la baza organizației politice a popoarelor. Această concepție Sully o motiva în felul următor: în orice încercare de nouă combinații trebuie să se respecte dispozițiunile naturale și caracteristicile particulare ale popoarelor și raselor. Trebuie să ne ferim de nebunia de a încerca să unim într'un singur stat, oameni ale căror deosebiri de temperamente sau diversitate de limbă, lege și tradiție sunt atât de mari încât sunt ireconciliabile.

După Sully s'ar forma o „Republică creștină universală a Europei“, compusă din 15 puteri aproape egale: Franța, Spania, Marea Britanie, Danemarca, Suedia și un nou regat italian

²²⁾ Interesant în activitatea lui Podiebrad e proiectul lui de pace între principii creștini, un fel de federație, cu scopul de a menține pacea între membrii ei. Deși fără rezultat proiectul sugerat de un francez, Antoine Marin, e socotit ca premergător pactului, care ne-a dat în anul 1919. „Soc. Națiunilor“. (I. H. Joachimescu și A. Kudrnak: Republica Ceho-Slovacă. Cult. națională. 1924, pag. 26.)

²³⁾ Cristian L. Lange: Op. cit., pag. 115.

²⁴⁾ Problema importantă n'a fost la Erasmus, organizarea internațională, cât problema războiului, contra căruia s'a ridicat, propunând în mod incidental recurgerea la arbitraj. (Crist. L. Lange, Op. cit. pag. 165.)

(monarchii ereditare), Statul papal, Sf. Imperiu (Germania), Polonia, Boemia și Ungaria ca monarhii electivă, Elveția, Țările de jos, Republica Veneției și o Republică a tuturor Statelor de nord ce s'ar afilia Savoiei, ca republici. Desigur, că cel mai însemnat desiderat, a cărui importanță a fost sesizat chiar de Sully, este acela prin care cerea „deplină libertate de comerț între toate țările federației atât pe uscat, cât și pe mare“²⁵⁾.

După Dl. D. Gusti,²⁶⁾ Sully în planul său a lansat două idei noi: condiția politică a înfăptuirii republicii creștine este echilibrul european (pentru că puterea mare a unei dinastii este totdeauna o primejdie pentru alta), și ideea unui parlament compus din 60 membrii a celor 15 state: orice desacord dintre două state va fi tranșat obligatoriu printr'o sentință arbitrală. Dacă această sentință nu va fi executată, atunci va interveni o forță executorie.²⁷⁾

Amintindu-l și pe *Emeric Crucé*, cu a sa carte „*Le nouveau Cyné*“ (1622—23), care este primul internaționalist veritabil,²⁸⁾ nu facem decât să arătăm un proiect și mai vast, înglobând toate popoarele de pe glob, dar mai puțin organic înjghebat decât proiectul Ducelui de Sully. Crucé nu este un paneuropean,²⁹⁾ este mai mult un pacifist. În a sa societate universală a națiunilor, primul loc îl deține Papa, pe urmă Sultanul și în al treilea rând Impăratul, continuând cu popoarele: Francezi, Spanioli, Persi, Chinezi, Tătari, Ruși, etc.

Cartea sa „*Le nouveau Cyné*“ cuprinde următoarele capitole: 1. Răsboiul și cauzele lui, pag. 1—59.

2. Solidaritatea internațională: organizarea păcii, pag. 59—73.

3. Principiul de guvernare în interiorul statelor, pag. 73—191.

4. Libertatea comerțului: unificarea monetei, măsurilor și greutateților, pag. 191—220.

5. Mijloace de realizare a proiectului, pag. 220—226.³⁰⁾

Hugo von Groot sau *Hugo Grotius*, supranumit și părintele dreptului internațional³¹⁾ în opera sa „*De Jure Belli ac Pacis*“ (1625), recomandă pentru asigurarea păcii în Europa ca prin-

²⁵⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: Op. cit., pag. 71 (Nou în acest plan este că el cuprinde al treilea element de bază al ideii pan-europene: ideea libertății comerțului). (Primele două elemente erau: pacea și apărarea culturii. Nota ns.).

²⁶⁾ D. Gusti: Op. cit., pag. 211.

²⁷⁾ După Sully această confederație europeană va dispune de o forță executorie (armată), care va forța statele confederate să execute sentința arbitrală.

²⁸⁾ D. Gusti: Op. cit., pag. 210.

²⁹⁾ R. N. Coudenhove—Kalergi: Op. cit., pag. 73.

³⁰⁾ Cristian L. Lange. Op. cit., pag. 407 și 408.

³¹⁾ Grotius lui même a considéré son ouvrage sur le *Droit de la Guerre et de la Paix* comme „le premier fondement“ de la science qu'il voulait fonder. (Cr. L. Lange, Op. cit. pag. 324.)

cipii să se întrunească într'o conferință pentru a stabili anumite norme de arbitraj, propunând pentru prima dată principiul mărilor libere³²⁾, iar William Penn³³⁾ propune ca „principii suverani ai Europei — pentru acelaș motiv, care a determinat pe om la început de a intra în societate, anume dragostea de pace și de ordine — să învoiească a se întruni prin reprezentanții lor într'o dietă; State generale sau Parlamentul Europei și acolo să stabilească norme de justiție ce urmează a fi observate de principii suverani între ei.³⁴⁾

Desigur, că unul din cele mai precise planuri în această privință a fost a lui Charles Irénée Castel de Saint Pierre, în cartea sa „Proect de pace eternă“, apărută pe la anul 1718, în care el schița următoarele puncte:

Art. 1. „De azi înainte va fi între suveranii, care au semnat următoarele 5 articole, o alianță perpetuă, care va aduce după sine următoarele avantaje: ea va procura mutual, în timpul tuturor secolelor, siguranța întregă contra marilor nenorociri ale războiului“.

Art. 2. Tratează contribuția feicărui membru proporțional cu veniturile și sarcinile sale.

Art. 3. Cuprinde dispoziții pentru constituirea unui arbitraj permanent.

Art. 4. Cuprinde pedeapsa contravenienților.³⁵⁾

Până la proiectul lui Kant, nu au fost decât anemice, și isolate mărturisiri în acest domeniu. Astfel Montesquieu (1689 —1755) a spus: „Europa este un stat compus din mai multe provincii“ sau Rousseau care ne-a dat pe acel minunat Emil spunea: „Fără unire între națiuni armonia noastră este o iluzie, în care oameni se întâlnesc numai pentru a se masacra... Dacă vrem să găsim o eșire, din aceste condițiuni, o putem face numai printr'un guvern federal. Acesta ar uni națiunile așa, cum indivizii sunt uniți acum cu toții, supunându-se autorității imparțiale a legii. Liga nu admite războiu decât cu scopul de a forța pe suverani de a fi dreți și pacifici.³⁶⁾

Immanuel Kant (1724—1804) în cartea sa „Zum ewigen Frieden“ (asupra păcii eterne) a schițat prin articole preliminare și articole constitutive — bazele unei confederații europene sau o „Ligă a Națiunilor“, cu o numește el (Völkerbund).

„Ori cât de absurdă și sentimentală ar părea o asemenea idee, ori cât de mult ar fi luată în răs, așa cum s'a făcut atunci când St. Pierre și Rousseau au preparat-o, ea va deveni totuși rezultatul inevitabil al mizeriei pe care oamenii au adus

³²⁾ V. Slavescu: Curs de transporturi, pag. 308.

³³⁾ William Penn: Essay toward the Present and future Peace of Europa by the Establishment of an European Diet, Parliament or Estates. (Apărută la 1690.)

³⁴⁾ D. Caius Bardosii: Op. cit., pag. 236.

³⁵⁾ D. Gusti: Op. cit., pag. 212.

³⁶⁾ Caius Bardosi: Op. cit., pag. 238.

asupra lor înșile. Aceasta va forța națiunilor, poate contra voinței lor, de a face pasul pe care omul naturii a fost silit să-l facă, renunțând la o libertate nelegiuită, libertatea brutei, pentru a găsi odihnă și securitate într-o constituție legală.³⁷⁾

Kant propunea:

1. O federație a popoarelor libere, care vor constitui un stat de națiuni, menit a garanta libertatea tuturor membrilor.

2. Constituția fiecărei națiuni să fie republicană, adică reprezentativă, democratică, astfel că cetățenii să se poată pronunța asupra păcii și războiului.

3. Dreptul popoarelor să dispună de ele înșăși, astfel ca singura sursă de achiziție teritorială să fie făcută cu consimțământul populației.

4. Publicitatea tuturor actelor diplomatice. În această privință Kant precizează: toate actele relativ la dreptul popoarelor, care nu sunt susceptibile de publicitate, sunt contrare dreptului public.

5. Dezarmarea și dispariția armatei permanente, care prin înșăși ființa ei înseamnă o permanentă amenințare.

6. Facerea imposibilă a datoriei naționale în vederea intereselor externe ale statului.

7. Condamnarea oricărei intervenții în afacerile altui stat.³⁸⁾ Credo wilsonian nu este decât o interpretare magistrală a crezului Kantian.³⁹⁾ Prin aceasta Kant devine adevăratul precursor al formei actuale a Ligii Națiunilor și tot odată planul lui a sintetizat mai bine această dificilă idee.

Pierre André Gargaz, a făcut să apară în anul 1782 o mică scriere „*Conciliateur de toutes les nations d'Europe, ou Projet de Paix perpetuelle entre tous les Souverains de l'Europe et leurs Voisins*“, iar Iustus Sincerus Veridicus a scris o carte în 1794 cu titlul „*Von der Europäischen Republik*“ având ca subtitlu „*Plan zu einem ewigen Frieden nebst einem Abriss der Rechte der Völker und Staaten und einer Erklärung derselben*“. În acest plan Veridicus cu numele adevărat Karl Joseph August Hofheim⁴⁰⁾ vrea nu numai o organizație internațională cu tot cortegiul ei de elemente, ci vrea libertatea comerțului și mărilor.

Napoleon (1769—1821) a fost unul din cei mai vestiți conducători de armate. El a ovit să unească sub sceptrul său întreaga Europa — prin arme, bine înțeles, — dar n'a reușit din

³⁷⁾ Caius Bardosi: Op. cit., pag. 239.

³⁸⁾ „*Zum ewigen Frieden*“, în traducerea românească de I. Gorun în 1918 cu o prefață și cu un cuvânt introductiv de Karl Kerbach, Buc.

³⁹⁾ D. Gusti: Op. Cit., pag. 215.

⁴⁰⁾ Dr. Iacob Ter Meulen: *Der Gedanke der Internationalen Organisation in seiner Entwicklung*, Haga, Martinus Nijhoff, 1929, pag. 53.

cauza ostilităților ce i le-a cauzat Rusia, care la rândul ei a fost sub influența Angliei⁴¹⁾.

În sec. al IX-lea „marile imperii“ se pulverizează și din cauza această unitate politică a Europei, avea un aspect foarte variat. Dela Napoleon care visa o confederație europeană condusă de el și până la războiul dela 1870, între Franța și Germania, această idee nu pare a preocupa așa de mult pe conducătorii Statelor europene.

Totuși nu lipsesc câteva încercări, fără prea mare importanță. Cel mai interesant este planul lui Saint Simon, expus în cartea sa „De la réorganisation de la Société Européenne“, apărută la anul 1848, la Paris.

El concepea planul său sub formă republicană (ca și Kant), dar anticlerical: „Europa va avea o mai bună organizare, dacă toate națiunile de pe continent vor fi guvernate fiecare de un parlament, recunoscând supremația unui parlament general plasat deasupra tuturor guvernelor naționale și investit cu puterea de a putea judeca diferendele lor.“⁴²⁾

Interesant de amintit este și proiectul lui Marchant „Nouveau Projet de Traité de Paix perpétuelle“ (1842), ce stabilea în primul articol următoarele:

Art. 1. — „Rusia, Anglia, Austria, Franța și Prusia vor fi de acum înainte unite, printr'o legătură federativă, sub autoritatea unui congres, format din plenipotențiarii fiecăreia.“ Problema Angliei și Rusiei atât de dificilă azi, una prin domeniile ei, iar alta prin structura socială și economică cu totul opusă, sunt încadrate într'o federație, pe când azi mai mult sau mai puțin trebuie lăsate la o parte. Tot aici a trebuit să amintim cartea lui Ferdinand Durand „Tendances pacifiques de la Société Européenne“ — apărută la 1841.

Desigur, că problema Statelor Europene n'a preocupat în acest timp numai pe intelectualii acestui continent, dar însuși pe conducătorii ei politici, nu însă în sensul de federalizare. Realitatea dureroasă a continuelor frecături dintre popoarele europene a făcut că acest deziderat al unirii între ele să devină de o importanță tot mai mare.

Amintindu-i cu numele pe Hugo⁴³⁾, Lamartine, Renan, Nietzsche, Malardier nu facem altceva decât să trecem în galeria precursorilor acestei idei, pe cei mai autentici intelectuali ai veacului trecut.

⁴¹⁾ Fr. Naumann: *L'Europe Centrale*, pag. 135, „Que de telles idées soient chères aux Anglais, il ne faut pas s'étonner; l'histoire de l'Angleterre leur rappelle ce blocus continental de Napoleon qui fut la première grande lutte économique de l'Histoire du Monde.“

⁴²⁾ Dr. Jacob Ter Meulen: op. cit., capitolul Saint Simon und die Saint-Simonisten“. Pag. 205 și urm. Op. cit.

⁴³⁾ Victor Hugo la 22 Aug. 1848 la Congresul de Pace din Paris a spus: Va veni o zi, când vom vedea aceste două grupe imense: Statele Unite ale Americii și Statele Unite ale Europei.

Giuseppe Mazzini întemeiază în 1834 la Berna o alianță a europenilor revoluționari „Europa cea tânără“. El vroia să libereze națiunile asuprite și să: „creieze“ o asociație politică pentru a prepara în mod metodic revoluția, stabilind o republică democratică și laică⁴⁴). Pentru aceasta vroia să formeze o Italie tânără, Polonie tânără, Germanie tânără, Elveție, Franță, Spanie, etc., recrutând oameni sub 40 de ani, federați între ei sub direcțiunea sa.

Politica de protecționism economic, încetățenită în Europa, mai ales după criza din anul 1873, a făcut ca problema apropierii dintre Statele Europene să nu mai fie discutată. Popoarele au alunecat pe panta protecționismului și încrederea reciprocă s'a distrus, înțelegerile dintre state aveau numai valoarea unui „petec de hârtie“.

Un plan deosebit prin amănunțimea cu care a fost și sunt încă și azi⁴⁵) debătute problemele ce le abordează, este a lui *Henry Demont*: „Pour supprimer ce crime: La guerre“. Planul a fost scris în anul 1908 și prezentat la Școala de Inalte Studii Sociale sub titlul: „La préparation au service“. A fost transformat în anul 1917, — în mare parte — și chiar titlul în „La Société Générale des Nations“, când a fost prezentat președintelui Wilson.

În anul 1926 a apărut la Paris, cu titlul amintit⁴⁶) mai sus, o nouă reeditare a planului, formându-se tot atunci o Asociație cu titlul planului, cu sediul la Paris.

Planul se compune din două părți principale:

A) Un proiect de drept al națiunilor, în patru coduri:

1. Codul Națiunilor.
2. Codul Penal Internațional.
3. Codul Poliției Internaționale.
4. Codul Legislației Internaționale a Muncii.

B) Un proiect de constituție mondială, cuprinzând trei organe:

1. Un organ legislativ.
2. Un organ juridic.
3. Un organ executiv.

Demont propune creierea unei monete internaționale pentru facilitarea relațiunilor economice și — lucru destul de interesant și de curajos — creierea unei armate (publice mondiale), care va sta la dispoziția Curții Penale Internaționale. Interesante sunt mijloacele economice cu ajutorul cărora — crede *Demont*, — s'ar putea constitui Societatea Națiunilor, și mai ales, s'ar putea consolida această instituție atât de necesară stadiului actual de dezvoltare a statelor politice europene.

⁴⁴) Scritti di Giuseppe Mazzini, Bologna. A se vedea cap. „La santa alleanza dei popoli“, pag. 123.

⁴⁵) Alfred Billy: Conférence Type (Pour supprimer ce crime: La guerre), Paris, 1934.

⁴⁶) Henry Demont: Pour supprimer ce crime: La guerre. (Paris 1926.)

Situația după războiul mondial.

După războiul mondial, Europa primește o nouă configurație politică. Puterea Germaniei — învinsă în războiu — a fost redusă și noi forțe politice și economice, au început să se cristalizeze. În Europa granițele vamale — în virtutea principiului naționalităților și autodeterminării popoarelor, s'au mărit foarte mult (20.000 km.) — și-au determinat nu numai o stagnare a schimbului internațional, dar chiar o regresare. Aceasta cu atât mai mult cu cât granițele politice au devenit granițe vamale, la dispoziția politiceii protecționiste a statelor, care ridică din zi în zi taxele vamale, devenind un împiediment foarte mare pentru relațiunile economice internaționale⁴⁷⁾.

-Principiul național — principiul director în nouile formațiuni politice — trebuie interpretat și adaptat evoluției, pentru că pe acest principiu „s'a clădit o suprastructură internațională⁴⁸⁾. Pentru că, așa este alcătuită independența politică și în special așa este alcătuită structura economică a statelor încât, unitatea națională și legăturile internaționale⁴⁹⁾ stau într'un raport direct proporțional cu pongresul economic al popoarelor. Unii chiar au spus, că: „Ideia internațională sapă tot mai adânc la temelia organizațiilor naționale a popoarelor“⁵⁰⁾.

47) Sir Clive Morrison Belle a întocmit harta Europei, însemnând frontierele fiecărui stat cu câte un zid, a cărui înălțime este în raport direct cu mărimea taxelor vamale. Harta această a fost expusă la Geneva.

48) Dr. I. Tatos: Statele Unite ale Balcanilor. *Indep. Economică* Nr. 3 și 4, 1931.

49) Pentru a nu întâmpina dificultăți de ordin interpretativ, trebuie în prealabil a face o deosebire între ceea ce înseamnă internaționalism și cosmopolitism. Internaționalismul se bazează pe următoarele principii: 1. Principiul pacifist, răspunzând unui principiu etic, bazat pe convingerea unității fundamentale a genului uman; unitatea morală și biologică (viața individuală și deci colectivă este — în principiu — inviolabilă, toți acei, cari contravin acestui principiu, sunt considerați criminali). 2. În al doilea rând principiul internaționalist corespunde unei necesități practice; războiul aducând nu numai cheltueli, dar și mizerie și suferințe, internaționalismul caută nu numai să-l evite, ci și să-l suprime definitiv. 3. În al treilea rând teoria pacifistă condamnă războiul, pentru că este contra eticei omenesti, iar internaționalismul este conștiința biologică, economică, istorică și sociologică, din care se nutrește viața intelectuală a epocii noastre. Internaționalismul este, prin definiție, opus cosmopolitismului, ce înglobează întreaga umanitate într'un singur grup social. *Internaționalismul să fondează pe națiune* și așteptând constituirea națiunilor în grupe sociale autonome (cartea lui Lange a apărut în anul 1919. (n. ns.), el recunoaște statului, ca reprezentant încă neperfect dreptul de a reprezenta grupul parțial în sânul marelui societăți a națiunilor. (Cristian L. Lange: *Op. cit.*, pag. 12—13.) În sensul acestui înțeles ne vom folosi de cuvântul internaționalism ce nu poate exista fără națiune, privind națiunile în raportul dintre ele, iar umanitatea este totalitatea națiunilor.

50) Dr. I. Tatos, *Op. cit.*

Structural studiată problema — cu primul punct de reper în anul 1918 — se poate observa, o paralelă ce se menține între un protecționism ofensiv și importanța federațiunii europene. Când situația economică este înfloritoare, legăturile internaționale sunt intense, iar afirmarea protecționismului în forma lui agresivă este mai puțin accentuată, în schimb și problema federalizării statelor europene preocupă mai puțin lumea. Când însă lucrurile se întâmplă invers: afirmarea protecționismului economice este mai sgomotoasă și preocuparea ideii de federalizare este mai accentuată.

Înainte de a cerceta evoluția acestei idei, trebuie — și vom încerca pe cât e posibil — să schițăm fenomenul Europei.

Dificultatea⁵¹⁾ definirii Europei rezidă în faptul că încă nici până azi nu se știe precis ce se înțelege prin cuvântul de „Europa“. După Dl. Emil Borel, ea nu este numai o simplă expresie geografică, nu există între popoarele europene numai legături de vecinătate, ci există între ele amintirea multor secolii, în cari, abstrăgând luptele ce au făcut să se dividă, au muncit în comun pentru perfecționarea materială și morală a umanității. Europa se mai definește și prin partea din lume care domină universul⁵²⁾. Însă, datorită războaielor și urei, ce s'a accentuat paralel cu desvoltarea unui naționalism în formă mai agresivă, mișcarea de dărâmare a frontierelor, desființarea barierelor dintre state și înlăturarea urei și diferitelor competițiuni între popoarele bătrânei Europei au fost și sunt considerate — pe drept cuvânt — utopii⁵³⁾.

Marea deosebire ce există între o suprastructură ideologică și o structură a realităților economice — tot mai grele pentru bătrâna Europa — pare să aibă o influență deosebit de însemnată asupra nouilor relațiuni dintre state. Situația în această privință devine tot mai critică și relațiunile politice dintre state tot mai vulnerabile. Așa că am putea spune despre Europa că este mai mult obosită, extenuată și are nevoie de liniște și de pace.

Dar nu numai din acest desiderat al păcii și al liniștei, Europa are nevoie de unire, ci și din punct de vedere econo-

⁵¹⁾ Emil Borel: Les Etats-Unis d'Europe. Rev. l'Esprit internațional, Nr. 13, 1930.

⁵²⁾ Învățații întruniți la Roma (Congresul convocat de Academia Italiană, 14—20. IX. 1932) au fost în majoritatea cazurilor de părere că, Europa nu este propriu zis o noțiune geografică. Ea nu este nici o realitate antropologică, lingvistică sau politică. Europa este mai de grabă, — cum a spus-o profesorul Hellpach dela Heidelberg — produsul unei individualități etice și istorice. „Spiritul european se desemnează prin indoita tendință de a cunoaște și stăpâni natura și de a cunoaște și modifica istoria.“ (Tudor Vianu: Definiția Europei. Rev. Soc. Rom. anul I, Nr. 3, 1936.)

⁵³⁾ Dr. C. Greceanu: Statele Unite ale Europei. Rev. Analele Economice și Statistice. Sept.—Oct. 1929.

mic. În jurul ei, imperii economice (spații economice)⁵⁴), mult mai mari se organizează în așa fel încât, nu va trebui să treacă mult timp și Europa va fi din punct de vedere economic dependentă de aceste organizații economice. Imperiul englez („The British Commonwealth of Nations”), care are o organizație economică specifică (născută la Ottava): legătura specială economico-comercială cu coloniile, pe urmă Statele Unite ale Americii, Japonia cu Asia de est și Rusia, toate sunt mai mari decât oricare stat al Europei și cu legături economice mult mai accentuată între regiunile și chiar statele acestor imperii, decât sunt legăturile între statele europene.⁵⁵)

Cea mai însemnată acțiune pentru federalizarea statelor europene după războiu este aceea condusă de *Coudenhove-Kalergi*, sub numele de *Panuropa*. Aceasta mișcare s'a născut în anul 1923, când s'a format „Uniunea paneuropeană” și când inițiatorul acestei mișcări și-a publicat cartea sa „Panuropa⁵⁶”).

(Principiile de bază ale acestei mișcări sunt următoarele:

1. A lăsa intactă suveranitatea statelor europene.
2. A garanta în Europa respectarea principiilor Societății Națiunilor și obligațiile pactului Kellog.

3. A condamna la nesucces orice încercare de opresiune îndreptată contra statelor europene; a stabili prin aceasta condițiile desarmării în Europa.

4. A deștepta sentimentul solidarității europene, a crea condiții internaționale pentru o viitoare uniune vamală europeană⁵⁷).

„Atât autarhia națională, cât și clauza internațională a națiunii celei mai favorizate, distrug țărani și muncitorii, deci ruinează Europa. Salvarea: *crearea pieței europene pentru produsele țărilor acestui continent și prin aceasta tendința de realizare a confederației vamale europene*”⁵⁸). Schimbul internațional de mărfuri nu numai că nu va înceta prin creierea marelui spațiu economic „Europa”, ci din contră, el va lua o desvoltare tot mai mare.

⁵⁴) Europa (27 State) are:	4.854.000 km ²	Pop. 300.342.000 loc.
Statele americane	32.500.000	„ „ 209.000.000 „
Asia de Est și Japonia	11.780.000	„ „ 520.000.000 „
Confederația Britanică	39.300.000	„ „ 464.000.000 „
Federația Sovietică	23.400.000	„ „ 150.000.000 „

⁵⁵) Coudenhove—Kalergi: Europa erwacht, Europäische Wirtschaft, pag. 206—210. Cu același drept, cu care Anglia preferă cerealele Canadei celor românești, Belgia o să preferă pe cele românești. În schimb România se va aproviziona cu mașini din Belgia. Numai atunci prețul european al cerealelor ar fi independent de prețul mondial și s'ar acomoda necesităților țărilor europene. Pentru statele europene fără colonii, autarhia ar însemna sinucidere. (idem, pag. 226.)

⁵⁶) Coudenhove—Kalergi: Panurope. Hachette, Paris.

⁵⁷) Coudenhove—Kalergi: Panurope, Questions et Réponses, p. 3.

⁵⁸) Coudenhove—Kalergi: Europa erwacht, pag. 226—227.

5. A întemeia pe drept și nu pe forță relațiile între statele europene.

6. A rezolva problema persoanelor fără naționalitate.

7. A face imposibilă împărțirea Europei în grupe de state rivale.

8. A asigura egalitatea dreptului pentru toate națiunile Europei.

9. A micșora primejdiile unui războiu internațional.

10. A stabili un centru independent și imparțial pentru dezvoltarea relațiilor intereuropene.

11. A organiza un instrument permanent pentru schimbul ideilor între națiunile Europei.

12. A stabili pe lângă cooperarea existentă a statelor europene, o cooperare analoagă a popoarelor europene.

13. A nu crea noi sarcini pentru bugetele statelor europene.

Organele federației vor fi: un *consiliu federal*, o *adunare federală* și o *cancelarie federală*.

Pentru a ne da seama mai bine de ideile cari stau la originea acestei inițiative a lui Coudenhove-Kalergi, trebuie să amintim că, el nu s'a ocupat așa de mult de avantajile ce le-ar avea Europa din această federalizare, cât mai ales s'a ocupat de pericolele ce o amenință și pentru a putea preîntâmpina aceste pericole, Europa trebuie să se unească.

În situația în care se găsește ea azi, este amenințată de următoarele pericole: a) *Un nou războiu*⁵⁹⁾; b) Acela a unui declin până la mizerie generală și c) acela al bolșevismului⁶⁰⁾.

Dar nu numai atât, o viitoare realizare a acestei inițiative ar atrage după sine ridicarea standardului de viață a muncitorimii și a țărănimii, prin eftinirea produselor agricole și mai ales industriale. Azi, valoarea de cost, plus beneficiul necesar atâtor intermediari, prin mâna cărora trece marfa dela producător la consumator și mai ales, plus „taxele vamale“, fac ca mărfurile să se vândă pe piețele interne pe un preț foarte ridicat față de posibilitățile medii de cumpărare ale masselor.

Mișcarea Paneuropeană are — prin această — un caracter multilateral. Amintim mai jos câteva din aspectele acestei mișcări:

1. *Aspectul intelectual*, prin care se tinde la afirmarea culturală unitară europeană.

2. *Aspectul politic*, prin evitarea unui nou războiu și a unei invazii.

3. *Aspectul economic*, care — deși cel mai important — azi primește un caracter cu totul deosebit, luându-se măsuri

⁵⁹⁾ De toute façon une nouvelle guerre mondiale européenne signifie la fin de l'Europe comme foyer de culture et comme centre économique. (R. N. Coudenhove—Kalergi: Paneurope. Questions et réponses, pag. 5.)

⁶⁰⁾ Idem, pag. 4.

contrarii; se tinde tot mai mult spre autarhii economice. Statele industriale fac agricultura, iar statele agricole fac industrie. Realitatea această determină o situație din cele mai critice.

În anul 1936, între 9—12 Sept., s'a ținut la Viena, prima conferință agricolă pan-europeană. La această conferință s'au studiat cauzele depresiunii economice agricole europene și posibilitățile ce s'ar putea încerca în diverse compartimente ale economiei agrare, pentru a atenua efectele rele ale depresiunii.

Acțiunea lui Coudenhove-Kalergi este considerată în afara cercurilor politice oficiale, deși Aristide Briand a fost președinte de onoare a acestei mișcări.

De o deosebită importanță și cu un caracter mult mai vast, pornind nu numai din inițiativa unui om politic genial, dar și cu aprobarea guvernului francez, a făcut ca proiectul cunoscut a lui Briand să aibă o mare însemnătate în acțiunea de apropiere a Statelor europene. Aristide Briand a prezentat tuturor guvernelor Europei, la 17 Maiu 1930, „Memorandum sur l'organisation d'un régime d'union fédéral européenne“⁶¹) pentru ca guvernele respective să-și dea avizul în timpul cel mai scurt posibil.

Chiar Briand, în Memorandumul său dă unele explicații de natură a fixa problema și de a nu da naștere la anumite confuzii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Relativ la raportul ce ar trebui să existe între Societatea Națiunilor și Federația Europeană, Briand precizează că „Federația europeană nu va fi concurentă a Societății Națiunilor, ci ea va trebui înjghebată numai în cadrul acesteia.“

Punctele principale asupra cărora Briand cerea avizul Statelor europene, sunt: 1. Necesitatea unui pact de ordin general în cadrul căruia Statele semnatare să fie solidare în apărarea intereselor lor. 2. Necesitatea unui organism federal reprezentativ și responsabil, sub forma unei instituții permanente: conferința europeană.

În cadrul Societății Națiunilor, acest organism va tinde la nivelarea aspirațiilor dintre popoare și va lucra prin: a) *președinte*, care va fi ales pe un timp determinat; b) *comitet permanent*, care va invita pe reprezentanții Statelor europene, care nu fac parte din Federație, dar care sunt direct interesați în diferite chestiuni; c) *examinarea* tuturor posibilităților pentru realizarea cât mai deplină a acestei federații de către organele amintite mai sus.

⁶¹) Există acum ceva, care dă siguranță că proiectul nu va avea soarta altor asemenea proiecte pe care le cunoaște istoria popoarelor: că el nu va mai fi abandonat și că străduințele depuse în vederea realizării sale vor fi energic susținute. (M. I. Barasch: *Bul. Un. Camerilor de Comerț și Industrie*, No. 3, 1931.) În această direcție trebuie să amintim aici, că proiectul Briand a fost abandonat tot așa ca multe alte proiecte și că situația statelor europene este foarte critică. (N. ns.)

În capitolul studierii problemelor generale intră chestiunile de ordin economic, social și mai ales politic. Briand este de părere — în ceea ce privește raportul dintre factorul economic și politic, — că pe primul plan trebuie să fie politicul căruia trebuie să i se subordoneze factorul economic⁶²). În privința priorității unuia din acești doi factori, unii cercetători ai evoluției istorice arată că, fenomenul economic — redus la viața individuală: Interesul economic al individului — a determinat nu numai organizațiuni economice, dar chiar și — într'o oarecare privință — multe formațiuni politice. A nu se aminti decât materialismul istoric a lui Marx, sau să amintim pe Cristian L. Lange, care spune, că „în toate epocile și în toate etapele evoluției sociale factorul economic *exercită o influență decisivă* asupra formației și orientării societății“, sau cum spune mai departe, „comerțul internațional din ce în ce mai intens, trebuie în mod logic, să diminueze importanța frontierelor între state“.

După ce, în Memorandum-ul său Briand arată necesitatea unui organ executiv-administrativ: secretariatul, cu toate dependențele, analizează în capitolul III probleme de importanță capitală. Concepția de cooperare politică europeană trebuie să fie determinată în felul următor: o federație bazată pe ideea de uniune și nu de unitate, adică în așa fel de a se putea respecta independența și suveranitate fiecărui stat.

Concepția de organizare economică a Europei trebuie orientată să faciliteze o apropiere economică europeană, realizată sub responsabilitatea politică a guvernelor solidare.

În capitolul IV, din Memorandum se propun pentru studiere, următoarele probleme mai importante:

1. Economia generală; controlul politicii uniunilor și cartelurilor industriale între diferite țări, examinarea tarifelor vamale.

2. Utilajul economic în ce privește marile lucrări executate de diferite state.

3. Comunicații și transit, în ceea ce privește toate mijloacele de transport.

4. Finanțe; încurajarea creditului destinat a valorifica regiuni economice ale Europei puțin dezvoltate.

5. Muncă, igienă, cooperatie intelectuală, administrație, etc. . . .

Actualmente, ideea federalizării europene se află într'un stadiu dificil, Franța, având rolul de a veghea pentru menține-

⁶²) Raporturile economice dintre state, depind — după părerea guvernului francez — de raporturile politice în care se găsește. Dacă statele se garantează reciproc, având siguranță și încredere unul în altul, viața economică europeană pe baza acestor raporturi politice poate desvolta întregul său proces. (V. I. Ferarini: Proiectul de Uniune al Statelor europene, Buc., 1935, pag. 35.) A se vedea în privința această cap. despre Mică Înțelegere și concluziile acestui capitol.

rea status-ului, quo, creiat prin tratatele de pace, se găsește în dilema de a nu putea admite organizarea Europei pe baze federative, decât, dând învinșilor, și în special Germaniei, importanță economică accentuată mai ales în Europa Centrală. În situația această nu se poate realiza nimic pe plan european sau regional european, decât printr'o înțelegere între Franța și Germania.

Trebuie să amintim și faptul că la acest Memorandum statele europene au răspuns prin reprezentanții lor, acreditați pe lângă Societatea Națiunilor. Rând pe rând sosec la Geneva răspunsurile diferitelor guverne, la 25 Iulie 1930 a guvernului spaniol, 30 Iunie a guvernului olandez, 4 Iulie: italian, 5 Iulie: austriac, 8 Iulie: român, german, 11 Iulie: maghiar, cehoslovac, 14 Iulie: britanic, 16 Iulie: jugoslav, etc.

Asupra cooperației europene, în activitatea generală a Societății Națiunilor, guvernele europene țin să precizeze punctul lor de vedere. „Toate guvernele sunt de acord să nu se facă o uniune, care ar putea slăbi autoritatea Societății Națiunilor, — Memorandu-ul din Maiu specificând expres că o cooperatie europeană nu trebuie și nu poate decât să mărească autoritatea Societății ⁶³.)

În ceea ce privește răspunsurile statelor — în mod general — le putem împărți în două mari categorii: a) cele care s'au asociat întru totul acestei idei (Franța, Mica Antantă, etc.) și b) cele cari au făcut unele rezerve de ordin politic și economic (Germania, Ungaria ⁶⁴) etc.).

Desigur, că în răspunsurile date de guverne, fiecare a căutat să insiste asupra diferitelor probleme, în care țara respectivă era mai interesată.

În ceea ce privește chestiunea subordonării economicului politicului, așa cum este specificat în Memorandum, amintim un fragment din răspunsul guvernului belgian: „Fără a se subordona unul altuia, ambele motive principale de activitate a popoarelor, politicul și economicul, exercită unul asupra altuia o acțiune reciprocă“ ⁶⁵).

Planul Briand a eșuat, în sensul, că i-s'a fixat în viitor data de realizare. Pe lângă Societatea Națiunilor s'a constituit *Comisiunea de Studii pentru Uniunea Europeană*, care s'a întrunit pentru prima dată la 23 Septembrie 1930, când a ales de președinte pe Briand, iar de secretar pe Eric Drumond.

⁶³) Ferrarini: Op. cit., pag. 39.

⁶⁴) Guvernul Ungar n'ar putea adera la o rezoluție a problemei, care *excluzând posibilitatea unor revizuirii* (subl. ns.) pentru viitor, păstrând neclintită situația actuală creiată prin tratate“. (Răspunsul Guvernului Maghiar din 14 Iulie 1930.)

⁶⁵) Problema cea mai importantă pentru vechiul continent stă în conflictul dintre elementul politic și elementul economic. (Ir. Răducanu: *Economia europeană în cadrul economiei mondiale*. *Indep. Ec. No.* 3—4, 1931.)

Comisiunea de Studii la 17—25 Noembrie 1930, adoptă o serie de rezoluțiuni. Amintim aci câteva din cele mai importante:

1. Se invită spre colaborare, în vederea studierii crizei mondiale, guvernele Olandei, Turciei și Rusiei Sovietice, punând prin aceasta capăt discuțiilor pro și contra participării Rusiei Sovietice ⁶⁶).

2. Comisiunea opinează că o atenuare a crizei agricole, ce bântuie mai ales în Europa Centrală și Orientală, ar fi realizabilă, dacă reprezentanții țărilor exportatoare de cereale și ai țărilor importatoare s'ar reuni, pentru a cerceta împreună modalitatea de scurgere a excedentului de cereale existent și disponibil. Reuniunea a fost realizată la 23 Februarie 1931, la Paris, sub președinția D-lui Francois Poucet, prezenți fiind 27 reprezentanți de state, care s'au angajat de a realiza ulterior tranzacțiile produse.

3. Comisiunea propune creierea unui comitet pentru studiul surplusului de cereale, rezultat din recoltele viitoare alegând ca membrii, reprezentanții Austriei, Belgiei, Cehoslovaciei, Elveției, Franței, Germaniei, Imperiului Britanic, Jugoslaviei, Italiei și Norvegiei.

4. Se numește apoi o comisiune de 11 membrii formată din reprezentanții Germaniei, Bulgariei, Danemarcei, Angliei, Franței, Ungariei, Italiei, Olandei, Poloniei, României și Suediei în vederea conlucrării cu comitetul financiar al Societății Națiunilor pentru studierea și întocmirea planului și statutelor unei Societăți Internaționale de Credit Ipotecar și Agricol ⁶⁷).

La 15—31 Mai 1931, Comisiunea se întrunește pentru a treia oară și între altele aprobă — în principiu — *ideea unui regim preferențial pentru statele exportatoare din Europa Centrală și Orientală și neacordând țărilor importatoare înlesniri cu caracter preferențial* ⁶⁸).

Comisiunea de Studii pentru uniunea europeană, pentru a-și facilita lucrările, a constituit trei subcomisii:

- a) pentru studiul organizării cooperației europene;
- b) pentru principalele chestiuni cu caracter politic general;
- c) pentru chestiuni cu caracter economic, cari vor fi la ordinea zilei.

În următoarea ședință s'a discutat între altele și chestiunea unui tratat comercial între Austria și Germania, la 3 Septembrie 1931, pus în discuție, care se presupunea a fi nu numai cu

⁶⁶) Luând această deciziune (6 Feb. 1931, de a participa la lucrările comisiei) guvernul din Moscova s'a inspirat din dorința sa constantă, să contribuiască la succesul tuturor inițiativelor care, cu această contribuție pot fi îndreptate către întărirea păcii universale și în special a păcii europene (L. Ferariu: Op. cit. pag. 57).

⁶⁷) Hellmuth Binder: Stadiul actual al ideii federalizării europene. (Bul. Inst. Ec. Rom. No. 4—6, 1931.)

⁶⁸) Subl. ns.

caracter economic, dar care nu s'a putut înfăptui, datorită substratului politic, periclitând însăși situația Europei⁶⁹). Delegatul german, von Curtius, după ce a observat că membrii Comisiei sunt împotriva proiectului, a declarat că „formând proiectul unei uniuni vamale între țările lor, guvernul german și guvernul austriac, au avut dela început intenția de a vedea acest proiect, că devine punctul de plecare al acordurilor economice mai largi, la care să participe un număr mai mare de state, pe cât posibil de națiuni europene“, iar delegatul Austriei — fostul cancelar Schober — a declarat, că având puțința să constate — considerând întorsătura luată de evenimentele în lunile acestea ultime — că, în disprețul intențiilor sale aplicarea proiectului uniunii vamale, riscă să aducă dificultăți la colaborarea conștientă a națiunilor europene, guvernul federal, pentru care interesul acestei colaborări este strâns legat interesului austriac, declară voința sa de a nu mai urmări proiectul de uniune vamale⁷⁰).

În loc ca studierea problemei de confederație europeană, să facă să pătrundă în conștiința europeană tot mai accentuat sentimentul solidarității intereuropene, datorită unor episoade sumbre de ordin politic și economic internațional, a determinat nu numai oarecare rezerve asupra acestei chestiuni, dar ea este considerată chiar contra nouilor idealuri politice și economice ale statelor.

Sesiunea a VI-a a Comisiunii de Studii pentru uniunea europeană (30 Septembrie 1932) s'a ocupat cu conferința dela Stresa și, conferința dela Londra, în legătură cu planul Tardieu⁷¹).

În situația actuală pentru a se putea ajunge, nu numai la o consolidare a ideii federative, — care este un ideal prea îndepărtat, — dar chiar la o securitate politică a statelor europene, trebuie să se muncească în vederea realizării următoarelor desiderate:

a) Consolidarea interioară a statelor noi create, sau întregite în urma războiului mondial, la care au contribuit și o echitabilă soluționare a problemei minorităților, în cadrul celor existente, dar fără a se ridica principiul naționalităților;

b) Dispariția focarelor revizioniste, care vor permite și realizarea reformei morale;

c) Dezvoltarea conștiinței de solidaritate a statelor europene, care va permite traducere în fapt a „uniunii europene“, garanție de pace și de progres;

d) Creșterea unei forțe de poliție internațională de natură a mări puterea de acțiune a Societății Națiunilor⁷²).

⁶⁹) A se vedea capitolul despre proiectul de uniune vamală dintre Austria și Germania.

⁷⁰) Ferrariu: Op. cit., pag. 62.

⁷¹) A se vedea capitolul referitor la planul Tardieu.

⁷²) George Sofronie: Securitatea internațională. Buc., 1932, pag. 119—120.

Concluzii.

Din încercările de apropiere a popoarelor acestei peninsule a Asiei (Valéry), se pot desprinde următoarele observațiuni:

1. Europa dacă a fost creiată unitară vreodată, aceasta nu s'a putut realiza decât, fie prin forță (Iuliu Caesar, Napoleon, etc.) și în cazul acesta nu a putut fi condusă mult timp, fie prin unitatea religioasă (pax-ecclesiastica), fie că popoarele europene s'au asociat la un moment dat, pentru că aveau un dușman comun (Cruciadele sau luptele contra Turcilor, cari amenințau Europa). Primele două din aceste condiții azi n'ar putea exista, iar a treia se va contura cât mai curând, dar din punct de vedere economic, prin organizarea în afară de regiunile europene de noi imperii economice mult mai puternice decât fiecare stat — în parte — al Europei.

2. Toate încercările teoretice — frumoase în structura alcătuirii lor — au fost și sunt încă și azi considerate drept utopii. Pentru că: a) ideile de apropiere între state n'au putut fi propagate în masele largi ale populațiunii europene; b) nu s'a ținut cont de structura etnică, socială și economică a fiecărui stat în parte.

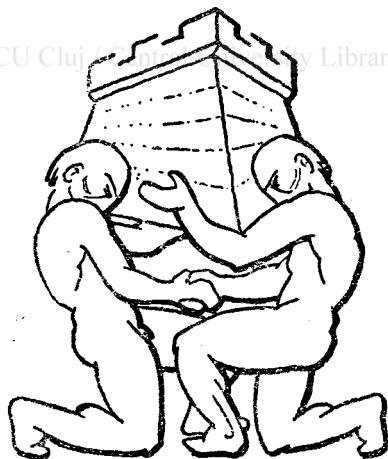
3. Deci, o apropiere — sub formă de uniune — a statelor europene, dacă n'a fost posibilă în trecut, cu atât mai puțin este azi. Aceasta datorită tendințelor revizioniste ce creiază o stare de spirit specifică cu tendința de revanșă. Imperialismul sub noua formă agresivă — având un caracter ofensiv — menține această stare și agravează mult mai mult relațiunile politice dintre state. Ca o consecință a acesteia economicul este subordonat politicului și pe planul politice; comerciale se face tot mai mult uz de protecționism, determinând creierea de autarhii economice.

4. În al patrulea rând chiar structura economiei europene este de așa natură că nu poate determina legături organice inter-europene, împiedecând prin aceasta o orientare de politică comercială favorabilă unor înțelegeri. Economia europeană, până în preajma depresiunii mondiale era o economie mondială, datorită — însă — dezvoltării de noi imperii economice în afara continentului european (U.S.A., Japonia, etc.), economia europeană nu-și mai are punctul de rezim în această economie mondială, pentru că e foarte mare concurența (De-laisi), dar nu-și are centrul de gravitate nici în relațiunile inter-europene, pentru că legăturile dintre statele industriale europene și statele agrar-europene au fost și sunt foarte anemice.

5. În situația aceasta nu se poate face altceva decât încercarea de a asocia state regional-europene-antante regionale, — armonizând interesele lor economice după ce s'au armonizat interesele lor politice. Înțelegerile să aibă un caracter pur economic, nediminuând posibilitatea de dezvoltare organică a evoluției unui stat pe plan național. Aceste antante regionale tre-

buie să-și lărgască mereu sfera de activitate, creind legături economice cu alte teritorii economice și politice ale bătrânului continent european. Această se poate observa și din faptul, că marele european Coudenhove-Kalergi a abandonat — întrucâtva — ideea de uniune europeană popularizând formula grupării statelor mici și mijlocii, după interese economice, și prin aceasta tinzând — în mod evolutiv — să creeze condițiile sociale și economice, pentru creierea uniunii europene. Că, această formulă este mai realizabilă ne-o dovedește și faptul, că multe state mici europene s'au asociat, armonizându-și interesele lor politice cu cele economice (Mica Antantă, Uniunea Balcanică, Uniunea Baltică, etc.).

Dr. AUGUSTIN TĂTARU.

BCU Cluj (Library) Library Cluj

Politica școlară a d-lui Dr C. Angelescu *)

Epoca modernă se caracterizează prin știință și democrație. Știința a dat omului criteriul investigației și găsirii adevărului, a organizat și raționalizat orice activitate; iar democrația a dat cadrul exterior, mediul optim tuturor preocupărilor omului, a îngăduit inteligenții umane toată libertatea punerii problemelor și cercetărilor celor mai îndrăznețe. Știința a fost completată de democrație. Fără climatul politic și social al democrației, știința ar fi rămas domeniul de manifestare al unei anumite categorii sociale (nu totdeauna și intelectuală), n'ar fi putut să se extindă și să cerceteze în deplină libertate, s'ar fi mărginit, cu alte cuvinte, la un număr de probleme îngăduit de organizarea socială și de regimul politic. Pe de altă parte, democrația a luat știința și ca mijloc de organizare în toate domeniile de organizare.

Statul nostru — de sine stătător — își începe organizarea sub auspiciile unui asemenea climat științific și politic internațional. Putea, dela început, să pornească pe drumul organizării proprii făptuirii sale structurale, călăuzit, atât în ideologie ca și în organizare, de principiile științei și democrației.

Rezultatul?

Numai că există mai multe feluri de democrații. Și fiecare din ele își are ideologia și tehnica sa specială, deosebită.

Care era democrația cea mai potrivită statului nostru, ținând seama de stadiul său de evoluție socială și economică, ca și de stadiul de progres cultural, științific și tehnic actual (atunci)?

După doctrinarii liberali sunt două feluri de democrații: democrația liberală și democrația egalitară. Democrația liberală pleacă dela proclamația drepturilor omului. Practic, în materie de organizare și de stat, printr'o astfel de democrație, s'a ajuns la stările de azi. Prin democrație egalitară, înțeleg ei, o democrație de nivelare, de calapodare, de șablonizare.

Nu e locul să comentăm această clasificare, care nu este

*) Vom publica — consecutiv — 3 articole ale distinsului nostru colaborator, dl. Ion Georgescu, învățător, licențiat în litere și filosofie, cunoscător profund al problemei școlare a satului românesc. Următoarele articole vor trata: 1. Școala Statului nostru de mâine și 2. Reorganizarea completă a Statului prin școală.

nici științifică și nici de bună credință. Reținem, democrația burghezo-liberală, cu individualismul ei anarhic, lipsită de orice simț social, a fost generatoare de conflicte sociale, economice, de muncă, ca și de războaie.

E adevărat, până către începutul sec. XX, atot stăpânitoare în lumea politică și socială a fost democrația burghezo-liberală, deși critica și lupta împotriva ei au început cu mult înainte. Emanciparea politică națională a statului nostru se produce tocmai când nemulțumirile față de democrația burgezo-liberală se arătaseră, lupta contra ei începuse și era susținută cu pricepere și tehnică. Deși concepția și tehnica economică capitalistă liberală erau în plină dezvoltare, în acest timp concepția politică și într-o măsură, metoda de guvernământ, încep să sufere influențe.

În astfel de împrejurări începe emanciparea (independența) politică a statului român. Cu toată că nu avem decât o redusă pătură burgheză, statul român se angajează prin opera de guvernământ, la creierea unei burghezii după tiparul burgiei din altă parte. Dar creierea acestei burghezii nu se putea realiza numai prin măsurile politico-economice în sectorul economic, prin creierea industriei „naționale”, sprijinită de stat prin legislații speciale, concesiuni, scutiri de impozite, avantaje de tot felul, creierea comerțului și băncilor. Școala a fost aservită cu totul atingerii acestui obiectiv. Ideia călăuzitoare de vre o trei sferturi de veac a școlii românești, a fost formarea, chiar prin artificiu, a păturii burgheze, ce ne lipsia. Deaceia și-a luat ca temei cele două principii: individualist și liberalist, duse până la extrem.

Școala, făcând parte din suprastructura statului, trebuie să fie expresia directă și sinceră a aceluia stat, să se integreze și să coordoneze celorlalte instituții. Sociologic și firesc așa este.

Sunt cazuri când suprastructura prin instituțiile anume create, caută să *forțeze* evoluția statului și societății, și prin aceasta să schimbe structura aceluia stat. Credem că numai în două cazuri instituția școlară este justificată a nu corespunde în totul structurii statului. În timpuri de prefaceri radicale, provocate de cauze care durează; în al doilea caz, când structura statului se cere imperios modificată în unele sectoare, spre a se face față noilor cerințe reclamate de știință și tehnică, ca și de cerințele politico-sociale. Se întâmplă, însă, că sub scutul acestor necesități, școala, ca și alte instituții, să fie folosite de conducătorii politici în interesul unei clase sociale. Fie că acea clasă socială este în ascensiune economică și culturală, fie că vremea sa începe să apună.

În situația aceasta se găsește statul nostru. Instituțiile de seamă ale statului au fost create și organizate după „chipul și asemănarea” intereselor capitaliste ale unei minorități sociale. Interese concretizate pe rând în capitalismul comercial, industrial și financiar. Toate instituțiile statului nostru sunt legate

la stâlpul intereselor capitaliste ale minorității sociale liberale, dar conducătoare politică.

Partidul liberal a înțeles dela început că instituția școlară este o instituție de seamă a statului care în timpuri de reformă suferă modificări radicale, adaptări totale. Ea devine instrumentul de luptă pentru revoluția socială și culturală, la care s'a angajat conducerea politică a statului. Aportul școlii în realizarea și mai ales consolidarea unei noi ordini în stat, e de primul rang. Este aceea care pregătește noua generație în noul crez, picurându-l zi de zi în sufletul ei și luptând cu prejudecățile și uneltirile lumii vechi, care încearcă să reziste prin diferite mijloace.

Partidul liberal, prin dr. Angelescu și înaintașii acestuia la departamentul școalelor — într'o măsură, face excepție în cercarea lui Haret de organizare școlară — a înfăptuit, neașteptat de mult, din statul burghezo-liberal: cu o școală orientată pe față către interesele burgheze până la o vreme, până la războiul mondial, iar de aci cu o organizare școlară camuflată, în realitate tot cea de până aci.

Primul fel de organizare a adus pregătirea burgheziei, în scopul de a pătrunde în posturile de conducere ale statului, ca în felul acesta să dispună de întregul aparat al statului. Funcționarii importanți de stat de azi deaceia sunt sânge și concepție de viață burgheză.

Păturile largi țărănești n'au putut pătrunde în aceste școli din lipsă de posibilități materiale, din cauză că organizarea școlară n'avea nimic comun cu interesele lor, și o cauză și mai gravă (morală), sistemul de selecționare părtinitor, moravurile ce s'au practicat și încă se mai practică în școală.

În al doilea stadiu de organizare, diferit de primul prin creierea fără rost, fără nici o rațiune, de școli teoretice, insuficiența școlilor practice-profesionale și tehnice. Elementele mai înstărite ale satelor au intrat în aceste școli teoretice, din care un număr important au rămas cu studiile neterminate din lipsuri materiale. Deci, din copiii care au venit dela sat, parte au pătruns în corpul funcționăresc, parte au intrat în rândurile șomerilor „intelectuali”. Satul a pierdut sub toate raporturile. Exodul dela sat la oraș s'a mărit (cu ce scop s'a făcut și care sunt rezultatele?) Suntem, evident, pentru circulație, dar după urma circulației, a raporturilor intense dintre sat și oraș să rezulte un profit, un progres și pentru sat. Sau: să se producă o criză puternică social-economică și politică, încât să se rezolve pe cale revoluționară dualitatea sat-oraș spiritual-culturală, social-economică și politică. Prin exod, elementele capabile ale satelor s'au refugiat în orașe; economiile instărite rurale au sărăcit... O serie întreagă de fapte, care au pauperizat, dezorganizat și scăzut nivelul spiritual, moral și material al satelor.

În felul acesta masa țărănească a fost îndepărtată de a se bucura de reformele, pe care le-ar fi putut aduce o democrație socială sinceră.

Cea mai dureroasă exploatare a fost cea spirituală și morală. Elementele dela sate care au pătruns în școlile burgheze, au fost încadrate mentalității burgheze. Odată ajunse în posturile de conducere, de stat sau private, au exploatat alături de veritabilii burghezi pe părinții și toți ai lor.

Astăzi ne găsim în plină criză școlară. O criză de orientare ideologică și de sistem de organizare. Întregul învățământ, dela școala primară până la școlile superioare și universități, este aspru criticat de societate. Societatea este profund nemulțumită de rezultatele pe care le-a dat școala românească. Statul politic se încapăținează să forțeze și mai departe lucrurile. Cârpește pe alocuri; concepția și sistemul de organizare nu le aruncă la coș, ca pe niște lucruri adânc dăunătoare culturii și stărilor sociale românești. Deși țara e amenințată de totală anarchizare provocată de tineretul, pe care l-a aruncat pe drumul rătăcirii și al mizeriei, de tineretul pe care l-a pregătit necorespunzător, de tineretul de a cărui educație nu s'a îngrijit, din contră a tolerat și chiar a patronat neingăduite amestecuri politice. Partidul liberal nu mai are autoritatea morală ca să revizuiască gândirea sa politică socială și sistemul de organizare, practicate cu persistență de aproape un veac, nu are creditul și autoritatea politică să încerce o nouă ideologie și organizare de stat, pentru care i se cer înalte virtuți sociale și morale, de care însă e lipsit.

*

Să analizăm cauzele gravei crize școlare românești. Și pentru a înlătura învinuirea ce eventual ni s'ar aduce, că facem afirmații gratuite, lipsite de obiectivitate, vom analiza după criteriile științifice obiective cauzele crizei. Vom pleca dela rezultatele pe care le-a dat organizarea școlară românească, vom analiza structura acestei organizări în raport cu structura statului nostru, apoi vom analiza organizarea câtorva școli sau câteva categorii de școli, și numai după aceea vom trece la temeiurile doctrinare și la scopurile cu care s'au creat și organizat școlile noastre de toate categoriile și toate gradele.

Vom găsi peste tot: ignoranță, lipsă de concepție și de orizont și lipsă de bună credință politică.

Deși cifrele, datele statistice în politica noastră de stat (nu și în organizarea privată) sunt ignorate și chiar desconsiderate; deși acest fel de a judeca, de multe ori nu e luat în seamă — cu toate acestea, repetăm — începem cu câteva date statistice, care dela prima vedere sunt edificatoare.

Statistica deține astăzi un prim rang în problemele de orice natură. Pentru ca să se poată scoate o regulă, să se motiveze un principiu, să se justifice și întemeieze un sistem de

organizare, se recurge în ultimă instanță la statistică. În caz de cercetare și scoaterea unei legi sau principiu științific, mai avem nevoie de un număr de cazuri și un număr de experiențe. La un sistem de organizare, pentru a-i dovedi temeinicia, avem nevoie de aplicațiuni, și în special, se iau în considerație rezultatele numerice, alături de rezultatele calitative. Rezultatele constituie ultimul mijloc de verificare a temeiniciei. Acest mijloc dovedește mai ales aplicabilitatea și ajustarea sistemului de organizare realităților cărora se aplică (dacă e potrivit acestor realități). Ultima judecată ne-o dă cercetarea rezultatelor, după care sistemul suferă ultima ajustare.

Datele statistice cuprind situația școlară a întregului nostru învățământ dela anul 1921/2 până la anul 1931/2. Deci, pe o perioadă de 11 ani. (Datele acestea sunt culese din sursă autorizată, dela minister, școli superioare, etc., de dl. prof. I. Gabrea).

Dăm situația globală pe acești 11 ani a învățământului primar:

Inscriși: 18.865.530 (să nu se pară numărul mare: un copil a fost înscris în fiecare clasă și a fost numărat de atâtea ori. Tot așa cu promovarea și celelalte.)

Promovări: 11.738.574, adică 62,2 % din înscriși.

Retrageri, eliminări, etc.: 1.581.126, adică 8,4 % din înscriși.

Adunând la un loc repetenții, eliminații, retrașii, etc.: 6.989.358, adică 37,8 % din înscriși.

Situația școlii primare rurale aparte de cea urbană:

Inscrieri: 15.785.023.

Promovări: 9.454.023, adică 59,9 % din înscriși.

Eliminări, retrageri, etc.: 1.319.202, adică 8,4 % din înscriși.

Concluzii:

1. *Organizare*: lipsa de interes, pe care au arătat-o sâtenii pentru școala primară, demonstrează că ea n'a fost organizată potrivit realităților psihologice și sociale. Mai ales dacă ținem seamă că era o atmosferă foarte favorabilă pentru școală. Era credința, că prin școală se poate realiza totul. Credea pătura țărănească, până s'a văzut înșelată în credința și așteptarea sa: că școala o va mântui de toate; va fi și dreptatea culturală și cea social-economică de mult așteptată.

2. Procentul scăzut al promovărilor, se explică atât prin cauzele de mai sus, cât și prin cauze care aparțin în întregime corpului didactic, organelor de control și ministerului de resort. Au rămas repetenți cei care n'au frecventat (dece n'au frecventat?), sau cei care au frecventat foarte neregulat. Dar au rămas repetenți — și un procent foarte ridicat — și dintre

cei, care au frecventat regulat sau relativ regulat. Cauza? Procentul copiilor debili mintali este de 2—3 %. Aceștia, prin debilitatea lor mintală, sunt incapabili de instrucție. Dar aceștia nu se înscriu la școală. Rar se strecoară câte unul. Întârziatii reprezintă un procent mai mare, dar dintre ei o parte destul de însemnată sunt educabili. Noțiunile și deprinderile pe care le dă școala primară, le pot însuși și întârziatii instruibili. Neglijența sau dezinteresul corpului didactic primar, lipsa metodei pedagogice, lipsa de control și îndrumare serioasă, amestecurile politice, iată cauzele care explică acest fenomen.

Concluzii pentru minister: organizarea școlară necorespunzătoare, administrație școlară cu apucături rele, material didactic insuficient, biblioteci școlare neadaptate nivelului cultural și intereselor psihologice ale copilului, organe de control recutate după criterii de pregătirea profesională cerută și de meritele școlare.

Dela 1921/2 până la 1926/7, când școala primară avea patru clase, au absolvit 637.869 copii școala primară, adică 8,4 % din înscriși. Iar dela 1927/8 până la 1931/2, când școala primară avea efectiv șapte clase, au absolvit 92.588 copii, adică 1,1 % din înscriși. Și doar din școala primară și-a făcut dr. Angelescu cel mai puternic pedestal al celebrității sale. Sărmani de noi! Cum glorificăm și eternizăm pe cei a căror continuă efortare a fost de a ne da o organizare cât mai nepotrivită realităților și aspirațiilor noastre...

Nu este îngrijorătoare această situație? Abia 1,1 % au absolvit, în timp ce 98,9 % n'au terminat șapte clase. Și tocmai ultimile clase, cursul complementar, acel curs, care e menit să pregătească pentru viață să lege școala cât mai strâns de sat. Copiii care urmează, sau trebuie să urmeze cursul complementar, nu se mai bucură de nici un alt învățământ. Sunt tocmai din starea socială și economică cea mai inferioară. Pentru aceștia nici școala primară nu este corespunzătoare.

Școala noastră primară nu este corespunzătoare mediului în care e plasată, nu este iubită de populație, din care cauză e nevoie din ce în ce mai mult de amenzi școlare și alte constrângeri cu caracter exterior. Și pe drept: la ce să-și trimită țăranul băiatul sau fata la școală până la 15—17 ani, când aci în loc să dobândească deprinderi practice, care să-i folosească în viața de gospodar de mai târziu, să-și însușiască mijloacele de muncă organizată și raționalizată, învață despre nesfârșitele feluri de complemente, atribute, conjugări și declinări, despre insulele și strămtorile cutărui continent... Copilul de țăran, la această vârstă, a început să muncească deabinelea, e legat de nevoile aspre ale vieții. De altfel nici o legislație națională sau streină nu interzice munca la o așa vârstă; o permite chiar și în fabrică. Nici științele medicale și psihologice nu interzic, din contră, recomandă, dar cu măsură. Orientarea profesio-

nală se începe și mai 'nainte, uneori, de această vârstă. Acum adolescentul să fie introdus în tehnica raționalizată a muncii agricole. Să facă o ucenicie agricolă, *Școala-fermă*, în cele din urmă, se va dovedi că este singura, care corespunde mediului nostru cultural, social și economic. Stadiul primitiv al mijloacelor de lucru în agricultură, lipsa aproape totală a altor mijloace care să ajute pe țăran în însușirea unei culturi și tehnice agricole, mizeria materială ce stăpânește viața satelor, standardul scăzut de viață al țăranului, pledează pentru o astfel de școală. Ea este cea mai potrivită atât din punct de vedere pedagogic și cultural, cât și social-economic.

Dr. dr. Angelescu nu pierde nici un prilej să nu vorbească și să nu declare război analfabetismului. N'a precupețit nimic pentru aceasta. A ridicat ziduri de școli în care și în jurul cărora domnește cea mai neagră mizerie. S'a vorbit până la abuz de „ofensivă culturală“. O imensă risipă de vorbărie și manifestări în această direcție. Ne putem numi statul cu cele mai multe festivități, sărbătoriri și banchete culturale; cu cele mai multe conferințe și echipe volante de propagandă culturală.

Rezultatele?

Pe lângă sărăcia materială teribilă, satele mai sufăr de o sărăcie spirituală și morală. Credem că ne găsim la un punct de deschidere a unui proces de mare criză a satului, după care așteptăm definirea poziției satului în complexul societății românești.

S'a înțeles — iar dr. Angelescu a oficializat și întărit acest lucru prin organizarea și activitatea sa culturală, — prin culturalizarea masselor, o activitate carturească. O activitate teoretică gratuită. În al doilea rând, că ar putea fi vorba de o dezvoltare culturală independentă de cea socială și economică. Statul a fost considerat ca o realitate împărțită în sectoare bine delimitate: social, economic, cultural, moral, etc. Aceste sectoare s'ar bucura de o dezvoltare independentă. Dezvoltarea lor s'ar face individual: dezvoltarea unui sector n'ar corela, n'ar fi condiționată de dezvoltarea celorlalte sectoare.

La această concepție greșită, s'a adăugat nepotrivita metodă, tehnica de culturalizare.

Deși de câteva decenii predicăm neconținut cultură, cu nimic însă satele n'au progresat. Același sat românesc împietrit sufletește, copleșit de lipsuri materiale și ros de tot felul de boli. Am lucrat fără să ne uita în urmă, spre a vedea dacă răsar plante folositoare sau buruieni. Despre programul de susținere și încurajare a literaturii și creației literare, nu putem spune nimic. Din acest punct de vedere ministerul a fost inexistent.

Dar să zicem — alături de dr. Angelescu — că culturalizarea satelor ar fi activitate cărturească. Luptă contra analfabetismului, înțeles ca un mănunchi de câteva cunoștințe teo-

retice. Să zicem că lupta contra analfabetismului prin școala, plus toate acțiunile de culturalizare, s'ar reduce la inventarierea unui mănunchi de cunoștințe. Să vedem rezultatele. După recensământul efectuat în 1930, populația trecută de șapte ani a întregii țări a fost de 14.485.914, iar numărul știitorilor de carte de 8.213.592, adică un procent de 57 %. Din acest număr de știitori de carte, 85,1 % au numai instrucția școlii primare, completă sau incompletă. 2,3 % din știitorii de carte n'au școala primară. Procentul știitorilor de carte fără nici o clasă primară, este mare pe județe. În toată Basarabia de 9,3 %; în județul Bălți de 17,2 %; în Hotin de 15,5 %; în Soroca de 12,6 %, etc. Fapte care vorbesc îndeajuns de organizarea de azi a școlii noastre primare, închinată luptei contra analfabetismului, înțeles cum am arătat. În fața acestor rezultate îngrijorătoare, ce spune dl. dr. Angelescu și cu colaboratorii săi în ideologie și organizare? Cunoaște aceste rezultate? Sau nu-l interesează?

Dar acțiunea ridicării satelor sub raportul social-economic, igienic și moral? Cât au progresat satele după urma reformelor sociale și acțiunilor culturale? Spre a se vedea nivelul acestei ridicări, să se cerceteze inventarul agricol al țăranilor noștri, organizarea economică a satelor (instituțiile economice de emancipare economică), starea sanitară. Se va vedea că inventarul animal e în continuă scădere, iar cel instrumental staționar; economia și mai ales instituțiile economice ale satului lipsă și cele care sunt, în completă dezorganizare (e doar idealul burghezo-capitaliștilor); sub raportul sanitar, că din 5.078.820 locuințe sunt insalubre, 40.485 bordee, bolile sociale s'au întins într'un mod alarmant.

În asemenea stări de lucruri, dr. Angelescu susține cu eroism organizarea școlii primare streină de realitățile pedagogice, culturale și social-economice ale satului românesc. Cu tot eroismul susținerii sale, ea se ofilește ca orice plantă exotică, plantată într'un sol neprielnic. Și-a pierdut și tradiția, pe care și-o câștigase în timpul lui Haret.

*

Să vedem situația învățământului secundar (tot dela 1921—2 până la 1931—2).

Mai întâi datele statistice privitoare la structura acestui învățământ.

Din totalul învățământului secundar, 75,1 % e format din școli teoretice. Adică au fost înscriși, în cei 11 ani, 1.712.512 elevi în școlile secundare teoretice. (Ca școli secundare, în datele statistice, întră toate școlile postprimare). Iar procentul de 24,9 % este reprezentat de învățământul practic. Adică 515.165 de înscrieri.

Raportând aceste date la populația școlii primare (scrieri) tot din cei 11 ani, avem: din populația învățământului primar

frec în școlile teoretice secundare (9,1 % înscrieri), iar în școlile practice 2,7 %.

Deci, tocmai când statul avea nevoie de o grabnică și totală refacere și prefacere în sectorul economic și tehnic, politica școlară este îndreptată în direcție contrarie. Alex. Millerand, imediat după războiul mondial, scria în prefața unei lucrări: victoria a sosit (războiul câștigat), dar un alt război, nu mai puțin temut, se va deschide îndată pe teren economic. „Trebuie să organizăm producția, și s'o organizăm în condițiuni de randament și de mână de lucru în așa fel, ca să putem lupta cu succes contra concurenței inevitabile a inamicului de ieri și de azi.“ Din spusele omului politic francez reținem, că există și un temut război economic. Că după orice război armat care lasă urme adânci mai ales în sectorul economic, după războiul armat terminat se deschidea un nou război, cel economic.

S'a pus, imediat după acest război, pentru state, problema refacerii totale a factorului economic. Ceeace suprindea: refacere completă, reorganizare, adaptare la noile descoperiri științifice și tehnice și formarea personalului profesional și tehnic, mort sau mutilat în război. Invățământul era prima instituție, care în organizarea sa, trebuia să se adapteze acestor noi împrejurări.

Noi ne găsim într'o situație cu totul specială. Factorul economic fusese adânc lovit de război; personalul profesional-tehnic, atât cât era, împuținat considerabil; industria noastră se găsea în fața unor învieri radicale, putem spune totale, fiindcă cea dinainte de război era deja neadaptată nivelului organizării, materialului instrumental tehnic și personalului lucrător din apus; războiul a revoluționat adânc domeniul economic și în special tehnica industrială. Afară că statul nostru nu cunoșcuse până atunci o dezvoltare industrială proprie (în raport cu structura și interesele economiei naționale).

În fața acestor probleme: că statul avea să refacă și să reorganizeze sectorul economic; să exploateze o mulțime de bogății economice naționale, — pentru care se cerea un utilaj științific modern și personal-lucrător cu pregătire adecvată și și suficient ca număr — statul român, prin politica sa școlară, a procedat tocmai pe dos. În asemenea împrejurări, politica școlară a dr. Angelescu a dus la creierea a trei părți de învățământ teoretic și abia o pătrime învățământ practic. Raportul trebuia să fie invers: trei pătrimi învățământ practic și o pătrime învățământ teoretic. Din această cauză am ajuns acolo unde suntem astăzi. Utilaj tehnic inferior, rudimentar, lipsă de tehnicieni și profesioniști români. Deaceea se pune, de câtăva vreme cu atâta ardoare, problema românizării muncii (a capitalului?), plus anarhia politică provocată de tineretul aruncat în șomaj de sistemul nostru școlar.

Vom da — pentru comparație — situația din câteva țări. Și nu din cele mai înaintate în industrializare.

Ungaria: școli practice 81,9%, școli teoretice 18,1%.

Bulgaria: școli practice 81,3%, școli teoretice 18,7%.

Belgia: școli practice 77,7%, școli teoretice 23,3%.

Olanda: școli practice 74,1%, școli teoretice 25,9%.

Cehoslovacia: școli practice 74,1%, școli teoretice 25,1%.

Școala nu este o instituție exterioară realităților social-economice. Școlile practice, de toate gradele și categoriile, se încadrează realităților economice. De fapt, în orice timp, învățământul teoretic nu numai că nu va întrece, dar nici nu va egala în proporție învățământul practic. Nevoile materiale sunt mai numeroase decât cele spirituale. Iar ajungerea la cele spirituale, ia drept mijloc factorii materiali.

Dar noi ne mai găsim și într'o altă situație specială. După războiu s'a produs marea reformă socială: exproprierea agricolă. Statul n'a înzestrat pe împroprietăriți cu nici un inventar agricol tehnic și animal. Împroprietăriții, pe de altă parte, n'au fost pregătiți pentru lucrarea pământului în condițiuni raționalizate. Pentru aceste două motive, trebuia intensificat învățământul practic: de agricultură, gospodăresc, tehnic-agricol, care să pregătească pe împroprietăriți a-și lucra pământul în condițiuni multumitoare.

Vom da câteva date.

Dintre copii înscriși în cei 11 ani în școala primară *rurală*, în număr de 15.785.023, au frecventat școlile de agricultură 30.086, adică 0,2% din totalul populației acestei primare rurale. Tot din acest mediu au frecventat gimnaziul și liceul, în cei 11 ani 396.777 copii, adică 2,3% din totalul populației școlii primare rurale din acest timp, ceea ce vine de douăsprezece ori și jumătate mai mult decât în școlile de agricultură. La recensământul general făcut ultima dată, s'a constatat, că din totalul populației active de la noi, 78,2% lucrează la exploatarea solului, 7,2% în industrii, 3,2% în comerț, 1,7% la transporturi, etc. Să comparăm populația care lucrează în exploatarea solului, de 78,2%, cu populația școlilor de agricultură provenită din mediul rural, de 0,2% din totalul înscrierilor în școala primară rurală din cei 11 ani. Disproporția este izbitoare. În schimb, se vorbește de raționalizarea muncilor agricole și de organizarea agriculturii. Va să zică, în timp ce statele au nevoie să lucreze pământul în condițiuni de randament cât mai superior, în loc să-și trimită copiii la școlile de agricultură, îi trimit la gimnaziu și la liceu. Care-i explicația?

Două explicații vom da acestui fenomen, care la înfățișare pare destul de curios. Că am fost stăpâniți de o mentalitate funcționarească și a doua, că școlile practice (în speță de agricultură) n'au fost organizate potrivit.

Mentalitatea funcționarească, la organizatorii școlari, ar avea două cauze. Prima și cea mai generală — pe care o găsim

mai frecvent la organizatorii școlari, — este tendința de a paraliza efectele reformelor cu caracter social. „Rătăcirea este generală, — spune prof. C. Rădulescu-Motru. — Demagogii n'au învățat-o, ci numai s'au servit de ea. Poporul întreg românesc vrea să-și vadă copiii ajunși avocați, dacă nu funcționari de stat... Fiii țărănimei să intre mulți, câți mai mulți în școlile secundare, fiindcă și ei, nu numai boierii au dreptul la aceste școli“. Ca să ajungă funcționari cu retribuire de stat. Iar stat, în concepția poporului este acela care poate și e dator să dea slujbe celui ce învață o școală. Deajuns și câteva clase... De câțiva ani, însă, a văzut poporul, și cu destulă amărăciune, că și statul nu poate da oricât și oricui.

Iar explicația de ordin psihologic și social pentru pătura țărănească, o dă tot prof. C. Rădulescu-Motru: „Cum voiți ca un om care este să aleagă o școală pentru fiul său, are să aleagă alta decât pe aceea, în care au crescut fiii oamenilor pe care el i-a învidiat pentru puterea și bogăția lor? Inzadar îi vei spune acestuia că lucrurile s'au schimbat, că învățătura care mai înainte aducea bogăția și puterea, va aduce pe viitor mizeria, omul nostru va rămâne sclavul impresiunilor trăite. Fostul mare proprietar român, deși astăzi fără perspectivă, va considera ca o decădere, dacă fiul său în loc de a învăța dreptul, ori medicina, va învăța comerțul; iar țăranul va considera ca o mare nedreptate, dacă fiul său nu va merge în școala boierului. Demagogul cunoaște prea bine aceste sentimente și deaceia el e la largul lui. Încearcă numai de a te opune împotriva lui; te va privi cu milă, dacă nu te va denunța ca un trădător de patrie“. (Demagogia Școlară, pag. 4).

O altă explicație a faptului că se creiază școli care nu sunt cerute de necesități, este *ignoranța*. Lipsa de cercetare serioasă, lipsa de experiență, duc la organizări școlare necorespunzătoare. Tot din cauza aceasta se produc dese reforme și modificări. Oameni cu totul necunoscători ai problemelor școlare, au avut îndrăsneala să facă experiențe dezastruoase pe seama școlii, organizând după inspirație sau după impresiuni culese dintr'o simplă și comună experiență.

Dăm mai departe date statistice cu privire la numărul copiilor din mediul sătesc trecuți în școlile practice secundare (tot în cei 11 ani).

În școlile profesionale au trecut 36.857 copii, adică 0,2% din întreaga populație școlară rurală, ceea ce însemnează că în aceste școli au mers de 12,5 ori mai puțin decât în gimnaziu și în liceu.

Deci a lipsit numărul școlilor și organizarea potrivită, corespunzătoare, pentru formarea muncitorilor agricoli — școli de agricultură; au lipsit cele pentru formarea celorlalți muncitori industriali, pentru formarea profesioniștilor, tehnicienilor și comercianților — școli de meserii, tehnice și comerciale. Am avut prea multe școli teoretice, în special licee și gimnazii.

Numărul mare al școlilor teoretice, felul lor de organizare, pun alte probleme. Vom vedea ceva mai jos.

Încă câteva date statistice.

Din 2.270.360 copii înscriși în cei 11 ani în școala primară urbană, au trecut în învățământul secundar 1.009.364, adică 44,6% din total. Restul au rămas fără învățământul secundar. Din 15.785.023, înscriși în școala primară rurală, în aceiași ani, au trecut în învățământul secundar 863.070, adică abia 5,4% din total, restul de 94,6% nu s'au mai bucurat de nici un alt învățământ decât cel primar (dacă l-au terminat și pe acesta). Comparând, vom vedea că mediul rural participă la învățământul secundar de 8,3 ori mai puțin decât mediul urban. Judecând acest raport în lumina datelor: că mediul rural reprezintă un procent de aproape 80% populație, iar mediul urban restul de 20%; că populația mediului urban este într-o importantă măsură streină, — aceste stări de lucruri sunt extrem de nedrepte și din punct de vedere social și național. Aici se vede sinceritatea și democrația politicii școlare, condusă cu atâta paradă de dl. dr. Angelescu. Este adevărat, avem o democrație școlară foarte largă, dar numai politică și juridică. Ai dreptul să urmezi orice școală. Dar poți? Oricine și poate permite luxul să urmeze învățământul secundar? La baza învățământului nostru secundar și superior stă temeiul material, nu aptitudinile. Cine poate să se întrețină materialicește, se bucură de foloasele școlilor secundare. Și numai aceștia. Sunt unele înlesniri de bursă, dar neînsemnate. Și cum se acordă și acestea de cele mai multe ori?

Din cifrele statistice rezultă două concluzii mari. Că politica noastră școlară a alimentat o mentalitate funcționarească, din cauza căreia toată lumea s'a grăbit să urmeze școlile teoretice. Sunt cazuri destul de numeroase, când absolvenți ai școlilor de agricultură, profesionale și tehnice în loc să se dedice, cum era potrivit pregătirii lor, activităților practice, au devenit funcționari de birou în diferite administrații și instituții de stat. Dar agronomii-funcționari, inginerii-funcționari! A doua concluzie, că învățământul practic n'a fost organizat corespunzător realităților și necesităților, din care cauză a fost slab frecventat.

Structura și organizarea învățământului teoretic își au problemele lor speciale, față de ale învățământului practic.

Școlile normale, seminarile (ortodoxe), liceele militare, formează o categorie aparte.

Școlile normale, prin numărul lor, au creiat învățători într-o măsură, în care n'au putut fi asimilați de învățământul primar. Din care cauză câteva mii de diplomați ai școlii normale somează. Și se știe că ei sunt proveniți din pătura țărănească, sunt săraci și lipsa serviciului i-a târât într-o mare miserie materiale și morală. Sub raportul organizării, se aduc școlii normale serioase critici. Deci ea a suferit o mulțime de

modificări. Totuși, școala primară o întrece cu mult. Aici modificările au fost uneori chiar trimestriale.

Probleme speciale și grave a ridicat învățământul gimnazial și liceal.

Cei care au rămas pe drum cu studiile, la câteva clase, formați fiind în mentalitatea funcționărească, ademeniți de lustrul orașelor, s'au nutrit cu gândul că vor ajunge și cu aceste câteva clase, funcționari. Unii au ajuns Ce fel de funcționari și mai ales funcționare, știm. Față de sat, de origina lor socială, au manifestat totdeauna dacă nu dispreț, un desgust. Cei care forțați s'au întors în acest mediu, nu s'au putut încadra în spiritualitatea și munca satului.

Liceul deschide drumul spre învățământul superior. Numărul mare al liceelor, populația numerică a fiecărui liceu, continua modificare a programei, slaba pregătire pedagogică a profesorilor, tot felul de amestecuri streine de bunul mers școlar, au scăzut enorm de mult, în ultimul timp, nivelul lor. Iar faptul că universitățile au primit oricâți studenți, fără un criteriu temeinic de selecționare științifică la admitere, în afară de prezența diplomei de bacalaureat, a dus la o gravă criză a învățământului superior. Nivelul învățământului superior este în strânsă legătură cu nivelul învățământului secundar.

S'a purtat o dăunătoare și apăsătoare discuție în jurul problemei: clasicism, modernism, realism. În timpul acesta, de discuție, care s'a prelungit ani de zile și s'a tradus în reforme și experiențe, s'au strecurat serii de elemente în învățământul superior, care au mărit neîngăduit de mult populația universităților și a școlilor superioare, din care cauză a scăzut calitativul acestui învățământ. Realismul și științificismul au fost ignorate. Organizatorii noștri școlari au avut o adevărată aversiune față de acestea două: realism și științificism.

Desigur, o lacună mare a învățământului secundar a fost și este pregătirea pedagogică și chiar științifică de specialitate a profesorilor. Dl. prof. Vl. Ghidionescu a pus această problemă în lucrarea: „Pregătirea profesională a corpului didactic secundar“.

Învățământului superior de toate categoriile i se aduc severe critici. Și ca structură și ca organizare.

Structura învățământului superior e deadreptul anormală. E deajuns să arătăm că singură facultatea de drept a avut, în cei 11 ani, un procent de peste patruzeci la sută din totalul studenților. Această năvală spre facultatea de drept se explică prin împrejurările speciale, prin care am trecut de câteva decenii. Am încercat explicarea psihologică ceva mai sus.

Prin urmare, aproape de jumătate din tineretul universitar s'a înscris la facultatea de drept. Restul, la celelalte universități. Să raportăm această stare de lucruri la cererea pregătirii profesionale și la structura și nevoile economiei noastre

naționale. Anormalitatea apare izbitoare. Ca și cum jumătate din profesioniștii statului ar fi fost avocați. Sau, că în acest timp lumea științifică ar fi fost frământată numai de științele juridice. Dar pentru știință, credem, nu s'a înscris la facultatea de drept decât o redusă minoritate de studenți, majoritatea din motive de ordin profesional și social. Că o însemnată parte din cei ce au terminat dreptul sau erau numai studenți au intrat în funcțiuni administrative de stat sau private, nu însemnează o rezolvare normală a problemei, deoarece cariera pentru care pregătește facultatea de drept, este cea de avocat și de magistrat. Structura aceasta defectuoasă, numărul enorm de mare al înscrișilor la această facultate, din lipsă de perspectivă, a determinat pe o importantă parte dintre studenți și absolvenți în drept să lase cariera de avocat, îmbrățișând funcțiuni administrative.

Nu mai analizăm structura și a celorlalte facultăți. Ajungem la constatări asemănătoare.

Învățământul superior se organizează potrivit: 1. cerințelor științifice și 2. cererii profesiunilor superioare. Ori, se pare că nici unul din aceste puncte de vedere n'a fost satisfăcut prin organizarea învățământului nostru superior.

Se ridică numeroase și întemeiate critici, că învățământul nostru superior nu dă mulțumitoare pregătire științifică și îndeosebi în latura practică. Cauza — se spune — ar fi lipsa laboratoarelor de lucru și lipsa utilajului (materialului) științific și chiar a personalului...

Se pot stabili cu certitudine științifică cererile în profesiunile superioare. Potrivit acestora se organizează învățământul superior. Deasemenea se are în vedere nivelul la care a ajuns știința, nevoile de cercetare și organizare științifică ale statului și societății în care este plasat învățământul.

Fapt necontestat: învățământul superior este criticat și ca structură și ca organizare. Și de exponenții celor care reprezintă punctul de vedere, că învățământul superior pregătește pentru profesionalism de către instituțiile și întreprinderile în care au activat diplomații învățământului superior; deasemenea de oamenii de știință și de cei ce susțin că învățământul superior pregătește numai oameni de știință. (Noi credem, că trebuie să pregătească și pentru creația științifică și pentru profesiunile superioare). Însemnează că nu este corespunzător. Este adevărat, dela un timp învățământul nostru superior se găsește într'o agitată discuție și frământare de organizare. Inșă, se pare că această frământare are un caracter mai mult exterior de politica generală, de ordine. Problemele vitale rămân pe mai departe fără răspuns. Și cea mai acută o constituie dezordinile duse până la anarhie, în care a intrat tineretul român universitar. Aceste dezordini au la bază neliniștea unui viitor nesigur, dar mai ales anarhia personalității umane. Anarhia personalității umane are rădăcini foarte adânci într'o se-

rie întreagă de fapte ce aparțin trecutului și prezentului. Această stare de spirit e alimentată și susținută în special de cei certati cu ordinea spirituală și culturală de azi. De cei ce tind să aducă o scară de valori cu totul nouă.

O organizare școlară se sprijine pe anumite temeuri, care o justifică. Să vedem care sunt temeurile organizării școlare a d-lui dr. Angelescu.

Incepem cu temeurile politice. O organizare școlară, ca să fie la nivelul actual al statului și societății, trebuie să se încadreze spiritualității generale a timpului și locului. „Idealurile de educație nu se nasc niciodată independent de curentele spirituale genrale, ci nasc din ele” — se spune. Intotdeauna între un sistem de educație și învățământ și curentele spirituale generale ale vremii a fost o strânsă corespondență. Fiecare epocă din istorie se caracterizează prin anumite curente de idei și prin anumite organizări. Întâi au fost curentele de idei și apoi au venit organizările, ca o consecință.

Organizarea școlară a d-lui dr. Angelescu se produce într-o vreme destul de caracteristică. În toată lumea în această vreme sunt eforturi mari de a schimba idealurile de educație și de învățământ, dar mai ales de a schimba metodele, mijloacele. Și la noi s'a simțit un curent favorabil prefacerilor. Curentele politice ca și regimurile politice de guvernământ, imediat după războiu, au fost favorabile chiar și reformelor radicale.

Din punct de vedere politic, deci, era o luptă între două lumi. Una veche, care vrea să dăinuiească admitând unele concesiuni, alta nouă care deși se părea intransigentă, s'a dovedit capabilă și de compromisuri mari. Același lucru și la noi.

Vom spune lucrurilor pe nume. Dr. Angelescu nu corespundea vremurilor politice. Dr. Angelescu aparținea unei lumi vechi, și prin aceasta era dușmanul lumii pe care o așteptam și o credeam îndeajuns de îndreptățită de a triumfa. Dela început, prin faptă, dr. Angelescu s'a arătat mare dușman al lumii noi.

Toată politica școlară a dr. Angelescu a constituit arma cea mai puternică și abilă cu care a luptat burghezia delă noi, pentru a-și menține poziția social-economică și mai ales politică. Mai ales politică, pentru că pe această cale, avea să stăpânească evenimentele politice și sociale prezente și viitoare. Dacă țărănimea și toate clasele sociale muncitoare de jos delă noi au primit o lovitură puternică în tendința și eforturile lor de emancipare culturală și social-economică, au primit-o din partea școlii.

Năzuințele de emancipare ale poporului trebuiau cel puțin canalizate în alte direcții. Metoda cea mai bună nu putea fi alta decât ademenirea, pentru a se sfărâma unitatea și tăria frontului de luptă. O școală streină de năzuințele reformatoare și de nevoile actuale și viitoare ale țărânimii și muncitorimii de oraș, deschisă tuturor, care duce la funcțiunile cele mai înal-

te de stat, a putut ademeni. Ce poate fi mai ideal și mai mulțumitor pentru cel ce se vrea cetățean cu toate drepturile! — Copiii cei mai înstăriți materialicește, au pătruns în această școală burgheză. Aici au găsit o atmosferă de individualism burghez, și repede au fost câștigați acestei mentalități. Intrați în funcțiuni de stat, au devenit în totul mentalitate și obicei burghez. Au găsit aci un climat sufletesc și moravuri prielnice. În sat le-a fost, de multe ori, oroare să se mai întoarcă; au uitat de revendicările clasei lor sociale. Prin aceasta poziția burgheziei a fost consolidată. Forțele politice ale poporului fărâmițate. Școala a cultivat un cult pentru individualismul burghez, ceea ce a avut drept consecință fărâmițarea solidarității sociale. Năzuințele au fost neutralizate prin pătrunderea câtorva elemente țărănești și muncitorești în școală și prin aceasta în funcțiunile de stat. S'a trezit atunci îndemnul și ambiția de a parveni, pentru a ajunge la nivelul celor pe care el îi dușmănea pentru poziția lor socială. Psihologicește, aceasta ambiție este explicabilă. Canalizarea ambiției a făcut-o școala.

În felul acesta satele au fost lipsite de elementele valoroase, de care ar fi folosit printr'o politică școlară sincer acordată țărănimii, ridicându-se. Au pierdut și spiritualicește — inteligențele mai ridicate, intrând în rândurile slujbașilor și burgheziei orașenești; material — gospodăriile țăranilor înstăriți consumându-se pentru susținerea în școli a copiilor lor. Cei care au fost trimiși ca funcționari în sat, au venit aci ca un fel de surghiuniți ai soartei, gata de a evada prin vreo împrejurare favorabilă la oraș. Căci „statul român, timp de aproape un secol, a avut în vedere numai înmulțirea școlilor necesare burgheziei. Satele din Vechiul Regat gemeau de mizerie și ignoranță, totuși statul îi îndrepta pe fiii sătenilor spre școlile de oraș, producătoare de profesioniști și funcționari.

Era fatal ca deziluzia să se producă. Și când deziluzia s'a produs, anarhia a pus stăpânire pe spiritul absolvenților“. „Absolvenții școlilor noastre de toate gradele plătesc astăzi, cu sacrificiul lor, experiența făcută de statul român cu școlile burgheze. Istoria se răzbună nemilos pe cei care se abat dela legile ei. Statul român, în contra firei sale, a crescut la sân un parazit lacom, ideologia burgheză. Parazitul s'a ținut în viață cum a putut; cel puțin până acum“. (C. Rădulescu-Motru, „Românismul“, p. 166—7).

Organizarea școlară a dr. Angelescu e numită de unii ca realizarea celei mai avansate democrații. Toată lumea are dreptul să învețe orice școală!... Chiar dacă nu are inteligență. Mijloace materiale să aibă...

Dar dr. Angelescu știa destul de bine că democrația sa școlară, de fapt, se va întinde numai până la cei ce aveau mijloace materiale de susținere (nu neapărat și inteligența cerută). Democrație politică. Dacă școala ar fi fost organizată pe baze sincer democratice, ar fi oferit condițiuni egale tuturor,

ar fi promovat inteligențe, indiferent de partea materială a fiecăruia de susținere. Realitatea este aceasta: a învățat nu cel care a avut inteligență și aptitudini, ci cel care s'a putut susține material. Așa că în nici un caz, din lumea satelor, nu puteau să ajungă în școală decât cei cu posibilități bănești.

În concepția democratică a dr. Angelescu factorul cultural este considerat ca factor în sine, cu o dezvoltare independentă. Rolul culturii nu e luat ca factor de progres social, alături de ceilalți factori. Credem că acesta este punctul cel mai vulnerabil al organizării sale școlare. Ceeace face ca școala să nu contribuie la progresul social, din contră, să producă grave convulsii sociale. Prin aceasta se explică neîncadrarea școlii în nevoile sociale, structura atât de defectuoasă a întregului învățământ, ca și faptul că n'a ținut pas strâns cu progresele științifice.

Dr. Angelescu își mai revendică un merit ca organizator școlar. Că a legat școala de realități, iar ca metodă de educație și instrucție, a făcut să pătrundă și să se aplice principiile pedagogiei moderne.

Școala noastră e streină de realități. Am arătat că în învățământ nu s'au aplicat metode pedagogice moderne decât într'o slabă măsură. Cauze: programa supraîncărcată, profesori cu o slabă pregătire pedagogică (așa i-au format universitățile pe latura pedagogică) și recrutarea organelor de control după criteriile care se cunosc. Mai ales în școala primară.

Putem numi pe drept pe dr. Angelescu reprezentantul cel mai tipic al individualismului. Un anume individualism.

În pedagogia contemporană se vorbește mult de respectarea individualității, de individualizarea învățământului, de „școala pe măsură“. De aici, din scopuri politice sau ignoranță, s'a trecut ușor la prejudecata individualismului. În organizarea școlii noastre s'a avut în vedere individul cu caracteristici numai individuale. Ori, copilul este purtător și de caracteristici sociale. El are și valori spirituale latente și manifeste cu caracter social: spiritul de solidaritate, ajutorul mutual, lucrul în comun, etc., care se manifestă în toată activitatea copilului. Dar mai mult: copilul e purtătorul valorilor mediului său social.

De aici, copilul de sat e purtător de anumite valori sociale. „Formarea individului — spune G. Kerschensteiner — e posibilă numai prin acele bunuri culturale, a căror structură spirituală este în total sau parțial adecvată structurii psihicului individual“. Iar Ed. Spranger întregește: formarea personalității depinde de trăirea valorilor. Pe baza acestor trăiri clasifică el personalitățile. Prin urmare, formarea individului fiind posibilă prin acele bunuri culturale care se potrivesc sufletului fiecăruia, că personalitatea cuiva se formează potrivit trăirii valorilor, ne duc la două importante explicații: 1. școala organizată nepotrivit cu realitățile mediului sătesc, n'a reușit

să aducă un progres al satelor sub raportul cultural, pentru că nu le-a dat o cultură care să corespundă structurii lor sufletești. Al doilea, formarea personalității, depinzând de trăirea valorilor, copiii din mediul sătesc fiind crescuți în școală în valorile culturii burgheze, au ajuns a se forma după prototipul burghez. Deci: în sat, școală și acțiune culturală care să nu corespundă acestui mediu; în oras, o școală care să îndepărteze dela caracteristicile lor, ca și dela năzuințele lor pe copiii veniți din mediul sătesc.

Ca o completare: de a cultiva în fiecare tocmai ceea ce îl deosebește mai mult de alții, și de a-i desvolta până la paroxism caracteristicile sale, de a singulariza pe copil în gândul și fapta sa. S'a căutat să se ducă individualizarea mai departe decât a făcut natura: să se creieze caracteristici individuale și acolo unde nu sunt sau sunt șterse. Ca și cum omul n'ar trăi în societate, n'ar avea nevoie de o încadrare și solidaritate socială. Așa se explică anarhia spirituală și socială de azi, prin cultul individualismului desbrăcat de orice îndatoriri și încadrări sociale. Cred c'a venit timpul să demascăm o prejudecată și o armă puternică, de care se servește școala burgheziei, pentru triumful principiilor sale.

Exagerarea individualismului, la un moment de criză puternică, a dus la renunțarea totală a individualității. Dintr'o extremă în cealaltă. Supunere oarbă, ascultare, șef....

Școala este o instituție de care se sîrvesc, în scopurile lor politice, atât regimurile revoluționare, cât și cele reacționare. În ea se pregătește generația tânără. Deaceia ea este atât de hotărâtoare în lupta politică. Partidul liberal a înțeles acest lucru. Dr. Angelescu, ca om politic de partid, și-a făcut pe deplin datoria. Ca om de stat, este vinovat c'a contribuit la nașterea grelelor convulsii sociale prin care trecem și a celor care vor urma.

Atâta vreme cât problemele școlare românești sunt umbrite de personalitatea școlară cu dimensiuni aproape de mit a dr. Angelescu, statul român nu va putea cunoaște organizarea școlară care-i este proprie. Ne asumăm întreaga răspundere intelectuală și morală când afirmăm că personalitatea școlară a dr. Angelescu a devenit un pericol nu numai în cadrul problemelor strict școlare, ci și în cadrul intereselor superioare de stat. Idolii întotdeauna au fost periculoși. Dar mai ales când au fost falși.

Ne găsim într'o teribilă criză de conștiință: plecăm dela și ajungem la dr. Angelescu în materie de doctrină și de organizare școlară. Un cerc vicios de conștiință. Atunci când vom ieși din acest cerc vicios, în momentul când ne vom emancipa gândirea în materie de politică școlară, se vor pune în discuție chiar cu violență problemele școlare românești și se va produce marea revizuire....

Dar va mai trece timp....

ION GEORGESCU.

Viața economică a României în timpul guvernării liberale (1933 - 1937)

„Am ascultat la radio — timp de o oră și jumătate — placa cu discursul dlui Gh. Tătărescu. Am recunoscut piesa și autorul — n'am înțeles spectacolul.

O guvernare de 4 ani de fraze și de farse nu se putea isprăvi mai simbolic, mai expresiv.

Exagerările, neadevărurile, denaturările, mistificările, au fost puse în cifre și prezentate în scenariu sonor.

Acum vr-o 2 ani a mai încercat metoda cu prilejul unui discurs la mesaj. Am cerut cifrele de bază corespunzătoare Muscelului ca să fac verificare personală. Dosare cu fotografii și cifre răsturnătoare ale a-firmărilor primului ministru, stau și azi mărturie la directorii marilor cotidiene.

Va veni ceasul inventarierii exacte atât a realizărilor pentru țară, cât și a realizărilor pentru partizani, acested din urmă cu adevărat reale.

Deocamdată Țara, Țara cea desculță, Țara cea cu dese sincope de autoritate și prestigiu înăuntru și cu obrazul pălmuit pe dinafară (precum însuși primul ministru a recunoscut în Martie trecut), Țara aceasta care suferă și tace umilită, și-a arătat recent simțămintele reale față de guvernul Tătărescu, îmbrăncindu-l „masiv“ cu 70 la sută din cetățenii întrebați.

Și-i va face dovada că nu se poate lăsa asfixiată în atmosfera de minciună, ipocrizei, fals și carageliane fraze patriotarde, ce ascund un meschin afacerism de partid, acoperit de cenzură și că nu mai poate tolera reînvierea regimului, care altădată a vădus pe 1907 și pe 1916.

Discursul dlui Tătărescu putea să rămână la clubul liberal — pentru ridicarea moralului trupelor sale. Dar, cu scenariul dela radio — el constituie o cinică sfidare de ultimă oră și inutilă provocare.“

Declarațiile dlui Ion Mihalache privitoare la discursul din 1 Nov. 1937 al dlui Gh. Tătărescu, președinte de consiliu.

În expunerea ce urmează, precis documentată, m'am servit de datele statistice aflate în următoarele publicațiuni, unanim apreciate pentru seriozitatea și temeinicia cuprinsului lor:

Buletinele lunare ale Băncii Naționale a României, din anii 1931—7.

Buletinele din 1933—35 ale Institutului românesc de conjunctură. „Conjunctura economiei românești“, Buletinele Asociației românești pentru studiul conjuncturei, din 1936—7.

Publicațiuni ale Ligii Națiunilor privitoare la situația economică mondială.

„Institut für Konjunkturforschung“, Berlin.

Monitorul Oficial.

— Punctele de plecare ale acestei expunerii sunt:

Darea de seamă a dlui M. Cancicov, ministrul finanțelor, asupra executării bugetului (ziarul „Viitorul“ din 19 Sept. a. c.);

Expozeul dlui Gh. Tătărescu, din 1 Nov. a. c. (ziarul „Viitorul“ din 3 Nov. a. c.)

Expunerea de motive la Jurnalul Consiliului de miniștri din 25 Nov. a. c. privitor la sporirea salariilor funcționarilor publici și a pensiilor.

La 19 Septembrie dl. Cancicov, ministrul finanțelor, declară: „Nu este îngăduit să mai fim prudenți după trista *experiență care a dus țara în pragul falimentului și a controlului străin*. Să ne aducem aminte, între altele, că în afară de prăbușirea creditului Statului și a creditului privat, se socotea ca o necesitate reducerea aparatului de Stat prin punerea în disponibilitate și asvârlirea în stradă a cel puțin 50.000 funcționari publici“.

Iar la 1 Noembrie, dl. Gh. Tătărescu, președintele Consiliului, întrebându-se — în fața Comitetului executiv al partidului liberal, — care era situația țării la 15 Nov. 1933, când a luat partidul d-sale frânele puterii, răspunde:

„Bugetul era desechilibrat și deficitar. Cuponul datoriei publice suspendat... O datorie internă de aproape 20 miliarde lei, fără nici o perspectivă de lichidare... Instituțiile cooperatiste la pământ... Politica de sprijinire a preturilor produselor agricole neoperantă. O politică de raționalizare și ameliorare a culturilor nici măcar luată în seamă... Comerțul în stare letargică; comerțul exterior cu o balanță nesatisfăcătoare și comerțul interior anemiât... Rețeaua de drumuri lăsată în părăsire“. Iar la sfârșitul expunerii d-sale, cu patosul și teatralismul ce-l caracterizează, dl. Gh. Tătărescu spune:

„În ordine masivă astăzi se înșiră: excedentul bugetului general, ordinea în finanțele publice, lichidarea datoriilor Statului, conversiunea datoriilor, balanța comercială activă, producția națională mărită, uzinele supra-încărcate de comenzi, dispariția șomajului, școlile, spitalele și dispensariile pe care le-am construit, instituțiile de credit renăscute, avântul gospodăresc și creator în toate domeniile activității generale“. — „Domnilor, iată *opera noastră*“, rostește tunător primul-ministru.

Amnezia grandemană.

Ducerea „în pragul falimentului“ a provocat-o — spune dl. Cancicov — partidul național-țărănesc, iar calamitățile găsite la 15 Nov. 1933 au fost pricinuite țării — susține dl. Tătărescu — tot de național-țărăniști.

Marea criză economică mondială deslănțuită în 1929 și a cărei intensitate a durat până în 1934, gravele repercusiuni

ale acesteia asupra României, a cărei economie națională este strâns legată cu aceia a celorlalte țări, refuză să și-o amintească d-nii Tătărescu și Cancicov; în ambele expuneri, cu rea credință, nu se face absolut nici o amintire despre împrejurările al căror tragism a fost independent de voința și de puterea noastră de influențare.

Iată ce constată, în 1933, deci în faza atenuării crizei, Institutul românesc de conjunctură:

Procesul de lichidare a crizei și de restabilire a rentabilității, început în a doua jumătate a anului trecut, s'a oprit în lunile de iarnă, formându-se în unele țări un nou val depresiv ... Micșorarea volumului comerțului mondial, datoriile externe, instabilitatea monetară și antagonismul marilor puteri, formează în aceeași măsură premisele unei noi decăderi a economiei mondiale ... Volumul producției industriale a atins nivelul cel mai scăzut în Iunie 1932... Din pricina procesului de lichidare și restabilire a profitului se nasc toate mișcările convulsive ale economiei mondiale, care dau impresia unei adânciri a ei. Ele nu sunt însă decât mișcări secundare, linia principală de dezvoltare rămânând aceea a unei re-prize conjuncturale“.

Suntem o țară cu economie de export; pentruca să ne procurăm cele ce ne lipsesc, trebuie să vindem ceia ce ne prisosește: cereale, petrol, vite, lemn. În perioada 1929—1934 plasamentul acestor produse — din cauza conjuncturei economice mondiale complet defavorabile — s'a făcut foarte greu și la prețuri derizorii cari, deseori nu acopereau nici prețul lor de cost. Această situațiune a influențat, direct, întreaga viață națională, economiile private și economia publică; cifrele ce vor urma confirmă, în totul, susținerile noastre. Stând astfel lucrurile, era îngăduit d-lor Tătărescu și Cancicov să le nesocotească atribuind guvernării național-țărăniste vina tuturor acestor împrejurări și apoi, sub înrăurirea unor stări generale favorabile din timpul în care a guvernat partidul liberal, să suțină, îndrăsneț: „*iată operă noastră?*“

Cât a fost de „a noastră“ această operă, desprindem din nr. 3—4 al „*Conjuncturei economiei românești*“ din 1936, unde citim:

„Sub influența *recoltei abundente* din anul 1936 și a *urcării rapide a prețurilor mondiale* din a doua jumătate a acestui an, veniturile nominale ale agricultorilor români au sporit cu aproximativ 25%, față de perioada corespunzătoare din 1935, iar excedentul balanței comerciale a trecut dela 4,5 miliarde de lei, în perioada Iulie—Decembrie 1935, la 7,3 miliarde, în acelaș interval din 1936“.

Recolta abundentă — Domnule Prim-ministru — este „opera noastră“; urcarea prețurilor mondiale este tot „opera noastră“. De aci până la a considera lumina soarelui, ploaia ce-

rurilor, ca „opere ale noastre“, adecă ale partidului și guvernului liberal, nu este prea departe. Pornit pe acest drum, dl. Președinte al Consiliului să meargă până la capăt; această piesă, în interpretarea unui autor dramatic, poate să ne și placă.

Inainte de 1928.

Guvernul național-țărănist s'a instalat în Novembre 1928. Până atunci Țara fusese guvernată aproape continuu de partidul liberal direct (1922—26 și 1927—28) sau de guverne voite și girate de partidul liberal.

Condițiile economice naționale și internaționale — cu toate greutățile lăsate de marele războiu — erau favorabile dezvoltării agriculturii, principala ramură a economiei noastre naționale. Am avut ani de recoltă abundentă și exportul nostru de cereale în curs de întremare.

Comedia ofensivelor agricole liberale — și pe atunci liberalii luau asemenea ofensive — se oglindește în următoarele cifre privitoare la producția medie la hectarul de grâu, în chintale:

Anul 1923	10,3 q.
1924	6,1 „
1925	8,6 „
1926	9,1 „
1927	8,4 „

Iar exportul cerealelor a fost:

In 1922	118.776 vagoane
1923	172.693 „
1924	134.311 „
1925	81.526 „
1926	173.723 „
1927	289.221 „

În 1927 s'au exportat 176.000 vagoane porumb, cifră neatinsă până atunci niciodată de România, nici înainte și nici după război.

Prețurile cerealelor noastre s'au dezvoltat favorabil. Astfel, media anuală a prețului grâului a evoluat astfel: (pe quintal, în franci aur, la Brăila, vagon linie):

In 1923	10,40
1924	18,80
1925	27,20
1926	21,72
1927	24,17

Recolte bune și prețurile în urcare. Deci, viața economică a țării într'o situațiune favorabilă. Lumea românească s'ar fi

cuvenit să resimtă binefacerile acestor împrejurări favorabile. Și cu toate acestea guvernarea liberală nu a dat țării propășirea și organizarea la cari ea avea dreptul.

În 1928 situația financiară a țării era dezastruoasă încasările Statului neputându-se face decât în proporție de circa 40 la sută.

În streinătate creditul Țării era complet distrus. Ministrul de finanțe din acea vreme a plecat în Apus după împrumuturi și s'a înapoiat, de trei ori, cu mâna goală. Pretutindeni ni-se întorcea spatele, iar la băncile din Londra câte un afiș anunța că: „Leul românesc nu mai este primit la niciun curs“. Ghișeele Caselor de schimb din streinătate — Franța, Italia, etc. — refuzau să primească moneda noastră, iar atunci când totuși consimțeau, o plăteau cu un curs de batjocură. Nu își aduc aminte de aceste triste stări de lucruri cari se întâmplau sub guvernarea liberală, d-nii Tătărescu și Cancicov?

Apoi „marele“ și atotștiutorul partid liberal se declarase pentru politica de reevaluare a leului. Toate argumentele închipuibile erau etalate în favorul acestei politici, iar Vintilă Brătianu răsplătea cu ironii și dispreț pe toți acei cari îi spuneau că greșesc. Partidul național-țărănesc a luat, categoric, atitudine pentru stabilizarea leului. Peste noapte partidul liberal a schimbat poziția abandonând complet politica lui monetară de până atunci, declarându-se partizanul stabilizării leului, preconizată de partidul național-țărănesc. Acest fapt intră, cu adevărat, în capitolul „operei noastre“.

Cu toatecă prețurile produselor agricole erau mulțumitoare, totuși situația țăranilor și a agriculturii era jalnică. Țăranii erau exploatați de bănci cu camătă extrem de împovărătoare, iar articolele industriale se vindeau la prețuri disproporționate cu acelea pe cari țăranii le primeau în schimbul produselor lor. Deci, o dublă exploatare care își avea originea în cele două citadele ale liberalilor români: banca și industria. Că bunăstarea Țării era aparentă și că țărănimea noastră avea o situațiune dezastruoasă, s'a putut constata cu cătăva vreme în urmă când s'au inventariat datoriile agricole cari au atins suma fantastică pentru puterile noastre, de circa 30 miliarde lei. Să se rețină suma: 30 miliarde lei cari au împovărat țărănimea română numai în timpul „fericitoarelor“ de țară guvernări liberale. Conversiunea datoriilor agricole inițiată de partidul național-țărănesc și încheiată de guvernul liberal este — pentru liberali — numai un act de ispășire a nesocotirii, timp de un deceniu, a marilor interese ale țărănimei noastre să nu uităm că aproape a cincea parte din cuprinsul legii conversiunii datoriilor agricole este ocupată cu prevederile grijului ca unele din instituțiile bancare liberale să nu iasă păgubite din aplicarea acestei legi. (Creditul funciar rural a fost în timpul votării legii conversiunii datoriilor agricole, și mai înainte și

și acum, condus de dl. C. Brătianu, președintele partidului liberal. Interesele acestei instituții sunt expres și amănunțit ocrotite în această lege). Să se judece morala lucrului.

Producțiunea la hectar în scădere, inventarul agricol rural distrus și nereînnoit, datoriile țărănești sporite vertiginos, sunt tot atâtea „opere“ ale guvernărilor liberale pe seama țărănimei.

În 1928 trecuseră aproape 10 ani dela împrăștierea țăranilor. Totuși această chestiune nu era încă nici pe departe rezolvată. Intreaga problemă a exproprierii și împrăștiării a fost insuficient studiată, iar aplicarea ei s'a făcut în condițiuni tehnice și morale dezastruoase. Sub guvernările liberale, problema pământului și a împrăștiării se ridicase la rangul de cea mai nerușinată afacere pe seama și pe socoteala țărănimei noastre. Abuzurile, jafurile de sub regimul liberal, cu pământul și împrăștierea vor rămâne de pomină în istoria recentă a problemei pământului și a țărănimei românești.

Dl. Gh. Tătărescu a spus la 1 Novembre: „Rețeaua de drumuri a fost lăsată în părăsire“; evident, de național-țărăniști.

Nu a trecut prea multă vreme pentruca imagina urâtă a drumurilor românești de până la 1928 să fi dispărut cu desăvârșire din memoria noastră. Șosele desfundate, drumurile neglijate, în orașe politica edilitară aproape inexistentă, toate acestea sunt stări de lucruri cari nu se pot uita cu una cu două. Ceiace, deasemenea, nu se poate uita este faptul că întâile drumuri moderne în România au fost făcute de guvernul național-țărănist și dacă astăzi avem, în această privință, ceia ce avem apoi acest lucru se datorește în covârșitoare măsură numai guvernului partidului național-țărănesc.

Și pentruca ciclul tracțiunii să nu rămână incomplet în memoria liberalilor de astăzi, să binevoiască a-și aduce aminte de numărul mare de catastrofe de cale ferată cari s'au întâmplat cu o regularitate diavolească în cursul guvernărilor liberale dinainte de 1928.

După 1928, văslind împotriva marelui crize economice, Național-țărăniștii isbutesc să salveze și să desvolte economia noastră națională.

În împrejurările schițate, sumar, mai înainte iau în Novembre 1928 național-țărăniștii conducerea Statului. Nu ne putem opri, amănunțit, asupra eforturilor și rezultatelor obișnuite de național-țărăniști pe seama economiei noastre naționale. Scopul acestei expuneri este, în primul rând, să înfățișeze situațiune economică a Țării din timpul actualei guvernări liberale, arătând cauzele reale ale evoluției stărilor economice din acest răstimp, natura și volumul real al „realizărilor“ sonorizate cu atât de puțină artă de dl. Președinte al Consiliului.

Guvernările național-țărăniște din perioada 1928—1933 au fost marcate pe lângă înfăptuirile cu caracter gospodăresc, de importante realizări pe plan politic, social și administrativ. Am putea chiar spune, că în aceste din urmă domenii acțiunea național-țărăniștilor a avut un caracter tranșant, originar și de mare orizont. Imprejurările grele, economice, au împiedecat ducerea la sfârșit deplin a unui program menit a așeza economia națională românească pe baze noi, compatibile cu structura noastră socială și cu posibilitățile noastre economice.

Câteva realizări național-țărăniște.

În Februarie 1929, la trei luni dela venirea la putere, guvernul național-țărănișt realizează importantul act al stabilizării monetare. Guvernarea liberală de mai înainte, sub presiunea evenimentelor și a campaniei vii a partidului național-țărănișt a fost silită să renunțe la programul apărât și afișat cu îndârjire al reevaluării monetare. Pe plan doctrinar și practic, această schimbare la față a partidului liberal a însemnat o gravă înfrângere. Adversarii stabilizării s'au văzut siliți să inițieze pregătirea realizării stabilizării leului, evident cu insuficiențele inerente acelor care indeplinesc un fapt în a cărui necesitate nu au crezut și cu lipsa de cunoaștere completă și justă a datelor problemei.

Guvernul național-țărănișt, prin înfăptuirea stabilizării monetare a introdus ordine și siguranță în domeniul tranzacțiilor comerciale și al relațiilor noastre economice cu streinătatea.

În expunerea d-sale dl. Gh. Tătărescu mai spune:

„Pentru prima oară dela marele război un program de înzestrare militară a început și continuă să fie metodic executat“.

Aci, denaturarea Primului-ministru este îndoită: întâi că uită să tragă concluziile cuvenite din faptul că guvernele liberale în cei 12 ani din 18, cât au guvernat Țara dela Unire încoace, abia acum, „pentru prima oară“ încep și execută un *program de înzestrare militară*. Până acum pentru partidul condus de Ionel Brătianu, Vintilă Brătianu și I. G. Duca nu a existat problema apărării naționale? Prevederea nu a intrat în judecata politică a acestora cât privește elementara îndatorire de a se îngriji de înarmarea țării? Trebuia să aducă întâmplarea tragică a asasinării lui I. G. Duca în fruntea unui guvern liberal pe dl. Gh. Tătărescu pentruca, în sfârșit, să se afle că există o problemă de apărare națională și de înzestrare a oștirii? Este bine că ni-s'a spus acest lucru pentruca el să fie trecut alături de celelalte mari isprăvi ale „marelui“ și bogatului în experiență partid liberal.

A doua față a denaturării stă în faptul că dl. Gh. Tătărescu uită, cu voință, că abia în 1928 opera de înarmare a

țării a fost luată în studii și rezolvată, în parte, de guvernul național-țărănist, condus de dl. Iuliu Maniu, care s'a interesat în mod special, personal și stăruitor de această mare problemă, dând soluții pentru rezolvarea ei; executarea planului de înarmare, comenzile date și efectuate, aceste fapte au fost săvârșite, cu adevărat, pentru întâia oară, în România întregită. Și s'a se țină seamă cât de grele erau acele împrejurări față de acelea în cari a lucrat dl. Gh. Tătărescu. Toată cabala Skodei a fost deslănțuită de gelozia și rușinarea „marelui” partid liberal care nu putea privi cu ochi buni faptul rezolvării unei probleme atât de importante de către tânărul partid național-țărănesc. Tot sub guvernarea partidului național-țărănesc s'au efectuat primele manevre regale dela război încoace.

Creerea regiilor autonome și transformarea lor din instituții deficitare sub liberali în instituții excedentare este o operă a partidului național-țărănesc, împotriva căroro liberalii au luptat cu înverșunare și sfârșind apoi prin a și-le însuși, folosind cu prisosință excedentele lor timp de 4 ani, cât au guvernat. Principiul, organizarea și tehnica de lucru ale regiilor autonome, sunt realizări temeinice ale guvernului național-țărănist, opuse cointeresărilor abuzive și anarhice dintre averea publică și speculațiunea particulară, practicate de guvernele liberale.

Guvernele național-țărăniste au restabilit creditul Statului peste hotare. Pe când, sub guvernele liberale, capitalul strein refuza să vină în țară și să fructifice economia noastră națională, sub guvernele național-țărăniste, încrederea în Statul român crescând, capitalurile streine au început din nou să afleze. Controlul strein despre care vorbește atât dl. Gh. Tătărescu, cât și dl. Cancicov, este rezultatul neîncrederii pe care guvernele liberale o sădiseră în cercurile economice din streinătate și cari în urma acestei atmosfere pretindeau garanția unui control, de fapt, formal și care urma să înceteze în cel mai scurt timp. Dl. Tătărescu știe că mâna goală cu care s'au înspoiat de atâtea ori miniștrii de finanțe liberali din streinătate, nu a putut obține nimic chiar dacă se accepta controlul strein, adică controlul creditului strein. Imprejurări deosebit de grele în cari s'a aflat Țara noastră ne-au obligat la aceste concesiuni temporare pe cari, de altfel, le-au acceptat și alte țări unde noțiunea de morală și de demnitate națională nu este deloc mai puțin înțeleasă și prețuită decât, la noi, de d-nii Tătărescu și Cancicov.

Nu vrem să înșirăm aci rezultatele pozitive ale guvernării național-țărăniste în împrejurările excepționale de grele ale marelui crize economice, neamintind nici măcar instituțiile economice cu activitatea căroro se laudă dl. Tătărescu, instituții create de guvernele național-țărăniste. Scopul acestei expuneri

este — după cum am spus — să examineze științific și documentat activitatea economică în timpul guvernării liberale din 1923 — până astăzi.

Politica financiară liberală.

În expozeul d-sale dl. Tătărescu a spus:

„În primul loc al înfăptuirilor noastre stă opera de redresare financiară, prin introducerea ordinii în finanțele publice și definitivarea statorniciei a echilibrului bugetar“. Cu 42 de zile mai înainte, dl. Cancicov susținea acelaș lucru. Nici unul, nici celălalt nu a explicat ce împrejurări au contribuit la desechilibrul financiar, rezervând pe seama guvernării liberale, în mod exclusiv, meritul excedentelor bugetare. O amnezie totală nu le îngăduie să afle și să știe ce s'a petrecut în lume și în țara noastră în răstimpul marelui crize economice din 1929—1933, în care a guvernat Țara partidul național-țărănesc. Pentru d-nii Tătărescu și Cancicov lumea și Țara încep să existe numai de când întâiul a devenit Prim-ministru, iar al doilea ministru de finanțe.

După Monitorul Oficial și Buletinele Băncii noastre naționale situațiunea Bugetului României a fost următoarea (în mij lei):

		<i>Incasări.</i>	<i>Plăți</i>	<i>Diferențe</i>
Exercițiul 1928	(18 luni)	32.767.837	35.223.580	— 2.455.743
„ 1929	(18 luni)	36.018.350	35.854.025	+ 164.325
„ 1930	(12 luni)	31.155.189	31.578.538	— 423.344
„ 1931	(15 luni)	27.642.806	29.797.247	— 2.154.441
„ 1932	(12 luni)	17.848.161	18.949.071	— 1.100.910
„ 1933	(3 luni)	5.444.809	6.043.481	— 598.672
„ 1933—4	(12 luni)	18.364.038	20.360.620	— 1.996.582
„ 1934—5	(12 luni)	18.809.300	19.845.100	— 1.035.800
„ 1935—6	(12 luni)	21.163.300	20.691.000	+ 472.300
„ 1936—7	(12 luni)	24.503.769	23.452.400	+ 1.056.369

La încasările din 1936—7 se cuprind și rămășițele exercițiilor încheiate; dealtfel, toate bugetele din ultimii patru ani cuprind și rămășițe ale exercițiilor precedente, când din cauza marilor dificultăți economice, o parte din drepturile Statului nu au putut să fie încasate. Excedentul exercițiului 1936—7 de lei 1.056.369.000 este numai excedent contabil, excedentul real bugetar din acest exercițiu fiind numai de 98.149.000, recunoscut astfel și de dl. Cancicov în expunerea din 19 Sept. a. c.

În unii ani bugetari (1931 și următorii) la încasări sunt trecute și *veniturile Caselor Autonome și ale Regiilor publice*. Excedentul acestora, în 1931 a fost de 733.471.776 lei, în 1932 de 632.238.621 lei, în 1933 (3 luni) de 196.175.597 lei, în 1933—4 (ultimul buget național-țărănist) de 853.381.390 lei. În 1934—5 (întâiul buget liberal) excedentul Caselor Autonome și al Regiilor publice este trecut numai cu suma de 50.742.335 lei. Să se facă o apreciere justă asupra acestor diferențe enorme.

Se va vedea în tot cursul expunerii noastre cum s'a restrâns activitatea economică în toată lumea și deci și în România în perioada de mare criză 1930—1934. Această împrejurare s'a reflectat dureros și în finanțele Statului nostru în perioada respectivă. Incasările scad vertiginos, pe când adaptarea cheltuelilor la aceste împrejurări se face mult mai greu; aparatul de Stat nu poate fi redus repede. Incasările din impozite și taxe de tot felul scăzând, deficitul bugetar devine inevitabil. Orice guvern din această lume nu l-ar fi putut evita în acele împrejurări.

Să se aprecieze, onest, la ce sume se ridică deficitul bugetar în epoca de mare criză economică, epocă în care alte State au înregistrat, proporțional, deficite mult mai mari, decât România. Bugetul 1928 întocmit de liberali, se soldează cu un deficit de aproape 2 miliarde și jumătate, iar întâiul buget întocmit de național-tărăniști (1929) s'a încheiat cu un excedent de 164 milioane. Bugetele următoare sunt bugetele fazei intense a crizei; cu toate acestea deficitele nu depășesc niciodată cu mai mult de 7% volumul bugetelor. Intâiul buget alcătuit complet de liberali (1934—5), se încheie — tot reminiscențele intensității crizei — cu un deficit de peste un miliard, iar bugetele următoare au excedente reduse: 472 milioane în 1935—6 și 98 milioane în exercițiul ce urmează.

Stând astfel situațiunea — după datele strict oficiale — era îndreptățită bravada și patosul dlor Tătărăscu și Cancicov, prefinși salvatori ai finanțelor publice și ai întregii țări? Prezentarea incompletă, denaturată și exagerată a situațiunii, poate fi îndeletnicire de hiperzelos propagandist electoral, dar nu de persoane cu situațiuni și răspunderi de felul celor ale dlor Tătărăscu și Cancicov.

Cum s'au echilibrat bugetele liberale. Creșterea fiscalității.

În darea de seamă a dsale dl. Cancicov spune:

„Am sporit cheltuelile cu 2276 milioane, *fără a recurge la nici o fiscalitate nouă*” (pentru exercițiul 1937—8.)

Intocmirea și executarea ultimelor trei bugete ale Statului s'a făcut într'o perioadă de înviorare și întremare economică. Ar fi fost firesc ca guvernul să nu fi recurs la noi sarcini fiscale, sporul încasărilor rezultând din creșterea masei impozabile, sau cel mult să modifice în anumite părți sistemul de impunere și de percepere. Nu s'a făcut așa ci s'a recurs la sporiri de impozite și taxe. Astfel:

În bugetul 1935—6 s'au sporit impozitele indirecte cu 3945 milioane și anume:

Din sporirea cifrei de afaceri	1397 milioane
Din taxa de 12% as. importului și exportului de produse petrolifere	880 milioane

Din nouile taxe de consumație	424 milioane
Din taxele de contingentare	417 milioane
Din taxa de 0,90 lei la kg. de făină	344 milioane
Din majorarea nouilor taxe petrolifere	145 milioane
Din majorarea taxelor pe zahăr (dela 10 la 14 lei pe kg.)	338 milioane
Total	3945 milioane

Din impozite indirecte s'au încasat prin sporire a timpurii și noui taxe, lei 613 milioane și anume:

Din impunerea clădirilor noi	183 milioane
Din impunerea la supracotă a veniturilor sub 20.000 lei, până la 10.000 lei	40 milioane
Din noul adițional sanitar 2%	390 milioane
Total	613 milioane

Prin urmare, în bugetul 1935—36 sporurile fiscale au fost de 4558 milioane (3945 + 613).

Sporurile fiscale din 1935—36 au produs în exercițiul următor 7311 milioane, iar în anul 1936 s'au mai adaus următoarele taxe:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din amenajarea taxelor de consumație din 1935—6	267 milioane
Din sporirea redevenței dela C. A. M.	250 milioane
Din taxele noi la țesăturile de lână	155 milioane
Din majorarea adiționalului pentru Camerele Agricole dela 0,50% la 1%	50 milioane
Din taxele noi la fier laminat, sârmă, tablă	250 milioane
Total	972 milioane

Prin urmare, în bugetul 1936—37 sporurile fiscale față de bugetul 1934—35 au fost de 8283 milioane (7311 + 972).

În exercițiul bugetar 1937—8 impozitele și taxele noi introduse în anii 1935, 1936 vor aduce circa 9 miliarde. În 1937 s'au mai sporit următoarele taxe: adiționalul sanitar dela 2% s'a urcat la 3%, s'au pus taxe noi pe firele de bumbac, s'a sporit taxa timbrului de aviație, timbrul teatral, s'a majorat taxa de consumație pe cafea, s'au sporit taxele pe fierul laminat și sârmă, s'a sporit taxa de consumație pe bere, etc. Toate aceste sporiri vor aduce în exercițiul 1937—8 un plus de încasări de cel puțin 900 milioane.

Rezumând, constatăm următoarele:

În bugetul 1935—6 impozitele și taxele noi reprezintă	4558 milioane
În bugetul 1936—7 impozitele și taxele noi reprezintă	8283 milioane
În bugetul 1937—8 impozitele și taxele noi reprezintă	cca. 10000 milioane

Deci, în ultimii trei ani bugetari, contribuabilul român a trebuit să plătească un spor de impozite și taxe de tot felul de peste 22 miliarde lei.

Stând astfel lucrurile, i-a fost îngăduit dlui M. Cancicov, ministrul finanțelor, să afirme că „am sporit cheltuelile fără a recurge la nici o fiscalitate nouă?” Cum poate fi calificată o asemenea afirmațiune?

Fiscalitatea excesivă a lovit în plin și populația rurală și populația nevoiașe a orașelor. Dăm câteva exemple:

La kg.-ul de bumbac se plătește astăzi 50 lei;

Dela 4,97 % taxă la prețul de vânzare al tălpei s'a ajuns la 16,11 %;

Dimia țărănească plătește 17,16%, înainte plătea 3,23%.

Orezul plătea 6,95 % asupra prețului de vânzare astăzi 50,75 %;

La petrolul lampant, întrebuințat mai ales de populația nevoiașe, impozitul a crescut dela 33,25 % la 42,89 %;

La sticle de lampă se încasau 60 lei pentru 100 duzini, astăzi se încasează 112 lei.

Peștele — un aliment altădată eftin și de consum popular, nu se găsește decât la prețuri extrem de mari.

Prin primul buget al guvernării liberale (Slăvescu) s'a desființat singurul impozit progresiv pe venit — impozitul global — care stabilea o proporționalitate justă între diversele categorii de contribuabili; acest impozit obliga pe cei cu venituri mari să contribuie proporțional cu aceste venituri la cheltuelile publice, scutind pe cei cu venituri modeste. Iniăturând acest impozit just din punct de vedere economic și social, s'au introdus altele noi cari apasă mult și păturile mai nevoiașe ale populației.

Am arătat cum actualul guvern, în timpul ultimelor exerciții bugetare, a sporit impozitele și taxele cu peste 22 miliarde și cum cu toate aceste sporiri excepțional de mari dl. M. Cancicov, ministrul finanțelor, a afirmat, în mod nepermis, că „am sporit cheltuelile fără a recurge la nici o fiscalitate nouă”.

Ar fi fost firesc ca odată cu repriza economică, volumul masei impozabile crescând, crescând proporțional și încasările, guvernul să nu recurgă la noi impuneri ci cel mult să facă anumite cercetări și adaptări ale vechilor impuneri la situațiunea nouă. Se va zice, poate, că sporul de impuneri a fost necesar pentruca să se alimenteze fondul pentru înarmarea țării; vom dovedi că acest spor nu a fost determinat de această alimentare și că pentru înarmări s'au plătit, până acum sume mult mai mici, decât cele încasate prin nouile impuneri, sume, cari au fost într'o proporție însemnată procurate și pe alte căi cum a fost aceea a reevaluării stocului metalic al Băncii Naționale, reevaluare care a procurat guvernului suma de 4257 milioane.

Aceste sporiri ale impunerilor au contribuit și la scăderea capacității de consum, mai ales a păturilor nevoiașe ale populației, au dus la scumpirea vieții și deci la îngreunarea vieții, în primul rând a celor mulți. Au fost o frână a începutului de prosperitate economică, din partea unui guvern venit să scape țara de „urgă fiscală“, cum spunea ziarul liberal „Viitorul“ acum vre-o 5 ani.

Când urcarea prețurilor este determinată de creșterea prețurilor mondiale determinată, la rândul ei, de creșterile de cereri ale produselor, suntem în fața unei redresări economice, dar atunci când prețurile din cauza emisiunii fără cauză temeinică de mijloace de plată sau din cauza sporirii fiscalității cresc, această creștere este nesănătoasă, dăunătoare economiei naționale.

Constatăm însă, la noi, o creștere a volumului tranzacțiilor de circa 30 % și o creștere a prețurilor de engros cu circa 20%, iar încasările Statului sporesc numai cu circa 10 %. In asemenea împrejurări unde constată dnii Tătărescu și Cancicov un succes al politicii financiare și economice a guvernului liberal? In încasările Statului sporite cu 10 % „se oglindesc numai efectele fiscalității și acelea ale inflației, inflație rezultată din sporul de peste 4 miliarde al biletelor în circulație, îndeplinit din a doua jumătate a anului trecut până astăzi, precum și din creșterea stocului de monete metalice. Această inflație o practică un guvern care se declarase pentru politica stabilității leului dar care prin practicile politice sale comerciale a dus la deprecierea leului, în folosul deținătorilor de permise și privilegii monopoliste.

Abuzul de bugete și de fonduri speciale.

Un principiu, pe care știința și practica financiară serioasă l-au respectat, a fost acela al unității bugetului Statului, adică pentru toate cheltuelile și veniturile Statului un singur buget, bugetul ordinar. Recunoaștem că în timpul crizei economice în multe țări s'a recurs la utilizarea și a unor bugete cu caracter extraordinar.

Dar, guvernarea liberală s'a efectuat într'o perioadă de repriză, de redresare economică. Se cuvenea să se facă toate eforturile pentru ajungerea la un singur buget, fapt care înlesnește controlul, împiedică abuzurile și dă perspectiva întregă a politicii financiare a unui guvern.

Pe lângă bugetul ordinar mai avem acum un buget al apărării naționale și altul al aviației. Prin legi speciale sau numai prin regulamente s'au instituit o serie de fonduri speciale, alimentate cu venituri proprii și instituite pe lângă diferite ministere. Unele din aceste fonduri mănuesc sume enorme, cum sunt fondul de valorificare a grâului și fondul pentru organi-

zarea comerțului exterior, fiecare având câte peste o jumătate de miliard anual, fondul de prime de peste 3 miliarde, fondul sanitar al noilor aditionale cu peste 800 milioane.

Sunt apoi o serie mare de *fonduri mai mici*, fiecare numărând câteva zeci de milioane, cum sunt: fondul radiofonic, turistic, cinematografic, pentru combaterea tuberculozei, fondul bacalaureatului, fondul drumurilor, al Uniunii federațiilor sportive, etc., etc. Mai sunt apoi o sumedenie de fonduri cari se alimentează cu mijloace nefiscale. Dar pacostea *timbrilor*, cine nu o cunoaște? Timbrul judiciar, de control sanitar, timbrul statistic de export, turistic, cinematografic, al universităților, timbru teatral etc., etc.

Aceste taxări și suprataxări speciale, timbrări și suprafonduri, ne duc în *plin ex mediu*, când fiecare principe și senior avea dreptul să impune fel de fel de biruri, în fel de fel de forme. De perceperea fiecăruia din aceste feluri de impuneri este legată o imensă biurocrație și imense abuzuri și complicațiuni.

Sunt cazuri în cari acelaș produs este impus de 3 sau 4 ori. Un exemplu: făina, pe lângă taxa cifrei de afaceri este grevată de timbrul aviației și încă de 2 taxe, una de 0,25 lei la kg. și alta de 0,90 lei la kg. pentru bugetul apărării naționale.

Este ușor de închipuit cât de greu se poate ține evidența și controlul acestor nenumărate impuneri speciale; dl. ministru de finanțe, în expunerea de motive la bugetul pe 1936—37, a declarat, că *este foarte greu de precizat volumul total al acestor fonduri, taxe, timbre, etc.* Dar, se pot ține, oare, cu caracter obligator și oficial, fonduri al căror volum nu se poate preciza, pentrucă nu se poate organiza administrarea și controlul lor? De sigur că nu, și ministerul de finanțe e dator să pună ordine imediată și completă în acest domeniu.

Urmarea imediată și inevitabilă a acestor supra-impuneri este scumpirea și mai mare a vieții și neputința de orientare și de prevedere atât a acelor cari sunt obligați să le aplice, cât și a acelor, cari sunt datori să le plătească.

Repartizarea inechitabilă a sarcinilor fiscale.

Repartizarea sarcinilor fiscale trebuie să se facă în raport direct cu puterea de plată a fiecăruia. Acesta este un principiu pe care legislațiile financiare moderne l-au ținut și îl țin totdeauna în seamă. De aci rezultă și întâietatea dată impozitelor directe asupra celor indirecte.

Legislația financiară românească din ultimii ani a nesocotit acest principiu. Din cele peste 22 miliarde sarcini noi fiscale introduse în ultimii 3 ani, peste 20 miliarde provin din impozite indirecte și numai restul din contribuțiuni directe. Această repartizare a dus la scumpirea articolelor de primă necesitate, împovărând mult populația mai nevoiașă. Această politică fiscală a menținut scumpe produsele pe cari le cum-

pără țărani, scumpindu-le pe unele chiar foarte mult, pe când prețurile produselor agricole au rămas neschimbate, sau chiar au scăzut; în loc ca repriza economică să contribuie la înlăturarea decalajului dintre prețurile produselor agricole și industriale, prin politica financiară practică acest decalaj s'a adâncit.

Am menționat mai înainte *inechitatea desființării impozitului global*, chiar din primul an al guvernării liberale, desființarea prin care sunt ocrotiți contribuabilii mai avuți. Acest impozit progresiv avea un rol compensator, adică erau scutite venituri prea mici, cele mici plăteau puțin, iar grevările mai mari se făceau asupra veniturilor mai mari, în mod progresiv. Venitul global aducea statului fonduri mari; lipsa lor a trebuit să fie înlocuită cu alte venituri cari însă nu au putut deloc suplini caracterul de echitate economică și socială pe care îl îndeplinea impozitul global.

*

Am expus liniile mari ale politicii financiare practică de guvernul liberal în ultimii ani. S'au putut aprecia la justa lor valoare „marile realizări“ ale acestui guvern. Caracteristicile politicii financiare ale guvernării liberale sunt: fiscalitatea sporită în perioada de repriză economică, zelul extrem al percepătorilor mai ales pe seama contribuabililor mai mici, haosul creat prin instituirea a nenumărate fonduri, taxe, timbre al căror control și administrare este deosebit de grea, inechitatea repartitiei impozitelor sortite a lovi mai ales pe cei nevoiași.

Rămân încă *o mulțime de probleme deschise*, cum sunt, bunăoară:

Problema sporirii salariilor proporțional cu scumpirea vieții; guvernarea liberală a sporit numărul funcționarilor, dar nu a îmbunătățit soarta celor vechi cari suferă mult din cauza creșterii costului vieții. Deși puterea de cumpărare a leului a scăzut dela 1933 cu aproape 50%, totuși creditele de material în actualul an bugetar sunt de abia 5432 milioane față de 6231 în bugetul 1933—34; bunul mers al serviciilor publice nu se poate asigura decât cu sume corespunzătoare. Fondul pentru apărarea națională trebuie așezat pe baze sigure și stabile, pentruca alimentarea lui constantă să nu suferă. Fiscalitatea să fie redusă îndrumându-se viața economică pe căile propășirii temeinice care singură poate oferi bugetului public fondurile necesare întreținerii vieții Statului.

Datoria publică.

La 1 Nov. 1937 dl. Gh. Tătărescu a spus: „La 15 Nov. 1933, couponul datoriei publice era suspendat și datoria internă de aproape 20 miliarde lei, fără nici o perspectivă de lichidare“.

Renunțăm la comentarea acestei afirmațiuni și și la comentarea cifrelor oficiale cari urmează și cari vorbesc singure:

Datoria publică a României (milioane lei):

La 31—III—1933:	133.623,7	16.805,2	2501	114.317,5
La 31—III—1934:	135.459,6	17.873,2	2501	115.085,5
La 31—III—1935:	139.052	22.159	2501	114.392

Datoria externă este calculată la paritatea 1 Dollar=110 lei. Prin acordul din 21—VII—1934, rambursarea întregii datorii externe a fost suspendată pentru 3 ani (1934—35, 1936—37), scăzându-se taxa intereselor. Previzuniile bugetare pentru 1934—35 și 1935—36 nu cuprind sumele a căror plată a fost suspendată.

Să se examineze atent cifrele și să se aprecieze de ce natură și cât de importante au fost îmbunătățirile aduse de liberali datoriei noastre publice. Ce valoare au incriminările aduse stărilor din Nov. 1933 este ușor de apreciat.

Cât au abuzat liberalii de Banca Națională, se poate vedea din *creșterea enormă a datoriei Statului la Institutul nostru de emisiune* în ultimii ani: Central University Library Cluj

In Dec. 1931 Statul datora Băncii Naționale	3767	milioane lei
In Dec. 1932 Statul datora Băncii Naționale	6973	milioane lei
In Dec. 1933 Statul datora Băncii Naționale	7867	milioane lei
In Dec. 1934 Statul datora Băncii Naționale	11904	milioane lei
In Dec. 1935 Statul datora Băncii Naționale	13992	milioane lei
In Sept. 1936 Statul datora Băncii Naționale	15069	milioane lei

Exagerări privitoare la agricultură.

In expozeul d-sale din 1 Nov. dl. Gh. Tătărescu a afirmat: „La 15 Nov. 1933 am găsit agricultura cu randament deficitar. Politica de sprijinire a prețurilor produselor agricole neoperantă. O politică de raționalizare și ameliorare a culturilor, nici măcar luată în constatare“. Și apoi d-sa înșiră o serie de măsuri luate în favorul agriculturii.

In general, în agricultură, îmbunătățirile pot privi: întinderea suprafețelor cultivate, creșterea producției la hectar și ameliorarea semințelor, iar în zootehnie: sporirea și ameliorarea vitelor. Să vedem ce rezultate au dat investițiunile făcute de Ministerul de agricultură și „marea“ ofensivă agricolă întreprinsă de dl. V. Sasu.

Suprafețele însămânțate (în 1000 hectare):

		Cu grâu	Cu porumb	Cu orz	Cu ovăș
In anul	1931	3466	4755	1919	871
" "	1932	2870	4776	1787	792
" "	1933	3116	4827	1815	830
" "	1934	3079	5005	1753	827
" "	1935	3438	5169	1751	797
" "	1936	3432	5260	1611	804

Ce constatăm, cetind aceste cifre? Că grâul s'a cultivat pe suprafețe mai întinse în 1931; prețurile grâului scăzând vertiginos el a fost apoi cultivat pe suprafețe ceva mai restrânse. Îmbunătățindu-se prețurile mondiale și deci și românești ale cerealelor cultivarea grâului a sporit cu ceva. Suprafețele cultivate cu orz au scăzut continuu, iar cele cultivate cu ovăș au variat puțin. Un spor mai apreciabil îl observăm la porumb.

Iată producția, în quintale, la hectarul de:

Anii	Grâu	Porumb
1931	10,6	12,8
1932	5,3	12,5
1933	10,4	9,4
1934	6,8	9,7
1935	7,6	10,4
1936	10,2	10,7

Să ne arate dl. Tătărescu sporul realizat de guvernul liberal la producția la hectar a celor două principale cereale românești, unde sunt rezultatele „ofensivei agricole“ a d-lui V. Sasu?

Iar despre *desvoltarea economiei noastre de vite* în timpul guvernării liberale, dăm cuvântul d-lui Gh. Ionescu-Brăila, directorul general al serviciului zootehnic din Ministerul de agricultură, prin cartea sa de curând publicată: „Creșterea animalelor în agricultura românească“, în care spune:

„În ultimii cinci ani numărul vitelor a scăzut cu 15 la sută. Cauza este ușor de înțeles. Avem prea puține nutrețuri semănate în proporție cu suprafața de 13 milioane de hectare cultivate cu cereale. Avem adică numai 5 la sută nutrețuri semănate, adică cca. 700.000 de hectare. Repartizat pe județe acest procent ne arată cea mai mică cotă de semănături de nutreț din lumea întreagă“.

Aceasta e realitatea. Ceiace spune dl. Gh. Tătărescu sunt exagerări, denaturări, utile, poate, în preajma campaniei electorale dar puse în gura Primului ministru al țării, calificativul ce li-se cuvine este mult mai aspru.

**Politica dezastruoasă a prețurilor.
Cum vând și cum cumpără țărani.**

În expozeul d-sale dela 1 Nov. dl. Gh. Tătărescu a afirmat: „Prin măsurile de susținerea prețurilor, numai în 3 ani am realizat pentru economia românească un plus de venit de peste 17 miliarde lei, iar pentru producătorul român un plus de venit de 28 mii lei la vagon“.

Să arătăm d-lui Tătărescu că a fost rău informat. Am spus, dela început, că statisticile noastre sunt culese din publicațiuni oficiale și din altele, unanim apreciate pentru seriozitatea lor. Iată ce găsim privitor la *evoluția prețurilor, produselor agricole și ale celor industriale*, atât la noi, cât și în 2 țări vecine: Polonia și Jugoslavia:

Indicii prețurilor produselor agricole și industriale
Anul 1929 = 100.

Anii	Polonia		Jugoslavia		România	
	Produse agric.	Prod. ind.	Prod. agric.	Prod. ind.	Prod. agr.	Prod. ind.
1929	100	100	100	100	100	100
1930	88,8	95,5	80,1	88,3	68,2	93,2
1931	78,1	87,8	64,1	77,1	50,8	74,5
1932	67,3	78,8	55,7	71,5	47,7	68,6
1933	59,9	70,6	49,8	76,5	44,9	69,0
1934	53,5	68,3	49,4	72,8	44,1	74,1
1935	50,1	64,7	56,0	72,0	48,4	89,5
1936	53,0	62,6	57,7	74,9	54,0	102,9

Și acum să cetim, împreună, cifrele de mai sus, privind evoluția prețurilor produselor agricole și industriale în cele 3 țări vecine în ultimii 8 ani. Prețurile agricole au scăzut, în România, din 1929 până în 1934 (în faza intensă a crizei) și de atunci până acum au înregistrat o ușoară urcare; prețurile industriale au înregistrat până în 1933 o scădere continuă pentru că dela această dată să se urce vertiginos, sporul lor fiind în 1936 aproape dublu față de acela al produselor agricole în acelaș an. Insemnează aceasta că guvernele național-țărăniște (1929—1933) au frânat pofta nemăsurată de câștig a industriilor, păstrând țărănilor posibilitatea să se aprovizioneze cu produse industriale; guvernul liberal, favorizând industria, i-au lăsat câmp deschis de exploatare a țărănimii ale cărei produse s'au putut vinde cu 10% mai scump, trebuind însă să plătească în 1936 produsele industriale cu circa 45% mai scump, decât în 1933. Nu este aceasta o jefuire a țărănimii?

În țările vecine, Polonia și Jugoslavia, produsele industriale au avut, din 1929, prețuri tot mai scăzute, prețurile agricole înregistrând o ușoară urcare. Acolo, da, țărănimii a fost ocrotită împotriva poftii de îmbogățire ușoară a industriei.

Făcând aceste constatări, să nu uităm că la noi, în industrie, liberalii au de apărut interesele lor directe, pe cari, totdeauna au știut să le pună mai presus de interesele marelui clasă țărănești. Și în asemenea condițiuni ce valoare pot avea rod-montadele dlui Gh. Tătărescu?

Scumpirea vieții este o îngrijoare, care a cuprins în ultimul timp mai ales păturile mai nevoiașele ale populației.

Iată *indicele prețurilor de detaliu* ale articolelor de primă necesitate, la București, calculate de Asociația românească pentru studiul conjuncturii economice:

Media lunară; 1929 = 100.			
Anii		Anii	
1929	100,—	1934	52,4
1930	88,4	1935	60,—
1931	72,7	1936	68,5
1932	62,2	1937	74,9 (Martie)
1933	52,3	1937	80,— (Iunie)

Câteva dovezi ale reprizei economice.

Și pentru că, deseori, am afirmat că guvernarea liberală, din punct de vedere economic a coincis cu o învioreare și întremare economică mondială și prin urmare că îmbunătățirea constatată la noi nu este decât în mică măsură operă a acestei guvernări, expun câteva dovezi, cari nu pot fi de nimeni contestate.

Indicele producției industriale mondiale	Indicele comerțului mondial	Indicele transporturilor mondiale
1932	69,0	—
1933	77,7	61,5
1934	85,0	66,7
1935	95,4	69,6
1936	110,5	79,6
1936 (Dec.)	121,7	85,8

Cehoslovacia		
Producția, în 1000 tone		
Anii	Fier brut	Oțel brut
1932	450	682
1933	499	747
1934	601	958
1935	812	1196
1936	1140	1560

Jugoslavia	
Indicele producției miniere	
1926—9 = 100	
1932	92,2
1933	93,3
1934	100,6
1935	113,6
1936	134,2

Cifrele de mai sus ne spun că: dela 1933 până la 1937 producțiunea industrială a crescut cu circa 55 %, comerțul mondial cu circa 23 % și transporturile mondiale cu 40 %. În același timp Cehoslovacia își dublează producția minieră, iar Jugoslavia și-o sporește cu circa 45 %.

Dovezile de mai sus sunt convingătoare pentru teza pe care o susținem și anume că înviorarea economică din țara noastră, în ultimă vreme, se datorește — în mare parte — înviorării economice mondiale și că guvernul Tătărescu nu a fost decât beneficiarul acestor împrejurări. Prezentarea ca „opere ale noastre“ ale tuturor îmbunătățirilor dela noi din ultimă vreme este lipsită total de modestie, de simțul proporțiilor și — poate — de cunoașterea, ceiace ar fi mai grav, a elementelor de interdependență — și în bine și în rău — în domeniul economic.

Problema monetară.

Dl. Gh. Tătărescu a mai spus: „putem înregistra semnele vizibile ale încrederii generale de care se bucură moneda noastră pe piața mondială“. Evident înainte de guvernarea liberală, aceste semne, chiar dacă erau, după dl. Tătărescu, nu erau vizibile.

Venim iară cu cifre, cu cifre oficiale, arătând cursul schimbului la București, media lunară, fără primă, pentru două valute streine:

Anii	Fr. francez	Fr. elvețian
1930	6,62	45,18
1931	6,59	32,85
1932	6,59	32,67
1933 Ianuarie	6,59	32,72
1934 „	6,59	32,85
1935 „	6,63	32,70
1936 „	6,63	32,76

Prin urmare nu s'au plătit mai scump, la București, nici francul francez și nici francul elvețian sub guvernarea național-tărănistă decât sub guvernarea liberală. Să se țină seamă de faptul înfloririi (dacă se poate vorbi așa) nerușinate a speculațiilor valutare, bursa neagră, etc. de sub guvernarea liberală.

Titlurile românești la bursele din Londra și Zürich au cotat astfel:

	Londra Renta stabilizării 1929, 7%	Zürich Renta stabilizării 1929, 7%
1931, Ianuarie (media)	77,40	80.—
1932 „ „	68,20	49.—
1933 „ „	55,16	36,89
1934 „ „	37,85	20,84
1935 „ „	34.—	27,51
1936 „ „	21,40	15,86
1937, August „	44.—	37.—

Iată, în timpul guvernării liberale, în ce situațiune a ajuns renta stabilizării noastre monetare. Dl Tătărescu ne vorbește de încrederea sporită a streinătății pentru valorile noastre, iar la 19 Sept. în darea de seamă pe care am menționat-o de mai multe ori, dl. M. Cancicov ne spune că renta stabilizării, 1927 7%, s'a urcat, la Paris, dela 585.85 (dec. 1933) la 1016.30 (August 1937).

Această afirmațiune a dlui Cancicov este adevărată, numai că prezentarea ei este incompletă, și deci tendențioasă. Și iată de ce:

Renta românească a stabilizării, 1929 — 7% a cota la Paris:

In Decembrie 1930	2060,60	In Ianuarie 1934	598,307
In Iulie 1931	2031.—	In Ianuarie 1935	589,51
In Decembrie 1931	1389.—	In Ianuarie 1936	395,66
In Iulie 1932	1075,22	In Decemb. 1936	511,27
In Decembrie 1932	923,71	In Martie 1937	679,61
In Ianuarie 1933	937,20	In August 1937	1013,40

Acestea sunt cursurile consemnate în Buletinele lunare ale Băncii Naționale a României. Dl Cancicov a culcs, din aceste cotări ceiace a putut să-i servească mai bine la scopurile propagandistice ale dării dsale de seamă. Ori, în tot timpul guvernării național-țărăniste cursurile de mai sus s'au menținut la un nivel foarte ridicat, ele scăzând la o cotă mai joasă numai în a doua jumătate a anului 1933. In Nov. 1933 când au venit liberalii la putere, renta stabilizării noastre cota la Paris 559,94. Trei ani de guvernare liberală nu au reușit să urce, cu nimic, cursul acestei rente la Paris, rentă care ajunsese în Dec. 1936 la cursul de 511,27. Abia în anul 1937 această rentă se urcă, ajungând, în August la 1013,40. Unde se remarcă vrednicia lungei guvernări liberale și creditul „enorm“ pe care ea l-a adus Țării noastre în streinătate? In epoca de mari greutăți prin cari a trecut România (1929—1933), guvernele național-țărăniste mențin ridicată valoarea și prestigiul rentelor noastre pe piețele streine, iar 3 ani de guvernare liberală într'o perioadă de înviore economică nu reușesc să urce cursul valorilor noastre în streinătate nici cu o iotă. Era această împrejurare motiv de laudă pentru dl. Cancicov?

*

La 6 Noiembrie 1936 apare decretul-lege care autorizează Banca Națională să reevalueze stocul său de aur la cursul de 153.333,33 lei kilogramul de aur fin, ceiace reprezintă cursul de 111.111,11 lei fixat de legea de stabilizare, la care s'a adăugat prima de 38%, care se adaugă la paritatea legală a devizelor și la prețul aurului fixat de legea de stabilizare din 1929. Această reevaluare însemnează, de fapt, o depreciere a monetei, sau mai bine zis o adaptare la deprecierea pe care leul românesc

o suferise pe piețele streine; la sfârșitul lunii septembrie 1936 leul pierduse la bursa din Zürich 42,74% din valoarea sa.

Deprecierea monetară a fost folosită, uneori, pentru stimularea vieții economice; mersul ascendent al conjuncturii economiei românești din ultimii 3 ani nu a justificat cu nimic stimulentele deprecierei monetare. Prin această măsură s'a urmărit, în primul rând, să se procure fonduri necesare pentru plata armamentului și să se ramburseze datoria Statului către institutul de emisiune; suma obținută prin reevaluare a fost de 4257 milioane.

Banii cheltuiți pentru armament determină o urcare a prețurilor, deci o emisiune cu un asemenea obiectiv are un caracter inflationist, caracter care este mai accentuat în perioada ascendentă a conjuncturii economice.

Dar, cea mai mare parte a armamentului este comandată în streinătate și deci va fi plătită în devize, devize, de care Banca Națională dispune într-o cantitate apreciabilă. În acest caz, Institutul de emisiune cedează Ministerului de finanțe devizele necesare plății armamentului, debitând contul acestuia, care a fost creditat cu soldul net al produsului reevaluării stocului de aur; astfel, o parte însemnată din plata armamentului nu va da naștere la emisiune de bilete și deci nu va determina o sporire a prețurilor. Însă, pentru ca Banca Națională să-și procure devizele, a fost obligată să emită bilete, bilete cari nu se mai înapoiază la Banca Națională dacă devizele sunt cedate Statului, cum s'a întâmplat în cazul examinat de noi. Rămânând în circulație biletele cu cari s'au procurat devizele, fenomenul inflației nu a fost, deci, înlăturat.

Iată, ce mijloace de plată au stat, în anii din urmă, la dispoziția pieții:

*Bilete în circulație Circulație metalică Conturi curente credi-
toare la B.N. R*

Medii lunare în milioane lei

1929	21.150	417	1.675
1930	19.605	1.414	1.729
1931	23.750	2.653	1.958
1932	21.594	3.681	3.300
1933	21.219	3.653	3.553
1934	22.307	3.599	4.372
1935	23.127	3.567	2.659
1936	25.663	4.475	3.259

*

Direcțiunea dată de guvernul liberal economiei naționale românești se poate vedea și din repartitia efectelor scontate la Banca Națională. Această repartitie a fost următoarea:

Anii	Totalul efectelor admise la scont Media lunară în	Pentru industrie	Pentru comerț	Pentru agricultură
	milioane lei			
1931	3.789	1.217	816	1.225
1932	3.288	1.657	767	434
1933	2.531	1.378	740	132
1934	2.121	1.028	758	116
1935	1.374	897	339	33
1936	1.566	965	376	50

Glasul cifrelor de mai sus este foarte semnificativ. Anii guvernărilor național-tărănistă (1931—33) au furnizat tuturor ramurilor de activitate economică mijloace importante, deși criza din acest răstimp a fost o piedecă mare în dezvoltarea industriei, comerțului și agriculturii. Guvernarea liberală marchează o scădere considerabilă a portofoliului agricol și comercial; în 1931 agricultura este alimentată cu 1.225 milioane lei, sumă care scade continuu, ajungând în 1936 la ridicola sumă de 50 milioane lei pentru o țară cu 75% populație rurală, îndeletnicindu-se, aproape toată, cu agricultura. Scăderea portofoliului industrial este mult mai mică, suma din 1936 fiind chiar mai mare — cu 68 milioane — decât cea din 1935. Deasemenea și volumul portofoliului comercial scade la ceva sub jumătate, menținându-se, totuși, la un nivel destul de ridicat.

Cu ce au ajutat liberalii români agricultura, pentru ridicarea căreia susțin că au organizat chiar și o „ofensivă”? Ce au făcut Institutele naționale de credit pentru agricultură, etc. anunțate cu atâta patos de dl. Gh. Tătărescu? Alimentarea agriculturii cu ridicola sumă de 83 milioane lei în doi ani este un stigmat pe obrazul unui guvern al unei țări de plugari. Industria, cu toate cartelurile ei banditești de exploatare a populației acestei țări, a fost în marea grijă a unui guvern al cărui membri au fost în preponderență recrutați din consiliile de administrație ale marilor întreprinderi.

La sfârșit de guvernare liberalii au anunțat întemeierea Institutelor de credit agricol, de credit pentru meseriași, de credit aurifer, etc. În plină repriză economică, timp de trei ani, nu au făcut nimic pentru aceste categorii sociale, decretând, pentru ochii lumii, constituirea de institute dotate cu sume ridicole. Se va zice — și aceasta au urmărit-o liberalii — că numai ei au avut grije de plugari, meseriași etc. Când și cum au avut această grijă, rămâne să se aprecieze de către cunoscători.

Sporurile depunerilor.

Dl. M. Cancicov ne oferă, iarăși destrunchiat, 2 cifre privitoare la sporul depunerilor la Casa de Economii:

In Dec.	1933	1383 milioane lei,
In Iulie	1937	3380 milioane lei.

Prezentarea evoluției întregii a depunerilor la Casa de economii ne duce la alte concluzii decât cele pe cari vrea să le tragă dl. Cancicov, de acord cu dl. Tătărescu.

Depozitele la Casa de Economii
în milioane lei, media lunară

Anul 1928	187,2	Anul 1933	1108,7
1929	192,6	1934	1724.—
1930	245,1	1935	2185.—
1931	411,6	1936	2716.—
1932	688,3	1937	3380.—

Prin urmare, cu toată îngrijorarea care a stăpânit societatea românească între anii 1929—1933, depozitele la Casa de economii sporesc continuu, ajungând să fie în 1933 de șase ori mai mari decât în 1928. Este un progres însemnat, d-le Cancicov, pe care d-ta nu l-ai constatat? În Dec. 1933 depozitele erau de 1383 milioane, iar în Iulie a. c. — deci aproape după aceeași perioadă de timp — depozitele nu sporesc decât cu aproape 2 și jum. ori. Așa trebuiau prezentate cifrele — complet — pentru că numai astfel se pot trage concluzii valabile.

Câteva cifre ne vor prezenta și altă față a exagerărilor dlor Tătărescu și Cancicov. Iată câteva date privitoare la *băncile românești* din perioada de care ne ocupăm:

<i>Anii</i>	<i>Capital social</i>	<i>Fonduri de rezervă</i>	<i>Depuneri spre fructificare</i>	<i>Portofoliu de scont</i>	<i>Numărul băncilor</i>
	M i l i o a n e l e i				
1929	10.352	2.878	31.409	31.222	1084
1930	11.373	3.119	34.276	30.212	1047
1931	10.395	2.725	16.912	23.777	897
1932	9.079	2.235	14.152	20.318	885
1933	8.332	1.854	12.063	19.052	821
1934	7.367	1.675	10.832	7.097	794
1935 (Dec.)	7.148	1.238	11.139	5.436	678
1936 (Iunie)	6.347	1.165	10.806	4.761	532

Cifrele privitoare la situația băncilor românești sunt extrase din Nr. 3 și 4, 1936 al „Conjuncturei economice românești”. Nu vedem nicăeri o ascensiune a elementelor cari alcătuiesc ființa instituțiilor de credit; în perioada 1929—1936 numărul băncilor a scăzut continuu, același drum parcurgându-l capitalul lor social, fondurile de rezervă, depunerile spre fructificare și portofoliul de scont.

Finanței private, prin urmare, regimul liberal nu i-a adus nici o îmbunătățire substanțială. Funcțiunile economice importante pe cari această finanță le îndeplinește nu au fost înviorate sub regimul liberal, ele continuând a vegeta în paralizia

la care le-a adus marea criză economică. Casa de economii, cu privilegiile și ocrotirea de Stat de care se bucură, a fost singura instituție financiară spre care s'a îndreptat încrederea publicului românesc în ultimii 4 ani. Ori, creditul Statului, atât cât a fost și cât a mai rămas, nu este opera partidului liberal pentru ca politica liberală să se poată împăuna cu el. Guvernarea liberală (1933—37) a coincis cu perioada de repriză a vieții economice naționale și mondiale; chiar fără o acțiune susținută din partea guvernului român întremarea instituțiilor de credit trebuia să fie evidentă: ori, observăm că viața economică românească nu s'a bucurat în acest răstimp de reale îmbunătățiri și meritul guvernului liberal în puținul ce s'a realizat, este derizoriu. Dimpotrivă, *politica economică șovăitoare, intortochiată și ajustată mai ales intereselor instituțiilor economice liberale, deseori a împiedecat realizarea binelui pe care repriza economică — chiar fără intervențiile guvernului — l-ar fi înlesnit.*

Ficțiunea sporului salariilor și iureșul exploatatorilor.

În Jurnalul Consiliului de miniștri din 25 Novembrie 1937, devenit apoi decret-lege, se spune:

„Salariile funcționarilor publici dela ministere, Regii publice comerciale, Case autonome, Administrațiuni, Direcțiuni și Case speciale vor fi readuse cu începere dela 1 Decembrie 1937 la nivelul celor înscrise în bugetul anului 1932.“

Se știe că cheltuelile anuale ale Statului sunt prevăzute prin legea bugetului public. Acelaș buget anual prevede și suma Fondului pentru deschideri de credite suplimentare și extraordinare, din care se pot plăti eventualele sporuri la cheltueli nespecificate în bugetul inițial; acest fond în bugetul exercițiului 1937—8 a fost înscris cu suma de 312.241.000, fond care — conform expunerii de motive a dlui ministru de finanțe la decretul-lege propus „este complet epuizat și virimentele dela alte articole de cheltueli nu sunt posibile.“

Nefiind fonduri disponibile pentru sporul salariilor cu 10% și al pensiilor cu 6% și trebuind până la 1 Aprilie 1938 pentru acest spor suma de 355 milioane lei, ministrul de finanțe recurge, pur și simplu, la sporirea evaluării impozitelor și cunume:

Evaluarea impozitului pe lux și cifra de afaceri se sporește cu 95 milioane și evaluarea impozitului pe acte și fapte juridice se sporește cu 260 milioane.

Să se aprecieze seriozitatea acestei hotărâri: se sporește, efectiv, o cheltuială cu importanța sumă de 355 milioane, fără nici un fond neangajat, iar acoperirea acestei cheltueli sigure se prevede a se face cu „un spor de evaluări“. Să contează pe excedente bugetare? Anul trecut, adică exercițiul bugetar 1936—7 s'a încheiat cu un excedent efectiv de 98.149.000 lei; anul acesta exportul țării a scăzut în ultimele luni, încasările bugetare abia acoperă prevederile și totuși se face un spor la evaluări cu 355 milioane.

Art. 73 al *Legii contabilității publice* prevede că dacă fondul pentru deschideri de credite suplimentare este consumat, Ministerul finanțelor poate cere Adunării deputaților aprobarea de a fi mărit, dacă se poate asigura acoperirea sporului propus cu venituri noi, care nu au fost avute în vedere la întocmirea bugetului. Prin urmare, *Legea contabilității publice* pe care Ministerul de finanțe nu o poate călca, spune precis: sporul de cheltuieli se poate hotărâ numai dacă sunt deja realizate venituri noi, venituri *nu evaluări* și apoi aprobarea de sporire a cheltuielilor nu o poate da decât adunarea deputaților, iar nu decretul-legi. Modificarea bugetelor Statului după votarea lor de către Adunarea deputaților, în cursul anului bugetar, este *periculoasă* și din punct de vedere legal și gospodăresc *inadmisibilă*.

Este evidentă preocuparea Guvernului de a spori cu orice preț salariile înainte de alegerile parlamentare, pentru ca astfel să se câștige — crede guvernul liberal — sufragiile funcționarilor publici. *Timp de 4 ani preocuparea pentru sporirea salariilor nici nu a existat*, deși în acest răstimp „traul s'a scumpit simțitor, datorită reprizei economice” cum spune dl. Cancicov în expunerea sa de motive și deși „necesitatea de a se asigura tuturor slujitorilor Statului mijloacele strict indispensabile pentru satisfacerea nevoilor lor personale și familiare”, cum spune tot dl. Cancicov în acelaș loc, a existat în tot cursul acestor 4 ani de guvernare liberală, care a avut norocul să se efectueze într'o vreme de reprimă economică mondială și națională.

Ministerul finanțelor justifică deci sporirea de salarii cu suma minimă de 10 și 6 la sută din cauza „creșterii prețurilor la unele articole de consumație”. Făcând dependentă de această cauză — scumpirea traiului — sporirea salariilor, de sigur că între acești doi termeni ai problemei trebuie să existe un raport proporțional: coeficientul de scumpire a articolelor de primă necesitate să fie echivalent cu coeficientul de sporire a salariilor; lipsind acest raport, problema salariilor rămâne nerezolvată cum, de fapt, și rămâne prin sporul insuficient menționat mai sus. Să dovedim acest lucru.

Și pentru că decretul-lege de sporire a salariilor se referă la *Legea pentru reducerea retribuțiilor funcționarilor publici* promulgată cu înaltul decret regal nr. 479 din 28 Februarie 1933, se cuvine să arătăm motivele, cari au determinat această reducere și de ce natură au fost ele și apoi să venim la împrejurările actuale, cari trebuiau să se reflecteze în dispozițiile decretului-lege de sporire.

Evoluția prețurilor produselor agricole și ale celor industriale în România — după datele Asociației românești pentru studiul conjuncturii — în răstimpul reducerii și sporirii salariilor funcționarilor publici, a fost cea arătată la pag. 354 a acestui studiu.

Ce ne spun aceste cifre?

Ele ne spun că: dela 1929 — anul izbucnirii crizei economice — până în 1933 — data reducerii cu 22% a salariilor — prețurile produselor agricole scăzuseră cu 55,1% și acelea ale produselor industriale scăzuseră cu 31%; prin urmare am avut o reducere medie de 43% la prețuri și o reducere a salariilor de numai 22%. Este evidentă adaptarea avantajoasă a salariilor funcționarilor publici la nivelul prețurilor din acea vreme.

În anii 1933 și 1934 prețurile au rămas aproape stabile, începând urcarea lor — care apoi a fost continuă — dela sfârșitul anului 1934.

Din 1934 până în a doua jumătate a anului 1937 prețurile produselor agricole s'au urcat cu 19,7%, iar cele ale produselor industriale cu 32,4%, deci în mijlociu cu 26,05%. Față de această urcare a prețurilor cu 26,05% guvernul liberal vine cu o urcare de 10% a salariilor și cu o urcare de 6% a pensiilor. Acest raport ne arată *situațiunea rea a funcționarilor în anul 1937 cu toată majorarea făcută*, față de situațiunea mai bună a lor din anul 1933, cu toată scăderea aplicată salariilor în acea vreme.

Să reexaminăm, pentru completarea informațiilor de mai sus, *indicele prețurilor de detaliu ale articolelor de primă necesitate*, la București, trecute în acest studiu la pag. 355.

Comentarea acestor cifre este la fel ca aceea a cifrelor prezentate mai înainte. Și din cetirea lor se constată nedreptatea făcută cu prilejul urcării recente a salariilor, care abia poate completa o treime din sporirea prețurilor articolelor de primă necesitate petrecută în intervalul 1934—1937.

Atât expunerea de motive a dlui ministru al finanțelor, cât mai ales comentariile presei guvernamentale în legătură cu această sporire a salariilor, tind să arate opiniei publice că funcționarii Statului au fost rău tratați de guvernele național-tărăniste și că grija pentru ei au avut-o numai guvernele liberale. Apoi, aceeași presă, pune în seama guvernelor național-tărăniste atitudinea față de funcționarii a guvernării de tristă memorie a dlui N. Iorga, girată de partidul liberal. Procedul de a atribui altora propria vină sau neputință este, din păcate, foarte des întrebuintat în viața politică românească.

Este unanim știut, că neplata salariilor și pensiilor publice precum și neputința de a mai face față necesităților de material și de a mai asigura cel puțin hrana armatei, a fost unul din cele mai de seamă motive cari au contribuit la îndepărtarea dela conducerea Statului a *guvernului zis „al tehnicienilor“*. Și acest guvern, repet, nu a fost posibil fără concursul partidului liberal; pe vremea acestui guvern s'a întâmplat — lucru nemeiopomenit în analele guvernamentale ale țării civilizate — ca funcționarilor să nu li-se plătească leafa pe 3 luni.

Timp de 4 ani guvernul liberal nu a făcut nimic pentru funcționari cu toate că n'au încetat niciodată să se laude cu

„excedente bugetare“, cu „prosperitatea țării“ cu binele mare adus pe capul României de această guvernare. Am arătat, cu alt prilej, nu de mult, în ce a constatat „fericirea“ economică procurată Țării de lunga guvernare liberală. În acest răstimp de 4 ani în care scumpetea a crescut mereu, funcționarilor publici nu li-s'au sporit salariile nici cu o pară; în 1934 sub forma hiperpatriotică a subscrierii la împrumutul de înzestrare a Țării — li-s'a luat funcționarilor leafa pe o lună, dându-li-se, în schimb, titluri a căror valoare a scăzut imediat la jumătate.

Dela 1928 până în 1933 — fără intervalul Iorga — în tot timpul guvernărilor național-țărăniște funcționarii publici au fost *continuu și integral salarizați*, deși Țara a trecut printr'o criză economică de felul căreia nu a mai cunoscut nici una. Iar scăderea efectuată în 1933 am arătat în ce condițiuni s'a făcut.

Scumpirea vertiginoasă a traiului din ultimii ani a adus funcționăria română într'o situațiune mizerabilă din care nu a putut-o scoate sporul cu 10 la sută al salariilor. *Zilnic sporește numărul celor cari nu mai au acces la zahăr și la carne, la încălțăminte și la hațne*; în pragul iernii traiul a devenit imposibil pentru toți cei cari nu dispun în bugetul casnic de multe mii de lei lunar. Deabia a fost anunțată sporirea salariilor și negustorii au ridicat imediat prețurile, făcând astfel inoperantă această urcare. Și ceiace este mai grav: traiul se scumpește pentru toată lumea, nu numai pentru funcționarii publici; prin urmare *chiar dacă ar aduce sporul de 10 la sută o oarecare alinare pentru funcționari el contribuie la scumpirea traiului pentru toți locuitorii*, ceiace este grav. *Cartelurile banditești* ocrotite de liberali vor găsi în această scumpire pretextul de a jefui întreaga populație consumatoare a țării: țărani, muncitori, funcționari particulari, etc.

Insemnează — după cum spune dl. Cancicov în expunerea de motive menționată — că salariile „au fost readuse la nivelul celor înscrise în bugetul anului 1932“?

În timpul guvernării liberale de 4 ani s'a instituit prima valutară de 44 și apoi de 38 la sută, s'au sporit considerabil taxele și impozitele pe obiectele de primă necesitate, s'a lăsat frâu liber cartelurilor banditești să exploateze pe consumatorul român, s'a reevaluat stocul metalic oficializându-se deprecierea cu 38 la sută a leului și s'au făcut toate aceste fără ca de soarta bietului funcționar să se îngrijească nimeni, decât numai în preajma alegerilor, cu răsplata așteptată a voturilor, care nu a venit pentru că nu putea să vie.

Traiul se scumpește, câștigul cartelurilor industriale sporește considerabil; guvernul este incapabil să stăvilească anarhia comercială, vine cu un *spor mizer de 10%* după care traiul iară se scumpește, *cei 10% dați funcționarilor împreună cu sporul general al scumpetei sunt încasate de marii și micii*

exploatare ai consumatorului român aciuți în conducerea societăților și întreprinderilor, în consiliile lor de administrație și în rândurile multelor serii de mijlocitori paraziti. In asemenea împrejurări funcționarilor publici nu le trebuie nici o sportire de salarii, care nu însemnează altceva decât trecerea — pentru perioada 1 Decembrie 1937 până la 1 Aprilie 1938 — a 355 milioane lei din averea publică în patrimoniu particular al speculanților și exploatareilor, funcționarii îndeplinind doar funcțiunea de transmitători ai acestor fonduri dela Stat la particulari.

Problema salarizării juste și a ordinii în prețuri nu se poate rezolva prin sporuri de lefuri, ci prin introducerea unei discipline economice. Introdusă care nu o poate face un guvern sau conducători cointeresați, direct sau indirect, în acțiunea nefastă de exploatare și speculare a consumatorului român de toate categoriile.

Acest studiu critic privitor la viața economică a Țării noastre în timpul guvernării liberale dela 1934—1937, recunoaștem, este foarte sumar și cuprinde numai prezentarea câtorva compartimente din complexul a ceea ce se numește în general, economia națională a unei țări. După cum am menționat la început, aceste precizări au fost determinate de o dare de seamă a dl-ului M. Cancicov, ministrul finanțelor în guvernul liberal și de un expozeu al prim-ministrului aceluiaș guvern, dl. Gh. Tătărescu. A fost deci firesc ca în acest examen critic să mă ocup, în primul rând, de problemele ridicate în aceste două expuneri, pentruca opinia publică să ia cunoștință de starea adevărată a lucrurilor, așa cum ea este prezentată în publicațiunile oficiale și cu greutate și așa cum ne obligă să o cunoaștem din observarea și interpretarea obiectivă a realităților.

Scopul urmărit prin această examinare critică nu este acela de a nega complet binele pe care un guvern — oricare ar fi fost el — l-ar fi făcut țării. Nu ne ademeneste calea parcursă de d-nii Tătărescu și Cancicov, aceea a negării oricărei înfăptuiri din partea altor guverne neliberale, aceea de a crede și a spune că fericirea Țării își are începutul numai în ziua în care guvernul României a trecut asupra partidului liberal. Asemenea afirmațiuni nu onorează pe cei ce le fac și nu servesc cu nimic teza pe care vor să o susțină. Oricât de neevoluată ar fi considerată de unii opinia publică românească, ea știe totuși să deosebească mulțumitor binele de rău, fapta creatoare de frazeologia lipsită de conținut; bunul simț, de care lumea românească nu este lipsită cu totul, știe încă să atribue merite și vină după cuviință și greșesc mult acei cari cred — și dl. Gh. Tătărescu este printre aceștia — că patosul radiofonic sau sfidarea bombastică pot fi mijloace potrivite pentru a ține locul adevărului și faptei pozitive.

Și dacă totuși, uneori, cuvintele din această expunere vor fi fost tari, utilizarea lor ne-a fost impusă de felul exprimării fostului prim-ministru și al fostului ministru de finanțe. Acest studiu sumar a fost scris înainte ca voința națională, exprimată în alegerile pentru Parlament din Decembrie 1937, să fi fost cunoscută. Acelui „Da sau Nu?” cu care dl. Gh. Tătărescu a ținut să-și prefăteze campania electorală îndreptată cu o necunoscută violență de limbaj împotriva partidului național-țărănesc, Țara i-a răspuns respicat și, de bună seamă, desmetecirea orgoliului sfidător nu a întârziat să se producă.

Modestia în gesturi și vorbe, dârzenia în inițierea și desăvârșirea faptelor pozitive în folosul obștii românești, nu vor trebui să fie niciodată pierdute din vedere de acei cari dețin situații de răspundere în viața unui neam. Și mai ales, prezentarea cu omenie a adevărului să nu lipsească din vorba și scrisul celor cari conduc oamenii și popoare.

VICTOR JINGA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Expansiunea fascismului

„Fascismul nu e o marfă de export“, — a declarat pe vremuri, cu gesturi teatrale și patetic, Mussolini. Poate, a fost sincer sau poate a fost numai o acoperire tactică necesară momentului istoric. Fapt este, că s'au găsit foarte mulți să accepte această afirmație și mai ales ca diversivune în contra acelor, care arătau întemeiat tendințele expansioniste ale fascismului. Dacă Mussolini a fost sincer când a făcut această afirmație categorică, a dat dovadă de necunoaștere a legilor, cari determină și transformă structura socială. O asemănătoare dovadă au dat și democrații cari așteptau dintr'un an în altul prăbușirea regimului fascist.

Nici unul, nici alții nu cunoșteau datele problemei. Deaci concluziile greșite ale amândorora și desmintirea categorică a evenimentelor. Fascismul nu s'a prăbușit încă și a devenit o marfă de export.

O a treia greșală au făcut și aceia, cari credeau într'o Italie pacifică și mai ales nerevizionistă. Și toate aceste greșeli au provenit din aceeași neinterpretare a factorilor structurali interni, cari în ultimă instanță determină și directivează politica externă a unui stat. Politica externă este determinate în cea mai mare măsură de factori sociali, iar nu de formule spirituale sau de iubiri platonice în jurul unei idei de rubedenie sau de rasă. Și numai așa se explică preținia italiană cu Unguri turanici și nu cu noi latini.

Dacă țineam seamă de structura internă a Italiei, nu am fi avut deziluziile cari ni le-au cauzat ultimele două discursuri ale Ducelei. Și nu am fi făcut responsabil un singur om de atacurile revizioniste ale acestuia. Revizionismul italian este *inerent, structural*, stadiului de dezvoltare actuală a Italiei. Căci societatea italiană se definește prin cele două trăsături fundamentale cari o caracterizează: *feudalismul agrar* și *feudalismul industrial* de-o parte și o masă de muncitori și țărani fără cuvânt în politica internă și externă. Politica externă revizionistă a Italiei este politica marelui capital revanșard lipsit de debușee, de colonii.

Poate că Mussolini a fost sincer când a spus că fascismul nu e marfă de export. Și a fost sincer, fiindcă în acel moment capitalul nu se refăcuse încă din războiu. Refăcut însă cu aju-

torul ducelui, acesta subjugă întreaga politică externă directivând-o și acomodând-o intereselor sale. Cine conta acum câțiva ani pe o apropiere atât de mare între Germania și Italia? Cei mai mulți se bazau în afirmațiunile lor pe un conflict ireductibil între imperialismul german și cel italian. Iată însă, că interesele încep să se armonizeze și axa Roma—Berlin să devină tot mai puternică. Și Roma nu mai face azi nici un pas în politica externă fără consimțământul Berlinului. Aceasta o dovedesc din în ce mai dese vizite la Roma și la Berlin.

Sabotările tuturor conferințelor internaționale încă fac parte din mijloacele anterior fixate de aceste două țări structural revizioniste. *Intereselor și luptei comune* ale acestora se opun în politica externă *interesele divergente* ale imperialismului englez și ale democrației pacifice franceze. Lipsa aceasta de unitate înlesnește triumful ușor al fascismului revizionist pe plan internațional.

Agitațiile din Palestina, mișcările revoluționare din Maroc și lovitura de stat din Brazilia confirmă această teză și înfirmă declarațiile dlui Mussolini.

Fascismul este structural predeterminat la expansionism și revizionism.

Departele de a fi o marfă numai pe piața internă, fascismul italian, după cucerirea Abisiniei, după încercările disperate cele-a făcut și le mai face încă în Spania, după lovitura din Brazilia, acum încearcă în Palestina să înlăture influența și atotputernicia seculară a capitalismului englez. Unui capitalism raționalizat până la exces și susținut de o voință unitară și confundat cu statul însuși. Anglia opune un capitalism cu interese divergente și cu accentuate lupte intestinale între diferitele trusturi.

Imperialismul englez va fi silit să facă noi concesii, înlesnind prin aceasta noi triumfuri fascismului italian.

În lupta, care se dă, va triumfa acela, care e mai bine organizat, mai unitar și mai bine susținut de stat.

Pe deasupra intereselor și intențiilor tuturor, fascismul a devenit marfă de export.

Acest conflict dintre cele două forțe, cari se ciocnesc mereu, va duce în mod inevitabil la război. Până atunci însă fascismul va mai avea de înregistrat succese, dar numai de natură externă.

B. S. BLAGA

ÎNSEMNĂRI

D-1 Ion Mihalache părăsește președinția

Timp de 4 ani a fost președinte al partidului național-tărănesc, dl. Ion Mihalache. Timp de 4 ani acest partid a fost onorat cu o președinție de mari dimensiuni etice și de o excepțională valoare socială; marea inteligență, lupta îndelungată și voinicească pentru deșteptarea și ridicarea țărânimii, excepționalele însușiri de animator și organizator, înaltul sentiment al demnității și strălucitul talent de orator fac din dl. Ion Mihalache cel mai de seamă exponent al țărânimii române din ultimii zeci de ani și una din cele mai proeminente personalități ale vieții publice românești.

În fruntea partidului național-tărănesc dl. Ion Mihalache a venit mânat de forte organice de felul celor cari fac să răsară brazii în munți și stejarii pe câmpie; nici un calcul de club, nici o regizare de ambiții nu a stat la originea președinției acestui mare caracter; însușirile excepționale ale omului, temeiturile morale, naționale și sociale ale luptei sale, căile de viitor ale românismului, toate acestea la un loc au trimis pe dl. Ion Mihalache în fruntea celui mai popular partid politic al țării, partid creat — în mare parte — prin ostenele sale îndelungate, prin puterea credințelor sale misionare.

Totul se săvârșise pentruca porțile mării așteptări să fie larg deschise; prin ele urma să treacă, biruitoare, armata țărănească, în frunte cu marele ei căpitan. Piatra fundamentală: lupta, credința și cunoașterea, — erau pe cale să se așeze la temelia noului Stat. Lumea cea mare a satelor își aștepta împlinirea destinului, zidirea României noi, Românie a țărănilor. Jertfa lui Horia, a lui Tudor și a lui Avram Iancu își aștepta răscumpărarea prin Ion Mihalache; țărâtimea română avea să primească, prin Ion Mihalache, răsplata îndelungatelor ei îndurări.

Omenia a sfătuit totdeauna căpeteniile țărâtimei să caute înțelegeră, în ceasurile mari, cu Domnii Țării; așa au făcut căpeteniile dela 1784, 1821 și 1848; așa a făcut și Ion Mihalache. Viena nu avea cum să 'nțeleagă sbuciumul Albacului, dorurile Iancului. Dar vremea lui Ion Mihalache era altă: de astădată înțelegerea avea să se zămislească în cuprins de hotare românești, în minte de Domn român al unei Țări de țărani, pe seama acelora cari în tranșeele întregirii de neam și Țară arătară vlăstarului domnesco zâmbetul și hotărârea lor voinicească de a lupta și învinge. Înțeleptul părinte al Domnitorului de astăzi a făgăduit și a dat țărănilor pământ și vot; luminatului său fiu îi vine îndemn de sub lespedea dela Curtea de Argeș să deschidă larg căile progresului de tot felul pe seama celor mulți din cele aproape 15.000 de sate ale României.

Cu acest comandament misionar avea să primească și să îndeplinească funcțiunile puterii în Statul român marele și luminatul țaran Ion Mihalache

Pentru întâia dată în istoria politică a Țării noastre au stat, față în față, Domnitorul cu cel mai reprezentativ om al poporului său de țărani. Situația era împede, soluția ei, tranșantă și unică. Un moment pe care Domnitorul unui neam de țărani trebuie să-l dorească și să-l aștepte cu pasiune, se ivise. Ion Mihalache garanta, prin trecutul, însușirile sale eminente, prin forța și seriozitatea organizației politice al cărei conducător era, deschiderea unei epoci de înnoire și propășire după care țărâni-

mea noastră jinduește de atât amar de vreme; nimeni mai mult decât el nu cunoaște și nu simte nevoile și așteptările lumii dela sate. Organic, sufletul, mintea și energia lui Ion Mihalache se alimentează, zi de zi, din atmosfera și realitățile satelor românești și ale locuitorilor ei. Știu acest adevăr toți cei cari au umblat pe urmele marelui animator și ziditor, în Topoloveni, la Dobrești, în tot județul Muscelului, pretutindeni în Țară unde Ion Mihalache a avut de dat un sfat, de pornit o acțiune, de rostit un cuvânt totdeauna greu și luminător.

Audiența d-lui Ion Mihalache la Domnitorul Țării va rămâne, pentru totdeauna, un moment impresionant în istoria politică a României. Cu sinceritatea și cu sentimentul de demnitate niciodată și de nimemi contestat, președintele celui mai puternic partid politic al României a spus Domnitorului ce simte și ce crede pe seama Țării în acel moment. A fost ascultat până la capăt și aprobat. Audiența s'a ncheiat cu recomandarea cunoscută, pe care însă, dl. Ion Mihalache nu a putut-o accepta; imposibilitatea acestei acceptări era, în mod prealabil, evidentă. Despărțirea a fost simplă în măreția ei și tragică: Regele a sărutat pe Președintele Ion Mihalache a cărui replică a fost: „Ți sărutat un obraz curat, Majestate“.

Aceste evenimente au îndemnat pe dl. Ion Mihalache să părăsească conducerea partidului național-țărănesc. Vigoarea și convingerile d-sale au rămas intacte; d-sa a înlesnit aplicarea unei alte orientări strategice în lupta partidului. Cu aceleași obiective național-țărănismul continuă lupta; în primele rânduri ale luptătorilor dl. Ion Mihalache ține frontul țărănismului a cărui isbândă a putut fi întârziată, dar nu va putea fi niciodată înlăturată.

* * *

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În ședința Comitetului executiv al partidului național-țărănesc, ținută la București, la sfârșitul lui Novembre, dl. I. Mihalache demisionând dela Președinția acestui partid, și-a încheiat astfel cuvântarea:

„... Dacă m'am achitat conștiincios și demn nu știu, dar ceiace știu este că m'am silit și mi-am făcut datoria. Socot că am dat partidului puțința prin contactul cu pământul, prin contactul cu realitățile, prin studii, prin reorganizare, prin disciplină și acțiunea permanentă încununată de succes în lupte, — să definitivăm o ideologie și un program de baze național-sociale, în cadrul sistemului monarhic constituțional.

„... Se accentuiază de azi înainte lupta pe terenul constituțional, fără a părăsi bazele sociale.

„Pentru a purta această luptă, cu coeficienți maximi, cu un potențial politic și moral sporit, se impune: ca o condițiune sine qua non ca la conducerea partidului să vină acel care pentru națiunea întregă este simbolul luptelor constituționale și o autoritate de necontestat, dl. Iuliu Maniu. (Ovațiuni).

„Dacă prezența modestei mele persoane în fruntea partidului va fi fost o necesitate în perioada sa de refacere programatică și gospodărească, astăzi constituționalismul este cuvântul de ordine în politica statului român. Și potențialul maxim îl oferă în fruntea nouilor lupte, Iuliu Maniu.

„Partidul va sta întreg și solidar în jurul lui. Avem mândria să constatăm că între fruntașii partidului, cu cari am examinat situația, nu există nici o deosebire de vedere și că întreg partidul stă astăzi — fruntași, cadre și ostași — în jurul lui Iuliu Maniu. (Aplauze).

„Numele lui în această împrejurare, în afară de personalitatea lui, este însuși un simbol. Este un sunet de alarmă, care poate străbate mult mai departe decât modestul meu nume și glas.

„... Am fost ținta atâtor atacuri, atâtor ofense. Știu că acestea au putut face sânge rău și prietenilor mei — ofensa președintelui se resimte și de partid. Am ținut să mă răzbun nerăspunzând cu ofense; și

să vă răzibun și pe d-voastră ținând sus fruntea și oferind atacurilor o conștiință senină și un obraz curat. (Aplauze).

„Nimeni nu e sigur de sângele său; și nimeni nu are merit sau vind de sângele adus de alții în vinele lui. Dar fiecare e stăpân pe sufletul și apucăturile sale — și să poate cinsti cu ele când sunt bune, răspunde de ele când se manifestă în chip neplăcut și dăunător. Altfel n'ar mai exista nici codul penal, nici codul moral.

„Nu știu ce fel de sânge îmi vor fi lăsat strămoșii.

„In micile mele călătorii n'am simțit însă nici o reacție a celulelor mele organice în mijlocul operilor bizantine, desigur foarte frumoase; dar am simțit „cutremurul celular“ al tuturor fibrelor mele și toată aprinderea înclinărilor mele când am văzut în Roma apeductele, canalizările, fântânile, drumurile, templele, teatrele, Forul... Emoția mă poseda ca și cum ași fi fost eu însu-mi arhitectul și inginerul.

„Țăranul din Topoloveni n'a venit cu pedigriri în politica țării; nici cu nume, nici cu avere, nici cu situații sociale; n'a fost măcinat de ambiții, n'a alergat după glorie și mărire.

„Dar el N'A ȘTIUT MINTI, nici pe cei de jos, nici pe cel de sus. N'am vorbit ce n'am știut; n'am întreprins ce am crezut că nu pot; n'am ambiționat la mărire și la avere; mi-am potrivit fapta cu vorba și cu portul.

„Dacă acestea constituiesc un capital, îl las Partidului și prin el țărăniei române.

„Duc și sufletul și cămasa, tot așa de curate, precum le-am adus de acasă, dela izvor. Mai curate decât „uniformele voluntarilor“ de pe Calea Victoriei, expuse în galantare și apoi aruncate după primele bubuituri de tun la Turtucaia, — mai curate decât conștiința plină de compromisurile zig-zagurilor unei politici de jidov răătăcitor, a celor ce țin cu orice chip să mi se înfățișeze mie ca dascăli de politică.

„Țăranul din Topoloveni a trăit douăzeci de ani în mijlocul politicii Bizanțului bucareștean; dar de el apucături de Bizanț nu s'au prins, și dela profesori bizantini n'a putut învăța nimic.

„Imi declin deci apucăturile atavice de Bizanț.

„In schimb, în sufletul lui este întipărită cu slove de foc o pagină de istorie romană. Se cheamă: Pilda lui Cincinatus.

Cincinat lasă comanda.

Cincinat pleacă la plug.

Face și țăranul dela Topoloveni, cu modesta lui situație, tot așa. Pleacă și el la plug.

„Cu urechea atentă la trâmbița comandanților lui, pentru care va lăsa ori când plugul, să sară iarăși la catapulle pentru dărâmarea zidurilor în care zace Dreptatea ferecată în lanțuri.

„Domnule Maniu, ia comanda și dă porunca.

„Fă ultimul act de supunere.

„De acum, se supune „soldatul Mihalache Ion“.

Iubiți colegi,

„Faceți formele noiei investituri cu aceiași hotărîre și elan și credință cu care dezbrac eu toga președințială“. (Aplauze îndelung prelungite).

D-l Iuliu Maniu reia președinția

Dela sfârșitul lunei Noemvrie președinția partidului național-țărănesc a trecut asupra d-lui Iuliu Maniu. Până atunci, dl. Iuliu Maniu mai fusese încă 12 ani președinte al acestui puternic organism politic; în acest răstimp d-sa a condus cu o destoinicie și o vigoare puțin cunoscută la oamenii politici români opoziția împotriva oligarhiei liberale abuzive și a instrumentelor ei, ducând partidul la isbânda din toamna anului 1928.

Dl. Iuliu Maniu aduce în politica României noui tenacitatea omului consumat în lupte și deprins să învingă, o perfectă onestitate personală, atașamentul indistructibil la gândirea democratică, duhul de legalitate, Iuliu Maniu înfățișează istoria viei a Ardealului în celace această provincie a avut mai de seamă în vremea din urmă. Conducător al întâiului guvern al Ardealului eliberat și șef al primului guvern democrat al României întregite, dl. Iuliu Maniu și-a pus în slujba națiunii toate însușirile și întreaga sa putere de muncă.

Astăzi, dl. Iuliu Maniu cărmuiește partidul național-tărănesc sub semnul lozincilor: constituționalism și demnitate națională; partidul întreg urmează cuvântul marelui lui conducător. Lupta întreprinsă e dărză, grea, dar dl. Iuliu Maniu știe să fie „strașnic în luptă și marinos în pace“; partidul, încrezător în misiunea sa și solidar cu președintele său, știe că se află pe drumul cel drept la capătul cărui va găsi biruința.

Extragem câteva părți din miezoul și categoricul discurs ținut de dl. Iuliu Maniu la sfârșitul lunii Novembre, în fața comitetului executiv al partidului, când și-a asumat, din nou, răspunderea conducerii partidului național-tărănesc.

După ce dl. Iuliu Maniu înfățișează starea de lucruri din țară, continuă:

...„Eu, Domnilor, nu pot suporta această atmosferă în țară, fără de a pune tot ce pot în serviciul scopului ca această stare de lucruri să fie schimbată.

„Sunt hotărât să lupt din toate puterile mele în frăție cu d-voastră și în deplină solidaritate. Vă rog și pe dvs. să refuzați a suporta această atmosferă umiltoare, ca să faceți tot posibilul ca acest neam, această nobilă națiune să iasă din aceste cătușe, care nu numai sufletește sunt umiltoare, dar istovesc și fizicul și o împiedică să meargă pe calea ei de dezvoltare vecinic ascendentă. Peste tot, contradicții și paradoxe revoltătoare. Și dacă în politica internă sunt aceste paradoxe, aceste contradicții, nu mai puțin sunt în politica externă.

...„Trebuie înlăturare formele goale, trebuie să năzuim a realiza esența și înțelesul adânc al lucrurilor și trebuie înainte de toate înlăturat sistemul dictatorial, care ne stăpânește și umilește și trebuie înlăturat pericolul ce ne amenință a se permanentiza.

...„Nu să fim noi târați în acțiuni și atitudini, ci să fim o dinamică forță, care dacă nu orientează, care dacă nu conduce, căci suntem poate prea mici pentru aceasta, dar să contribuim în prima linie la rezolvarea marilor probleme de care depinde pacea lumii și siguranța statelor mici din această parte a noastră.

...„Ca să putem face însă aceste lucruri, trebuie înainte de toate ca însuși elementul românesc, constituitorul acestui Stat, să fie în situațiunea morală, politică, socială, culturală și economică, ca să poată conduce cu autoritate în această direcțiune Statul, Statul său creiat cu jertfele sale.

...„Partidul nostru, la înfăptuirea sa, în 1848, a avut ca bază, ideea națională, nu numai în sensul politic de libertate și independență națională, ci și în sensul social și economic, ca poporul să fie ridicat din punct de vedere cultural și material.

„De aici a pornit programul acestui partid și dvs. puteți să controlați toate programele făcute până la fuziunea norocoasă, pe care am făcut-o în 1926. Toate au avut la baza lor ideea națională în acest sens de libertate națională și independență națională, desăvârșirea politică, prosperitatea economică și culturală. (Aplauze).

„Domnilor, sunt obișnuit să vorbesc clar. Vă declar dvs. în mijlocul vâltoarelor demagogiei, care se aruncă în multe părți ale țării, că eu nu sunt antisemit și nu sunt nici un fel de anti. Eu sunt pro pentru neamul românesc. (Aplauze).

„Eu nu sunt dușmănos față de nimeni; nu persecut pe nimeni. Nu fac nedreptate nimănui. Dar sunt pentru ridicarea elementului românesc

pentru întărirea lui și sunt pentru ideea că statul român național cu toate forțele sale trebuie să ajute elementul românesc. (Ovațiuni).

„Nu vreau nedreptate. Nu vreau nici lipsirea nimănui de drepturile sale născute în momentul când a venit pe lume. Eu sunt pentru dreptate, nu din mărinimie și dintr'o pornire sufletească, care este o predispoziție individuală a firii mele, ci pentru că știu că dreptatea este caritatea rațiunii. (Aplauze). Dreptatea este caritatea inteligenții, adică creerea și răzbuțul. Ce a fost monarhia austro-ungară decât o perpetuare a nedreptății? Care i-a fost soarta? S'a distrus.

„Deaceia, Domnilor, eu așa crede, că Statul român ar trebui să inaugureze o politică de stat, prin care, în mod organic și sistematic să protejeze elementul românesc, ca să refacă ce a pierdut sub împilări de secole.

... „Am o rugămintă și CĂTRE TINERIMEA ROMÂNĂ. Am rugămintea ca să-și dea seama că nu de noi aceștia care avem părul cărunt este vorba astăzi, nu se discută de soarta noastră, a celor care am petrecut deja o bună parte a vieții. Noi am avut unele satisfacții care ne pot mulțumi. Astăzi este vorba de ea, de tinerețea noastră, de viitorul ei. Este vorba de ea cum și unde va putea să-și manifeste în viața de stat cunoștințele și puterea de muncă. Și când este vorba de tineret, el și nu uita că nici într'un partid nu a fost tinerețea atât de apreciată ca în al nostru.

„Conducătorii bătrâni au dat loc de afirmare generației tinere, care, cu temperament tânăr, cu vâltoarea firei lui, cu focul care svâcnește în sângele lui, cu energie tinerească, putea să dea mai mare avânt luptelor ce s'au succedat. Cine a fost în Ardeal în 1848 în fruntea mișcării? Patriarhii bătrâni? Nu! Avram Iancu avea 24 ani, Simion Bărnuțiu avea 40 și câțiva de ani.

„Apoi în 1918, oamenii de mare valoare, de mare autoritate, Pop de Băsești, Iuliu Coroian, Tudor Mihaly și ceilalți pe cine l-a încredințat să ducă în vremuri grele de revoluție la îndeplinire, destinul națiunii. Pe cine a suprapus lor? Pe noi, pe tineri. Cel mai bătrân în Consiliul Dirigent, afară de Suciul, Ștefan Pop și Vaida, am fost eu abia trecut de 43 de ani. Nu s'a uitat la tinerețea mea. Din contra, mi-a ordonat să iau destinele aceluși colț de țară. Dar în 1928, n'am apelat eu la toate elementele tinere? Cine a fost mai bătrân de cât mine în guvernul prezidat atunci de mine? Ștefan Pop și Vaida.

„Dacă noi angajăm tineretul la luptă, când este vorba să-i dăm posibilitatea să muncească pe baza calităților dovedite, nu pe bază de lichelism, noi apelăm tot la generația tânără, dându-i tot rolul cuvenit.

„Prin urmare, în partidul acesta pot avea încredere și bătrânii, că le respectăm porțile, îi ținem la muncă, nu-i înlăturăm, nu-i deblocăm, ca în alte părți, dar tot așa și tinerii, pentru că le dăm locul cuvenit, punându-i chiar în frunte și chiar în locurile de cea mai mare răspundere“.

Tineretul național-țărănist ardelean

În lupta partidului național-țărănesc din Ardeal contribuția tineretului este deosebit de importantă. În general, se crede, că tineretul ar fi înecadrat, în marea lui majoritate, în partidele de extremă dreaptă și că, deci, adeziunea lui la partidele democratice ar fi foarte redusă. Realitatea este alta. Partidul național-țărănist are în rândurile lui tineret numeros și cu un nivel intelectual foarte ridicat; deasemenea, tineretul dela sate, în mare număr este organizat în hotarele partidului național-țărănesc.

Clujul, capitala Ardealului, are un grup foarte mare de tineri național-țărăniști: profesori, avocați, medici, ingineri, funcționari de tot

felul și alții. Activitatea practică și intelectuală a tineretului național-tărănist dela Cluj este intensă; să amintim numai cercul de studii al tineretului, ciclurile de conferințe publice foarte populate, revista „Țara de mâine“, scrisă și îngrijită de tineret, participarea vie și compactă la propaganda electorală și alte manifestațiuni pentruca să ne dăm seama că tineretul național-tărănist clujan nu are nimic de invidiat la alte organizații politice ale altor partide.

În fiecare județ ardelean și bănățean sunt nuclee puternice de tineret național-tărănist. Atât numericeste cât și calitativ, tineretul național-tărănist este, pretudindeni, înaintea organizațiilor tineresti ale altor partide. Tineretul își are lozincile lui de luptă: democrație, naționalism, țărănism; tineretul prețuește libertatea și detestă regimurile dictatoriale, el este atașat democrației disciplinate și se împotrivesc anarhiei și bunului plac, el vrea reforme morale, culturale, sociale și economice pe seama neamului românesc, el revendică necesitatea întronării dreptății sociale, doborârea oligarhiilor exploatoare de orice apartenență etnică, el ridică principiul și fapta morală la supremă prețuire în vieța unei societăți, el vrea ierarhizare de valori și triumful tineretii creatoare în organizația de partid și în activitatea obștească.

Tineretul național-tărănist crede în principiul muncii și al îndeplinirii datoriei și revendică în organizația de partid locul ce li-se cuvine. Partidele adverse au pus în primă linie tineretul; nu li-se va putea face față decât tot cu batalioane de tineri, atât în luptă, cât și în situațiunile de răspundere. Cei vârstnici și oboșiți să înțeleagă că forțele vii și noi cer să li-se facă loc din timp; aceasta atât pentru triumful ideilor, cât și pentru întărirea organizației de partid. Torțele luptei și ale răspunderilor să fie trecute în mâinile viguroase, în mințile vioaie și în sufletele curate ale tineretului. Cei cari vor înțelege acest comandament imperios, vor dovedi superioritate, înțelepciune și tineretul îi va venera și îi va iubi; opoziționiștii acestei succesiuni normale nu sunt printre cei cari iubesc progresul, adevărul, omenia, ei sunt printre cei cari nu au un ideal în luptă, ei se orientează numai după interesele biete conservări proprii. Colaborarea dintre tinerii destoinici și bătrânii înțelepți duce la maximum de rezultate; monopolizarea prea îndelungată a situațiunilor numai pe seama unora creiază stări de dezechilibru moral, ceiace nu servește nici lupta și nici scopurile ei.

Partidul național-tărănesc tânăr și viguros va înfrunta toate greutățile ce se așează deacurmezișul drumului lui. Democrația deabia s'a arătat la orizontul politice românești; bărfirea ei rezultă dintr'o regretabilă confuzie care, în chip vinovat, se face între stările neconvenabile cari sunt la noi și adevărata democrație pe care societatea românească n'a cunoscut-o niciodată. Pentru realizarea acestei democrații luptă național-tărănismul; și tineretul are mari și multe justificări ideologice și practice pentruca să lupte pentru democrație în cadrul căreia el găsește putința propriei înălțări spirituale și putința ridicării, pe toate tărâmurile, a societății românești.

Organizarea tineretului german

În Decembrie a fost în România dl. Baldur von Schirah, conducătorul tineretului german; d-sa a făcut unui ziar românesc prin un ajutor al său, declarațiunile de mai jos, pe cari le redăm, cu titlu de informație:

„Înainte de elaborarea legii din 1 Decembrie 1936 mișcarea întreprinsă de Fuehrer pentru educarea tineretului, cuprindea un număr de 5 milioane tineri voluntari, cari frecventau centrele de educare cu regularitate.

Imediat după aplicarea acestei legi, care stabilea ca tot tineretul german să facă parte din această mișcare națională, numărul aderenților s'a mărit cu încă 2 milioane.

În străinătate se va înțelege greu această cifră. Ea se explică prin aceea că înainte de revoluția național-socialistă, exista — ca și acum — un crez întărit prinuciderea a 21 de mii de tineri de guvernul care a precedat venirea dlui Hitler la putere.

Legea din 1936 nu a făcut altceva decât să legalizeze o stare de fapt. Pentru a conduce această enormă armată de tineri entuziaști, era necesar un om cu o energie mai mult decât omenească, un îndrumător adevărat. Fuehrer-ul l-a ales pe baronul Baldur von Schirach, cărui a s'a incredințat mai întâi, conducerea școlilor superioare național-socialiste.

Datorită calităților sale excepționale și numeroaselor simpatii pe care și le-a creiat în rândurile tineretului, Von Schirach a convertit în scurt timp la național-socialism întreaga studențime germană. Doi ani mai târziu i se incredințează suprema conducere a tineretului Reich-ului, funcțiune considerată de legea din 1936 identică în grad cu aceea a unui ministru de stat.

În această mișcare sunt încorporați toți tinerii, începând dela al zecelea an al existenței lor până la 18 ani. În această perioadă de timp, tinerii se împart în două categorii:

Deutsches Jungvolk (sau Pimpfe, cum i se mai spune în vorbirea populară), care cuprinde copiii între 10 și 14 ani; și Hitlerjunge, în care sunt încorporați tinerii dela 14 la 18 ani. După această vârstă, atât băieții cât și fetele cari s'au remarcat în cei opt ani de înregimentare în mișcare, au dreptul de-a se înscrie în partid, fără ca această opțiune să fie obligatorie.

Programul acestei mișcări este de a forma o generație tare și sănătoasă, gata în orice moment să se jertfească înaltei interese ale țării.

Acest scop nobil va fi ajuns prin austeră educație pe care tineretul german o primește în răstimpul de vârstă ce l'am precizat.

Cu ajutorul cenzurilor culturale, în cadrul cărora se cultivă cântecul, portul și dansul popular, sufletul țăranului este format în lumina izvoarelor de cultură națională. Educația se desăvârșește astfel, prin adaptarea ei la vârstă elementului om.

Instrucția propriu zisă cu arma, nu există în programul de lucru al mișcării decât cu totul incidental. Tirul este considerat ca un simplu antrenament sportiv și de pregătire a ochiului. Educația militară în cadrul acestei organizațiuni, este cu totul înlăturată, fiind lăsată integral în sarcina autorităților de pregătire militară și premilitară, încheie precizările sale amabilul interlocutor.

D-I Eduard Benes elogiază democrația

Președintele Republicii cehoslovace a făcut lui „Agence litteraire internationale“ din Paris, la sfârșitul lui Decembrie, declarațiuni importante din cari noi extragem:

„... Statul nostru se găsește în fericita situație de a nu cere nimănui nimic și de a nu voi să ia nimănui nimic. El a organizat ordinea socială în lăuntrul frontierelor sale și a făcut tot ce trebuia pentru apărarea sa națională. Tot ceia ce se săvârșește în domeniul social și economic într'un număr oarecare de state ale Europei sub forma de regimuri noi — fie că e vorba de fascism, de național-socialism, sau de comunism — statul nostru l-a săvârșit pe cale de revoluție în primii ani de după război. Vorbesc de reforma noastră funciară, de legislația noastră socială înaintată, de egalizarea proprietății între diferitele clase, de stabilizarea regimului nostru de toleranță pe tărâmul naționalităților, religiei și culturii, de reglementarea tuturor chestiunilor eclesiastice, de consolidarea definitivă a temeliiilor unității cehoslovace, de ridicarea notorie a nivelului de viață a tuturor claselor populației în raport cu starea lor dinainte de război, de ridicarea generală, la noi, a nivelului de cultură și de edu-

cație, însfârșit, de executarea atâtor mari lucrări publice și de progresul general al tehnicii noastre.

Acestea sunt imensele avantagii pozitive ale Republicii și democrației noastre și, cu toate că aceasta nu înseamnă că lucrurile sunt perfecte la noi, totuși au o importanță fundamentală: Noi am făcut tot ce este esențial și tot ceia ce era neapărat binele public și echilibrul structurii noastre sociale interne. Ceiace alte state nu pot realiza decât cu prețul revoluțiilor, loviturilor de stat și altor procedee de violență, noi am făcut fără a recurge la ele. Iată de ce spun că suntem într'o situație internă fericită în comparație cu alte state.

„Nu vom înceta să pășim pe calea de până acum a politicii noastre interne: Colaborarea democratică cu respectul reciproc al partidelor, claselor, naționalităților, alegerea metodei evolutive în adoptarea de noi legi, de noi măsuri, de noi schimbări, mici, mari sau fundamentale, direcția politicii noastre sub semnul unei toleranțe eficiente în domeniul politicii, culturii, religiei și mai ales al naționalităților. Vom continua să ne inspirăm dintr'o credință și dintr'un devotament sincer față de idealul nostru de democrație și umanitate, ideal creiat de revoluția franceză și care rămâne și va rămâne totdeauna baza unui echilibru armonios între libertatea individului și datoriile sale față de stat, națiune și colectivitate socială, ideal care nu duce la o exagerare a individualismului, cum se poate constata în epocile dezvoltării lui clasice — ideal, care însă nu exagerază nici tirania statului, tirania colectivă împotriva individului, la care suntem deseori martori în Europa actuală. Acesta este idealul nostru, acesta este marele nostru patriotism hotărît și aprins, față de stat și de națiune. Și lui îi vom rămâne credincioși.

„Dacă minoritățile naționale voese, folosindu-se de posibilitățile, cari le sunt oferite de democrație, să obțină tot ceia ce au nevoie, o pot face cu condiția expresă — lucrul acesta trebuie să-l înțeleagă — de a convinge toată populația noastră de credința lor în idealurile democratice: numai astfel ele pot fi, pe acelaș plan, partenerul elementelor democratice ale naționalității majoritare. În această privință nu simt nici o nelisite nici în ceia ce privește pe germanii noștri. E drept că e nevoie de energie, de perseverență de răbdare, de liniște, de calm și, mai ales, și mai mult decât orice, de timp. Am toată încrederea în compatrioții noștri germani. Timpul lucrează la această evoluție: timpul va sfârși cu bine și această evoluție a compatrioților noștri germani.“

Populația agricolă și problemele demografice

Cercetările demografice, ce se fac pe o scară din ce în ce mai întinsă și după metode riguros științifice, ne înlesnesc cunoașterea vitalității poporului românesc, a situației natalității și mortalității la noi în țară. Pe lângă datele statistice adunate cu scrupulozitate și regularitate în „Buletinul demografic al României“, sub direcția supraveghere a d-lui dr. Sabin Manuilă, apar în ultima vreme îndeosebi studii ale căror concluzii ar trebui să pună pe gânduri pe guvernanții noștri. Căci trebuie și la noi, ca în alte țări, să se inițieze o eficiență politică demografică. Trebuie și noi să ne organizăm, să ne folosim de condiția fericită a poporului nostru, a cărui putere biologică vădește tinerețea acestei națiuni. Deajuns am trăit la întâmplare. Efortul nostru este necesar de acum înainte.

Aceste gânduri le actualizăm citind deosebit de interesanta cercetare a d-lui Marin Mișuț, intitulată „Probleme de populație românească“, (Institutul Economic Românesc). Pentru a lămuri adevăratul rol al păturii noastre rurale, pe care trebuie să-l joace în viața statului modern, autorul lucrării de care ne ocupăm se întreabă dacă lumea satelor noastre trebuie privită numai ca sursă de regenerare biologică a poporului, sau și ca un însemnat factor economic.

D. Marin Mișuț cercetează pe larg și bazat pe bogat material statistic problemele ce-și pune. Printre altele ni se arată că în țările sărace, populația crește simțitor, în timp ce în țările mai bogate, cu o civilizație mai înaintată creșterea este foarte mică. Natalitatea stă în raport direct cu numărul agricultorilor dintr-o țară, serie d. Mișuț și continuă:

Țările cu un indice de creștere superior sunt acelea, care au și o numeroasă populație agricolă. Așa sunt, de pildă, statele agricole dunărene (Bulgaria, Jugoslavia, România). Statele cu un indice de creștere inferior, sunt acelea cu procent mic de agricultori, cum este de pildă Germania, cu o populație agricolă de 23%, față de România, cu 79,2%, Bulgaria cu 79,3% și 75%.

D. Marin Mișuț ajunge la concluzia că în ce privește rolul populației noastre în Stat, trebuie să acordăm o deosebită atenție țărănimii ca factor național-economic, fără să scăpăm din vedere importanța sa ca sursă de regenerare a rasei și deasemeni să ne îngrijim serios de scăderea mortalității în satele noastre.

Am primit la redacție dela 1 Noembrie până la 31 Decembrie:

„Gând Românesc“ este în al 5-lea an și apare lunar la Cluj, editată fiind de „Astra“. Definindu-se „revistă de cultură“, cuprinsul ei este variat, însă preponderază scrisul literar și filozofic, poezia și cronologia caselor de editură, mai ales românești. „Gândul românesc“ este una din revistele mari și miezoase ale Ardealului, grupând — în special — în jurul ei condee tinere. Fiind editată de „Astra“, preocupările revistei s'ar cuveni să privească și alte domenii de activitate ardelenescă nu mai puțin importante și anume: viața socială, economică, demografică, etc. a acestei provincii a cărei cunoaștere ne-ar lumina multe situațiuni obscure sau deadreptul necunoscute, oferindu-ni-se soluții judicioase a căror necesitate este mult simțită. În numărul Nov.—Dec. întâlnim numele apreciate ale lui Vasile Băncilă, Emil Giurgiuca, I. Agârbiceanu și alții, precum și o cronică interesantă, revista încheindu-se cu o dare de seamă asupra mișcării culturale.

„Satul și Școala“ apare lunar la Cluj, de 7 ani, condusă de cunoscuții pedagogi, profesorii C. Iencica și D. Goga. Educația și învățământul sunt domeniile a căror destelenire și-a propus-o interesanta și bine redactata revistă clujană. Colaboratorii sunt, mai ales, din rândurile cunoscuților pedagogi clujeni, preponderând cei tineri. Teoria și metodologia pedagogică sunt permanent, amplu și iscusit prezentate de condee bine inițiate în acest domeniu. Redactând această revistă, profesorii Iencica și Goga îndeplinesc o îndatorire și o acțiune căreia i-se cuvin toate laudele. Numărul din Novembre al revistei este mai puțin cuprinzător, el fiind precedat de un număr foarte bogat și plin în care semnează d-nii V. Băncilă (Iubire, seriozitate și doctrină), D. Todoran, Dr. Al. Roșca, etc. Remarcăm studiul dlui V. Băncilă: „...trebuie — spune d-sa — ca educatorul să știe că realitatea e cu mult mai largă decât aceea a simțurilor și logiceii pozitive și că religia e chemată tocmai să dea sufletului dimensiuni de cunoaștere, cari nu se întâlnesc în toate celelalte obiecte la un loc, să dea certitudinea existenței și farmecului altei lumi, care prezidează vecinic lumea imediată. Cine nu e întors cu fața către cele fără față sensibilă și cu sufletul către bucuriile fără bucurii lumești, cel puțin în anume momente, nu poate fi adevărat inițiator în religie“.

„Pagini literare“, apar de 4 ani la Turda, odată pe lună. „Paginile“ grupează generația de scriitori ardeleni cari, credem că nu au împlinit încă 30 de ani; printre ei mai întâlnim și numele câte unui geronto-

erat al literaturii, aproape totdeauna cu contribuții inferioare celor mai puțin vârstnici. Nelipsitul I. Agârbiceanu ne procură doar plăcerea vizuală a dialogărilor; s'ar cuveni ca acest scriitor, cu oarecare nume, să scrie numai când are ceva de spus, dând pe seama tiparului adâncimi de simțire și înțelegere cari singure pot da valoare literară unor osteneli grafice. Numele dlor Grigore Popa, M. Beniuc, T. Mureșanu, V. Beneș, etc. sunt aproape totdeauna prezente. Dl. Romulus Demetrescu cetește mult, iar dl. Gr. Popa este, dela Paris, în permanentă corespondență cu Turda. Poeziile dlui M. Beniuc exprimă sensibilitatea și pătrunderea unui scriitor care are, totdeauna, de spus ceva nou și valoros. „Paginile literare“ și-au croit drum drept, substanțial și propriu în gândirea literară a Ardealului.

„Tara Bârsei“, care apare la Brașov, este o revistă cu trecut — apare de 9 ani — și cu o regularitate în apariție care impresionează. După cum ne spune și titlul, preocupările revistei privesc, mai ales, realitățile dintr'un colț de țară în care viața a pulsat și pulsează intens. Apariția revistei este îngrijită de harnicul și meritosul profesor brașovean Axente Banciu. În ultimul număr semnează d-nii: I. D. Condurachi (Diplomați români în trecut), O. Popa (Făgărașul sub regii unguri), Ax. Banciu și alții. Știm că de viața revistei brașovene se interesează, de aproape, și un mănunchi de tineri din acest oraș, a căror contribuție, în muncă, este prețioasă. Revista ar trebui să inițieze cercetări variate asupra stărilor actuale din Țara Bârsei; prea se ocupă numai de trecut, istoria aducând un material prea vast față de cercetările, privind prezentul. Unul dintre colaboratorii aproape permanenți și foarte valoros este istoricul brașovean, Aurel A. Mureșanu ale cărui desvăluri sunt deosebit de interesante. „Țărei Bârsei“ i-se cuvin multe laude și noi le facem cu toată sinceritatea.

„Munca“, revistă de politică socială și sindicală, care apare de 3 ani la București, sub direcția d-lui I. I. Mirescu, iese în condițiuni tehnice foarte bune, neegalate de partea redacțională. Doctrina social-democrată aplicată la societatea românească ar putea oferi unei reviste de felul acesteia material mult, variat și cu posibilități de tratare miezoase și interesante. Scrisul generalizator, nedocumentat în cifre, anchete, monografii, etc., nu mai este, nu mai poate fi agreat, pentrucă el nu poate servi cu folos, nici o cauză. Recomandăm d-lui Mirescu oferirea unui scris mai substanțial, din care să se desprindă precis situații și soluții pe cari muncitorimea română este în drept să le aștepte dela conducătorii ei. Numerele pe Nov. și Dec. aduc articole semnate de d-nii Mirescu, Bunescu, Roxan, Maikan, etc. și de d-na Isabela Sadoveanu, această harnică scriitoare despre viața celor nevoiași.

„Poporul“ este gazeta „Frontului Plugarilor“ și apare de 2 ori pe lună, la Cluj, sub conducere unui comitet prezidat de dl. prof. I. Poruțiu. Teza susținută de „Frontul Plugarilor“ ne este simpatică și ne bucură orice osteneală onestă pentru organizarea, luminarea și ridicarea țărânilor noastre; în această privință „Frontul plugarilor“ aduce o contribuție prețioasă. Organizarea politică a țărânilor în spirit democratic și cu revendicări democratice este o necesitate pe care ne bucurăm că a înțeles-o just „F. P.“. Meteahna mare a mișcării țărănești din România este că ea nu alcătuește un „front“ comun; principalul organism politic al țărânilor noastre este partidul naț.-țărănesc, vine apoi radical-țărănismul și frontul plugarilor. Oare, toate aceste organizații nu găsesc calea pe care să se întâlnească pentru o luptă coordonată și de mult așteptată de țărânilor română? Să caute această cale și să se așeze hotărât pe ea. „Poporul“ ar putea, credem, să fie scris mai substanțial; materialul nu lipsește, doar strângerea și elaborarea lui este deficitară.

„Afirmarea“ literară și socială este în al doilea an și iese la Satu-Mare, redactată de d-nii C. Popescu și O. Ruleanu. Vrea să fie și socială însă este numai slab literară. Nordului Ardealului i-s'ar fi cuvenit o revistă, care să se ocupe de marile lui probleme: culturale, sociale, economice, demografice, etc. Poeții talentați din acea parte de țară își găseau

debușeu și în revistele existente în altă parte. Am felicitat cu multă plăcere osteneala cu folos a celor grupați în jurul „Afirmării” din Satu-Mare; dar dreapta judecată nu ne permite. Indemnăm, cuviincios, pe colaboratorii acestei reviste să se întrebe dacă, cu asemenea prestații, aduc vre-o contribuție pentru mai binele românesc din acea parte de țară; noi ne-am întrebat și am și răspuns. Publicistica provincială poate însemna ceva numai în măsura în care nu etalează inexistente „creațiuni” literaro-poetice locale ci cercetează stări, lucruri și oameni din regiunea respectivă, oferind soluții bine gândite pentru ridicarea nivelului de civilizație și cultură locală. Să nu ni-se ia în nume de rău cele scrise aci, dar dreapta judecată ne-a obligat să o facem.

„Scântea” este revista literară, științifică și de folklor a elevilor dela liceul „Petru Maior” din Gherla, condusă de dl. Emil Precup, profesor. Această mică revistă aduce, lunar, încercările literare și de alt fel ale elevilor liceului menționat. Profesorul Precup merită toate bunele aprecieri pentru această inițiativă întreprinsă de acum 8 ani. De sigur, în jurul revistei s'a creiat un cerc, un laborator în care se judecă, anticipat, prestația elevilor, unde li-se dau îndrumări, unde profesori și studenți își adună contribuția pentru a spori interesul și dragostea pentru frumos și util. În numerele pe Nov. și Dec. în afară de scrisul directorului revistei întâlnim și numele elevilor: A. Cârneu, Tața Anca, Lăpușan, Talos, Roman Teodor, Bidian, etc. Se face cronica școlară și altele.

„Plaiuri Săcelene” — Satulung; „Școala Basarabiei” — Chișinău; „Progres și Cultură” — Tg.-Mureș; „Orientări” — Moinesti; „Exportul Animalelor” — Buc.; „Tărănismul” — Buc.; „Românul” — Arad; „Secolul XX” — Turda; „Gândul Vremii” — Iași; „Familia” — Oradea; „Frontul Agronomic” — Buc.; „Parlamentul Românesc” — Buc.; „Viața Basarabiei” — Chișinău; „Libertatea” — Buc.; „Indep. Econ.” — Buc.; „Tărănismul Românesc” — Arad; „Tărănismul Bănățan” — Timișoara; „Vitri-na” — Bârlad; „Tribuna Noastră” — Cluj; „Graiul Maramureșului” — Sighet; „Solia Dreptății” — Orăștie; „Gorjanul” — Tg.-Jiu; „Gazeta Brașovului”; „Voința Banatului” — Timișoara; „Foaia Poporului” — Sibiu; „Școala Maramureșană” — Sighet; „Glas Românesc” — Odorhei; „Cooperafia” — Buc.; „Aurora Romanatului” — Buc.; „Gazeta Ciucului” — Gheorgheni; „Solia” — Orăștie; „Astra” — Sighet; „Cronica” — Baia-Mare; „Semănătorul” — Bazargic.

AM MAI PRIMIT LA REDACȚIE:

Titu Onișor, referent la Consiliul legislativ, „Opera Legislativă a Consiliului Dirigent”, pag. 23, Buc. 1937.

Victor Stanciu, „Serbarea arborilor și a păsărilor”, pag. 29, Cluj, 1937.

G. Vâlsan, „Conștiință națională și geografie”, pag. 51, Cluj, 1937.

Gh. Tulbure, „Școala sătească din Ardeal în epoca lui Șaguna”, pag. 105, Cluj, 1937.

Sever Bocu, „Universitatea de Vest”, pag. 49, Timișoara, 1937.

Asupra acestor cărți vom reveni.

Cuprinsul „Țării de Măine“ în anul 1937:

Nr. 1—2.

Valer Moldovan, Conferințele naționale ale Românilor de dincoace de Carpați.

Bucur Schiopu, Gândirea filozofică și viața socială.

E. Mezincescu, Situația țărănimii în Germania hitleristă.

I. Georgescu, Școala primară în Statul național-țărănesc.

M. B., Priviri retrospective.

O importantă și frumoașă înfăptuire tinerească: Cooperativa „Mercur“ a studenților și licențiaților Academiei comerciale din Cluj.

Nr. 3.

Virgil Madgearu, Românizarea vieții economice.

Ion V. Tarția, La cotitură de istorie.

George Vulcu, Psihoza germană.

I. Delavârfuri, Idealul generației noastre.

Aurel Vlăsceanu, Intre două alternative.

Nr. 4—6.

Victor Jinga, Agrarianismul cehoslovac.

B. Schiopu, Structura socială a Cehoslovaciei.

Aug. Tătaru, Cehoslovacia în bazinul dunărean.

P. Suci, Problema exploatații agricole.

Ion Oancea, Politica agrară a liberalismului.

Nr. 7—8.

Victor Iancu, Drept și forță.

C. Drăgulescu, Starea claselor mijlocii în Germania.

T. Mihăilescu, Răscoala dela Bobâlna.

Ion Georgescu, Culturalizarea maselor.

Nr. 9—10.

Aurel Pampu, Desvoltarea copilului și mediul social-economic.

Victor Iancu, Personalitatea lui T. G. Masaryk.

B. S. Blaga, Capitalismul și criza civilizației.

I. Ungureanu, Intre d. Ion Mihalche și I. P. S. Miron Cristea.

Gh. Bădescu-Asef, Imperativul unei generații.

Gh. Brânduș, Consumatorul și specula.

Aug. Tătaru, Evoluția ideii de federalizare a statelor europene.

Nr. 11—12.

Aug. Tătaru, Evoluția ideii de federalizare a statelor europene.

Victor Jinga, Viața economică a României în timpul guvernării liberale. (1933—37.)

Ion Georgescu, Politica școlară a dlui dr. C. Angelescu.

B. Schiopu, Expansiunea fascismului.

Fiecare număr al revistei a avut o extrem de bogată parte cu „Insemnări“ și „Recenzii“.

Revista a apărut, în anul 1937 cu un total de 380 pagini.

